

SANAYİ YAKIN İLGİ BEKLIYOR

CEVDET YILMAZ

İçinden geçtiğimiz dönemin sanayiciler için zorluklar barındırdığının farkındayız

ERDAL BAHÇIVAN

Sanayinin karşılaştığı kredi faizi büyük ve haksız bir bedel ödediğimizi ortaya koyuyor

ENDER YILMAZ

Üretim girdilerinde yaşadığımız fiyat artışlarıyla baş etmekte çok fazla zorlanıyoruz

ERHAN ASLANOĞLU

Sanayiye rahatlatacak, yükü azaltacak adımlar atılmalı

İKLİM KANUNU ÇIKTI

**CUMHURBAŞKANI
ERDOĞAN**

Evlatlarımıza sağlıklı bir gelecek bırakmak için çıkardık

PROF. HALİL HASAR

Kanunun hedefi: 2053 Net Sıfır Emisyon ve Yeşil Kalkınma

ÇERKEZKÖY ORGANİZE[®]
SANAYİ BÖLGESİ

DİJİTAL
ROZET

Türkiye'nin ilk Dijital Rozetli OSB'si
Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi

RAFYAP®
DİZAYN
MARKET EKİPMANLARI ve DEPOLAMA RAF SİSTEMLERİ

RAFSO®
KIRTASIYE, ECZANE ve AĞAÇ MAĞAZA SİSTEMLERİ

Fikirlerinize Değer Katar..!

» SIRT SIRT
RAF SİSTEMİ «

» MEKİK
RAF SİSTEMİ «

» DRIVE - IN
RAF SİSTEMİ «

**"AKILLI DEPO
RAF
SİSTEMLERİNDE
ÇÖZÜM
ORTAĞINIZ..."**

» KAYAR
RAF SİSTEMİ «

» MEZANIN
RAF SİSTEMİ «

» ASRS
RAF SİSTEMİ «

Fabrika: Gazitepe Mah. Fabrikalar Cad. No:23-25
Silivri/İSTANBUL/TÜRKİYE TEL: 0212 855 03 61

www.rafso.com
www.rafyapdizayn.com.tr

Sahibi

Eyüp SÖZDİNLER

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi
Yönetim Kurulu Başkanı

Genel Koordinatör

F. Çiğdem BAYKAL

ÇOSB Bölge Müdürü

Genel Yayın Müdürü (Sorumlu)

Giray DUDA

girayduda@gmail.com

Görsel Yönetmen

Türkel HOCAOĞLU

turkel_hocaoglu@hotmail.com

Yayın Kurulu

Vahap MUNYAR, Celal TOPRAK,
Eyüp SÖZDİNLER, Natan YAKUPPUR,
M. Gürdal ADAL, Levent ŞİŞMAN, Mete Han
PEKOL, Ahmet TEMİROĞLU

Katkıda bulunan

Gökhan İNCE

Reklam ve ilan

Kurumsal İletişim

Savaş AKYILDİRIM

Tel: 0 282 758 11 56 / 1611

kurumsaliletisim@cosb.org.tr

Yönetim Yeri ve İletişim

Global Sanayici Dergisi

Çerkezköy Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü

İsmetpaşa Mah. Fatih Bulvarı No:6

59500 Kapaklı-Çerkezköy-TEKİRDAĞ

Tel: 0282 758 11 56 Faks: 0282 758 11 60

cosb@cosb.org.tr, info@sanayicidergisi.com.tr

www.sanayicidergisi.com.tr

Dergi PDF adresi

http://www.cosb.org.tr/tr/COSB_Sanayici_Dergisi

Basıldığı yer: Yeni Devir Gazetecilik ve Matbaacılık

A.Ş. İnönü Mah. Muammer Aksoy Cad. TIR garajı

yolu. Küçükçekmece/İSTANBUL TEL: 0 212 6971000

Yayın türü: Tüm Türkiye'de dağıtılmaktadır.

Basın Kanunu'na göre yerel süreli yayındır.

© Global Sanayici Dergisi, Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi tarafından T.C. yasalarına uygun olarak yayımlanmaktadır. Global Sanayici dergisinin isim ve yayın hakkı Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'ne aittir. Dergide yayımlanan yazı, fotoğraf, harita, illüstrasyon ve diğer konuların her hakkı saklıdır. İzin alınmadan ve kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Global Sanayici'nin haber, görsel tasarım ve editöryal çalışmaları ARMA MEDYA San. ve Tic. Ltd. Şti. tarafından yapılmaktadır.

Adres: Güneşli 15 Temmuz Mah. Bahar Cad.
Polat İş Merkezi C-Blok 6/2 Zemin Kat 1
PK: 34212 Güneşli -Bağcılar / İstanbul
Tel: 0212 5159708

İÇİNDEKİLER

■ EDITÖRDEN.....	4
► Sanayi yoğunluğu yüzde 80.	
■ EYÜP SÖZDİNLER	5
► Hızlı çözüm arayışındayız.	
■ ÇOSB HABER	6-14
► ÇOSB Başkanı Sözdinler'den 'hayırlı olsun' ziyaretleri. ► ÇOSB'yi Sosyal Medyada takip edin. ► ÇOSB'de 'Türkiye ve Dünya Ekonomisi' Paneli: Sanayinin geleceği masaya yatırıldı. ► Ahmet Erdoğan ile Klasik Türk Müziği ziyafeti. ► ÇOSB ZEKA üretime katkı sağlamaya devam ediyor. ► ÇOSB Futbol ve Tenis Turnuvası başladı. ► ÇOSB Çevre Tesisleri Laboratuvarı, TÜRKAK denetiminden tam not aldı. ► ÇOSB çalışanlarına yüksekte çalışma eğitimi verildi. ► ÇOSB'de kavşak düzenleme çalışmaları sürüyor. ► 9. Çerkezköy Endüstriyel Fuarı yoğun katılımı ile gerçekleşti. ► ÇOSB Meslek Lisesi'ne yeni dönem kayıtlarında yoğun ilgi. ► ÇOSB MTAL'de yeni eğitim yılı törenle başladı. ► ÇOSB MTAL'ye eTwinning'den Kalite Etiketi gururu. ► ÇOSB Meslek Lisesi TEKNOFEST 2025 Finalinde. ► ÇOSB Meslek Lisesi'nin Erasmus+ Projesi Ulusal Ajans'tan onay aldı. ► ÇOSB Öğrencileri ötegezegenleri araştırarak.	
■ İÇİMİZDEN BİRİ	15-17
► Ronay Mercan: Sistemimizde 1 milyon farklı ürün kodu bulunuyor.	
■ İMALAT SANAYİ.....	18-22
► Zirvedeki üçlünden sanayi değerlendirmeleri	
■ İSO İKİNCİ 500	23-27
► Sanayiye, düşük iç talep, daralan dış pazar, artan maliyetler ve döviz kuru vurdu. ► Sözdinler, İSO İkinci 500'e giren 17 firmayı kutladı.	
■ ANALİZ	28-33
► Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu: Sanayiye rahatlatacak, yükü azaltacak adımlar atılmalı	
■ GÖRÜŞ/VAHAP MUNYAR	34-35
► Bu kriz elbet bitecek İnsan kaynağı değerimi kaybetmek istemiyorum.	
■ İKLİM KANUNU.....	36-41
► Cumhurbaşkanı Erdoğan İklim Kanunu'nu anlattı: Evlatlarımıza sağlıklı bir gelecek bırakmak için çıkardık. ► Prof. Dr. Halil Hasar: Kanunun hedefi: 2053 Net Sıfır Emisyon ve Yeşil Kalkınma. ► Volkan Ural: ETS ile sanayide kapsamlı dönüşüm başlıyor	
■ ULUSLARARASI TİCARET	42-44
► Selçuk Yüce: Kazakistan'ın tarımsal sanayi tecrübemize ihtiyacı var.	
■ YORUM/CELAL TOPRAK	46-47
► Avrupa'da teknolojiye yeni yatırımlar yapmalıyız.	
■ TİCARİ DİPLOMASİ	48-51
► Türk Diasporası İstanbul'da bir araya geldi.	
■ YÖN-ETMEK/Dr.AHMET TEMİROĞLU	52-53
► MESLEK LİSELERİ VE İŞ DÜNYASI TÜRKİYE İŞ GÜCÜ PROFİLİ	
■ FUTBOL EKONOMİSİ	54-58
► Tuğrul Akşar: Futbol kulüpleri artık sportif organizasyonlar değil.	
■ GEZİ	59-63
► Kanalların, teknelerin güzel kenti: AMSTERDAM	
■ YAPAY ZEKA	64-69
► Prof. Dr. Seniye Ümit Fırat: Türk vatandaşlarının verileri milli olarak değerlendirilmeli.	
■ HUKUKÇU GÖZÜYLE/Av. FERHAN ARIKAN.....	70-73
► Sözleşme Yapılması İradeyi Fesada Uğratan Haller.	

GENEL CERRAHİ / CERRAHİ ONKOLOJİ

KANSER CERRAHİSİ

- ✓ İleri Laparoskopik Cerrahi
- ✓ Meme Kanseri
- ✓ Tiroid Kanseri
- ✓ Mide Kanseri
- ✓ Özofagus Kanseri
- ✓ Kolon ve Rektum Kanseri
- ✓ Karaciğer Kanseri
- ✓ Pankreas Kanseri
- ✓ Deri Kanseri
- ✓ Laparoskopik Mide Fıtığı
- ✓ Reflü Ameliyatı
- ✓ Laparoskopik Obezite Cerrahisi
- ✓ Endoskopik Mide Balonu
- ✓ Laparoskopik Safra Kesesi Cerrahisi
- ✓ Laparoskopik Fıtık Cerrahisi
- ✓ Paratiroid Cerrahisi
- ✓ Kıl Dönmesi (Lazer ve Cerrahi)
- ✓ Anal Fistül
- ✓ Anal Fissur
- ✓ Hemoroid Ameliyatları (Lazer ve Cerrahi)
- ✓ Endoskopi ve Kolonoskopi
- ✓ PEG (Beslenme Tüpü) Takılması

GENEL CERRAHİ / CERRAHİ ONKOLOJİ UZMANIMIZ
HASTA KABULÜNE BAŞLAMIŞTIR.

Genel Cerrahi / Cerrahi Onkoloji
Op. Dr. Hikmet ZEYNALOV

SGK, Özel Sağlık Sigortaları ve Bankalar ile anlaşmamız vardır.

GİRAY DUDA

Genel Yayın Müdürü

Sanayi yoğunluğu yüzde 80

Bir de baktım ki Global Sanayici'nin 129'uncu sayısını hazırlıyoruz. 16 yıldan bu yana yatarken sanayiye düşünüyoruz, kalktığımızda da sanayinin temel ve yan besleyici, büyütücü yönleri ile günümüzü geçiriyoruz.

Geçmiş dönemde bir arkadaşımıza Sanayici dergisi çıkardığımızı söylediğimde içeriğinde neler olduğunu sormuştu. Bunları sıralasam herhalde birkaç sayfayı doldurur. OSB'ler, sanayi bölgeleri, mesleği gözetken sanayi odaları, ticaret odalarının birkaç yüz kalem oluşturan bölümlerinin yanı sıra ihracat, ithalat, ar-ge, finans, banka, faiz, döviz, halka açılma, danışmanlık, çevre, emisyon, yeşil enerji, enerji, teknoloji, bilişim, yapay zeka gibi saymakla bitiremeyeceğimiz binlerce konu başlığı var.

Değişik zamanlarda gündemdeki ağırlığına göre bunların hepsini kapak konusu yaptık. Endüstri 4.0 ve dijitalleşmeyi yıllarca konuştuk. Yeşil dönüşümü de ayrıntılarıyla konuşmaya devam ediyoruz.

Bu sayımızda da sanayi sektörünün yıllardan bu yana her platformda dile getirilen sıkıntı ve sorunlarını yazı konusu yapıp çözümleri tartışıyoruz.

Çerkezköy OSB'ye ilişkin haberlerimiz tümüyle sanayicilerin bu önemli, güçlü örgütünün faaliyetlerini, çabalarını ortaya koyuyor.

İklim Kanunu, üretici ve ihracatçıların artık her aşamada önlerine gelecek emisyon ticareti, yeşil üretim konuları, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dan başlayarak İklim Değişikliği Başkanı Prof. Dr. Halil Hasar ve uzmanların bakış açılarıyla sayfalarımızda geniş yer aldı.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, İSO Başkanı Erdal Bahçıvan, İSO Meclis Başkanı

Ender Yılmaz'ın İSO Meclis Toplantısındaki ana konuları sanayi sektörüydü.

Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu, sanayinin çarklarının yeniden hızlı ve kazançlı dönmesi için ekonomi yönetiminden beklenenleri ayrıntılarıyla anlattı.

DEİK Bünyesinde kurulan Dünya Türk İş Konseyi'nin Türk diasporasını bir araya getirip uluslararası yatırım fırsatlarını konuşması tüm sanayici-ihracatçıları doğrudan ilgilendiriyor.

Türkiye-Kazakistan ekonomik ilişkileri haberimiz de sanayicilerin, özellikle tarımsal sanayicilerin bu ülkedeki yatırım olanaklarını açıklıyor.

Yapay Zeka konusunda Ümit hocamızın çok ayrıntılı bir yazısı var ki sanayi ve yapay zeka bundan böyle yapışık kardeşler gibi yaşayacaklar.

Dergimizin son bölümünde düzenli olarak yayınladığımız yurt içi ve yurt dışı fuarlar listelerimiz de sanayici-ihracatçıların ajandalarının önemli başvuru kaynağı.

Çok güncel ateşli tartışmaların sürdüğü futbol ekonomisi hakkındaki röportajımızı ve her sayımızda birkaç sayfamızı ayırmaya çalıştığımız gezi köşemizde Dr. Hilal Ünalmış'ın kaleminden Amsterdam'ı okurlarımıza sunuyoruz. Bu yazıları da Cofee Break kapsamında düşünüyoruz.

Sonuçta bu sayımızda 80 sayfalık dergimizin yüzde 80'inden fazlası oranda sanayi sektörünün içine her yönünden girmişiz. Önceki sayılarımız da aynı çizgide hazırlandı ve benzer yoğunlukta okurlarımıza sunuldu. Zaten dergimize yabancı olmayan herkesin söylediği gibi çok önemli bir sektörel bilgi yoğun dergi olarak yolumuza devam ediyoruz.

Verdiğiniz içten desteğe teşekkür ediyor, iyi çalışmalar diliyoruz.

Hızlı çözüm arayışındayız

EYÜP SÖZDİNLER

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi
Yönetim Kurulu Başkanı

Istanbul Sanayi Odası her ayın son Çarşamba günü İSO Meclis Toplantısı düzenliyor. Bu toplantıya Bakanlar, yüksek bürokratlar gibi ekonomi yönetiminin önemli kişileri davet ediliyor. Böylece, sanayiciler, şikayet, dilek ve taleplerini çözüm mevkiinde bulunan ülke yöneticilerine aktarma fırsatı buluyorlar.

Bu ayın konuğu Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz'dı. Toplantıda ilk olarak söz alan İSO Meclis Başkanı Ender Yılmaz ve İSO Başkanı Erdal Bahçıvan 'Sanayicinin Sesi'ni arka arkaya şöyle dile getirdiler:

- Sanayiciler olarak, enflasyonla mücadele kapsamında uygulanan sıkı para ve maliye politikalarının önemli bir daralmaya yol açtığının farkındayız. Ancak, sahada hissettiğimiz sıkıntılar, rakamların ötesine geçmekte ve iş yapma kabiliyetimizi zorlayarak işletmeleri derinden etkilemektedir.

- Döviz kuru istikrarının sağlanması yönünde uygulanan para politikaları nedeniyle orta ve uzun vadeli ihracat planlaması yapmak sanayicilerimiz açısından oldukça riskli duruma, hatta iş yapılamaz bir hale geldi.

- Sanayinin enflasyonun çok üzerinde bir kredi faiziyle karşılaşılıyor olması, bu konuda büyük ve haksız bir bedel ödediğimizi ortaya koyuyor. Uzun süredir yüksek seyreden reel faizler ve banka kredilerine yönelik kısıtlamalar finansmana erişimde de ciddi bir sıkıntı yaratıyor.

- 2024 yılı büyümesi yüzde 3,2 olarak gerçekleşirken sanayi sektörü sadece yüzde 0,5 büyüyebilmiştir. Nitekim, her ay açıkladığımız ISO Türkiye İmalat PMI ve Sektörel PMI verileri de sanayi sektörümüzün faaliyet koşullarında 16 aydır kesintisiz bozulma eğilimine işaret ediyor.

- Bir yandan pandemi deneyimi diğer yandan sanayi politikalarının tekrar merkeze oturduğu küresel paradigma değişikliği, bizlere Türkiye'nin sanayisiz ayakta kalamayacağını ve sanayimizin sorunlarını çok daha kapsamlı ele almamız gerektiğini söylüyor.

- Sayın Cevdet Yılmaz, sanayicilerin yakınmalarındaki haklılığa değinerek, "Biz de sanayicimizin yatırım ortamını iyileştirmek için elimizden gelen tüm gayreti sarf ediyoruz. İçinden geçtiğimiz dönemin zorluklar barındırdığının farkındayız. Gelecek yıl finansal koşulların da yatırım ortamının da çok iyi olacağı bir yıl olacak." dedi.

Sayın Yılmaz, anlaşılan sanayicinin taleplerine karşı Hükümeti bağlayacak çözüm anahtarları sunacak durumda değildi.

Sanayi ve sanayicileri konuşmak üzere biz de Trakya'daki üretimin başkenti sayılacak Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nde bir toplantı düzenledik. Toplantıya ünlü ekonomist Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu, gazeteci dostlarımız Vahap Munyar ve Hakan Güldağ katıldı. Ayrıntılarını dergi sayfalarımızda bulacağınız bu toplantıda, Prof. Aslanoğlu her zamanki net bakış açısı ile sanayiciyi rahatlatmak amacıyla çözüm paketini özetle şöyle anlattı:

- "Bence kamuda çok ciddi tasarruf edilmesi, kayıt dışıyla mücadele edilmesi ve kaynak yaratılması gerekiyor. Para politikasını çok sıkı sürdürmek gerekiyor. Bu tabii ekonomide yavaşlama ve daralma demek. Sanayi için söylüyorum, dış talebi arttıracak bir kur politikasına ihtiyaç var. Yani ekonomiyi yavaşlatırken, iç talebi daha da kısarken dış talebi devreye sokacak bir aksiyona ihtiyaç var. Bunlar yapılırken devlet harcamaları kısıp kayıt dışıyla mücadele ettirdiği bir kaynak yaratmalı. Zorluk yaşayan sektörlerde borçların, kredilerin yeniden yapılandırması, vergi avantajları gibi yükü azaltıcı adımlara ihtiyaç var."

Evet, yapılacaklar konusunda sanayiciler ve ekonomistler aynı noktada birleşiyorlar. Ekonomi yönetiminden bu gerçekçi açıklamalara kulak verip hızlı adımlar atmasını bekliyoruz. Böylece Türkiye daha güçlenecek, üretim büyüyecek, pek çok kişiyi mutlu edecek istihdam kapıları açılacak...

Sanayici dostlara yakın zamanda mutlu üretim günleri diliyorum.

ÇOSB Başkanı Sözdinler'den 'hayırlı olsun' ziyaretleri

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi (ÇOSB) Yönetim Kurulu Başkanı Eyüp Sözdinler, Tekirdağ İl Jandarma Komutanlığına atanan Jandarma Albay Ali Güngör'ü ziyaret ederek kendisine "hayırlı olsun" dileklerini iletti.

Daha sonra, Tekirdağ İl Sağlık Müdürlüğü görevine getirilen Op. Dr. Lütfü Çağatay Onar'ı da makamında ziyaret eden Sözdinler, yeni görevinin hayırlı olması temennisinde bulundu.

ÇOSB'yi Sosyal Medyada takip edin

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi (ÇOSB), dijital dünyadaki varlığını güçlendirerek tüm faaliyetlerini ve güncel gelişmelerini sosyal medya platformları üzerinden duyuruyor. Bölge hakkında anında bilgi almak, etkinlikleri takip etmek ve güncel haberlere ulaşmak isteyenler, ÇOSB'nin resmi hesaplarını takip edebilir.

ÇOSB, hem sanayi sektörü paydaşlarına hem de kamuoyuna ulaşmak için Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn ve YouTube gibi bir çok sosyal medya platformunda yer alıyor.

Bu platformlar aracılığıyla, bölgedeki yeni duyurular ve haberler düzenli olarak paylaşılıyor.

ÇOSB'nin sosyal medya hesaplarını takip ederek,

Çerkezköy OSB'deki tüm gelişmelerden haberdar olabilir, etkinlik ve projeleri anlık olarak takip edebilirsiniz.

Facebook: @cosb.mudurlugu

Twitter: @CercezkoyOsb

Instagram: @cerkezkoyosb

LinkedIn: @cosb-mudurlugu

YouTube: @ÇOSBMudurlugu

‘Türkiye ve Dünya Ekonomisi’ Paneli: Sanayinin geleceği masaya yatırıldı

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi (ÇOSB), “Türkiye ve Dünya Ekonomisi: Göstergeler ve Gelişmeler” başlıklı panelle sanayicileri ve ekonomi dünyasının önemli isimlerini bir araya getirdi. Vahap Munyar’ın moderatörlüğünde, Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu ve Hakan Gölbaş’ın konuşmacı olarak katıldığı panelin açılışını yapan ÇOSB Yönetim Kurulu Başkanı Eyüp Sözdinler, “Güçlü bir Türkiye, güçlü bir sanayi ile mümkündür. Çıkış yolu ise verimlilik, dijitalleşme ve yeşil dönüşümdür,” dedi.

► SANAYİNİN VE EKONOMİNİN KALBI ÇOSB’DE ATTI

Panele, ev sahibi ÇOSB Yönetim Kurulu Başkanı Eyüp Sözdinler’in yanı sıra Tekirdağ Sanayi ve Teknoloji İl Müdürü Fahrettin Akçal, Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Çetin, ÇOSB Yönetim Kurulu Başkan Vekili Natan Yakuppur, Yönetim Kurulu Üyeleri M. Gürdal Adal ve Mete Han Pekol, Denetim Kurulu Üyesi Saim Buyruk, Yönetim Kurulu Yedek Üyeleri Ahmet Temiroğlu, İlyas Kum, Veli Ağ, Barış Öztuzcu ve ÇOSB Bölge Müdürü F. Çiğdem Baykal ile birlikte çok sayıda sanayici katıldı.

► BAŞKAN SÖZDİNLER: “SANAYİCİMİZİN DİRENCİ BİZİ AYAKTA TUTUYOR”

Panelin açılış konuşmasını yapan ÇOSB Yönetim Kurulu Başkanı Eyüp Sözdinler, Türkiye ekonomisinin zorluklarla dolu bir dönüşüm sürecinden geçtiğini belirtti. 2025 Temmuz ayı itibarıyla enflasyonda kademeli bir gerileme yaşanırken, küresel dalgalanmalara rağmen ihracatta artış eğilimi olduğunu ifade eden Sözdinler, “Bu süreçte sanayicimizin direnci, üretim gücümüzü ayakta tutmaktadır,” diye konuştu.

Bölgesel verilere de dikkat çeken Başkan Sözdinler, “ÇOSB olarak tekstil sektörü başta olmak üzere genel enerji tüketimlerinde 2023 ve 2024’e kıyasla %3-%10 arası düşüş gözlemlenmektedir. Oysa son 5 yıla kadar minimum %10 civarında sektörel büyümeler gözlemledik,” diyerek bölgedeki ekonomik yavaşlamaya işaret etti ve TİM verilerine göre tekstil sektöründeki ihracat erimesinin sürdüğünü vurguladı.

► EKONOMİNİN ÖNEMLİ İSİMLERİ EKONOMİYİ ANALİZ ETTİ

Başkan Sözdinler’in konuşmasının ardından, Nasıl Bir Ekonomi Gazetesi Genel Koordinatörü Vahap Munyar’ın moderatörlüğünde panele geçildi. Konuşmacı olarak söz alan Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu, güncel makroekonomik göstergeleri, küresel trendleri ve gelecek beklentilerini detaylı bir sunumla analiz etti. Panelin diğer konuşmacısı Nasıl Bir Ekonomi Gazetesi Yönetim Kurulu Başkanı Hakan Gölbaş ise sektörel gelişmeler ve iş dünyasının beklentileri üzerine değerli görüşlerini paylaştı.

Konuşmaların ardından sanayicilerden gelen soruların yanıtladığı interaktif bölümle devam eden panel, konuşmacılara plaket takdim edilmesiyle sona erdi.

Ahmet Erdoğdular ile Klasik Türk Müziği ziyafeti

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi (ÇOSB), düzenlediği kültür sanat etkinlikleri kapsamında Klasik Türk Müziği'nin önemli seslerinden Ahmet Erdoğdular'ı sanatseverlerle buluşturdu.

ÇOSB Konferans Salonu ve Kültür Merkezi'nde gerçekleşen konsere, ÇOSB Yönetim Kurulu Başkan Vekili Natan Yakuppur, ÇOSB Yönetim Kurulu Yedek Üyeleri Ahmet Temiroğlu, İlyas Kum ve Veli Ağ, ÇOSB Bölge Müdürü F. Çiğdem Baykal'ın yanı sıra çok sayıda sanatsever katıldı.

The New York Times tarafından "doğuştan ezgili ve akıcı sese sahip" olarak tanımlanan ve Klasik Türk Müziği formlarındaki ustalığıyla tanınan Ahmet Erdoğdular, dinleyicilere unutulmaz bir gece yaşattı. Konserde Erdoğdular'a; Elif Canfeza Gündüz (İstanbul Kemençesi), İsmail Karaşin (Kanun), Bekir Sakarya (Akordiyon), Burak Demir (Bas Gitar), Furkan Eryoldaş (Saksafon), Atakan Gözetlik (Trompet) ve Yektan Aybek'ten (Bateri) oluşan usta sazende ekibi eşlik etti.

Sanatçı, Rumeli türkülerinden İstanbul eserlerine, gazellerden Neşet Ertaş ve Şemki Kemani Serkis Sucuyan gibi üstatların bestelerine uzanan geniş repertuarıyla büyük beğeni topladı. Programda yer alan "Telgrafın Tellerine Kuşlar Mı Konar", "Bülbülüm Altın Kafeste" ve "Ada Sahillerinde Bekliyorum" gibi sevilen eserler, dinleyicilerden uzun süre alkış aldı.

ÇOSB ZEKA üretime katkı sağlamaya devam ediyor

ÇOSB'nin sosyal sorumluluk projesi Zihinsel Engelliler Korumalı İşyeri Atölye ve Yaşam Merkezi (ZEKA) çalışmalarına hız kesmeden devam ediyor. Kasım 2021'de faaliyete geçen ZEKA, zihinsel ve ruhsal engelli bireylere istihdam sağlamayı hedefliyor.

► ENGELLİ BİREYLERE İSTİHDAM FIRSATI

ÇOSB tarafından kurulan ZEKA, normal iş gücü piyasasına erişimi kısıtlı olan engelli bireyler için özel bir istihdam alanı oluşturuyor. Yaklaşık 2.330 metrekarelik kapalı alana sahip olan merkezde 12 atölye, yemekhane ve sosyal alanlar bulunuyor. Proje, bölgedeki firmaların desteğiyle hem üretime katkı sağlıyor hem de engelli bireylerin sosyal hayata katılımlarını destekliyor.

Sanayinin yoğun olduğu ÇOSB bölgesine göçle birlikte engelli birey nüfusunun da artması, bu projenin temel çıkış noktasını oluşturdu. ZEKA, atölyelerde çalışmak üzere, belirli kriterleri karşılayan zihinsel engelli bireylere kapılarını açıyor.

► DEVLET VE FİRMA DESTEKLERİ

ZEKA'da yer alan firmalar, devlet tarafından çeşitli teşviklerle destekleniyor. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, çalışan her engelli için işverene geri ödemeler yaparken, İŞKUR da proje kapsamında atölyeler için bir yıl boyunca asgari ücret desteği, hibe ve fatura desteği sağlıyor.

Üretim faaliyetlerinin yanı sıra, ZEKA'da çalışanlar için çeşitli sosyal etkinlikler ve eğitimler de düzenleniyor. Merkezde "Yaz'a Merhaba", "Dünya Engelliler Günü" gibi etkinlikler ve yangın-deprem tatbikatları gibi eğitimlerle hem sosyal uyum hem de güvenlik bilinci artırılıyor.

Futbol ve Tenis Turnuvası başladı

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi (ÇOSB), bölgedeki firmalar arasındaki sosyal bağları güçlendirmek ve dostluk ruhunu pekiştirmek amacıyla düzenlediği geleneksel futbol ve tenis turnuvalarının açılışını yaptı. Bu yıl 17.'si gerçekleştirilen Futbol Turnuvası ve eş zamanlı başlayan Tenis Turnuvası, ilk günden itibaren büyük bir coşku ve katılıma sahne oldu.

Bölgenin önde gelen sanayi kuruluşlarının oluşturduğu takımlar, 17. ÇOSB Futbol Turnuvası'nda şampiyonluk kupasını kaldırmak için kıyasıya bir mücadeleye girdi. İki gruba ayrılan takımların mücadelesi, turnuvanın ne kadar çekişmeli geçeceğini sinyallerini verdi. Gruplar ve şampi-

yonluk adayları şu şekilde:

- A Grubu: 3M Sanayi, Hyosung, ACT Metal, Bilim İlaç, Deva-2, Vem İlaç, Boyplast, Samet Kalıp
- B Grubu: Deva-1, Teknovet, Hattat, Hakan Plastik, World Medicine, ÇOSB, Repkon

► KORTLARDA REKABET VE DOSTLUK BULUŞTU

Futbol sahalarındaki heyecana, tenis kortlarındaki rekabet ve dostluk ruhu eşlik ediyor. Farklı kategorilerde düzenlenen turnuva, sporseverleri bir araya getiriyor. Bu yılki turnuvada;

- Yeni Başlayan Erkekler kategorisinde 9 sporcu,
- 40+ Erkekler kategorisinde ise yine 9 sporcu raket sallıyor.

ÇOSB Çevre Tesisleri Laboratuvarı, TÜRKAK denetiminden tam not aldı

ÇOSB Çevre Tesisleri Laboratuvarı, deney ve kalibrasyon hizmetlerindeki uluslararası standartlara uygunluğunu bir kez daha kanıtladı. Laboratuvar, Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) tarafından gerçekleştirilen TS EN ISO/IEC 17025:2017 standardı 2. gözetim denetimini başarıyla tamamlayarak kalitesini tescilledi.

Gerçekleştirilen denetim, laboratuvarın teknik yeterliliği, tarafsızlığı, kalite yönetim sisteminin etkinliği ve müşteri memnuniyetine yönelik süreçleri gibi kritik alanlarda detaylı bir değerlendirmeyi içeriyordu. Denetim sonucunda, ÇOSB Çevre Tesisleri Laboratuvarı'nın 17025 standardının tüm gereklerini etkin bir şekilde uyguladığı ve sürekli iyileştirme anlayışını benimsediği resmi olarak onaylandı.

Akreditasyon süreci kapsamında periyodik olarak yapılan gözetim denetimleri, laboratuvarların kalite yönetim sistemlerinin sürdürülebilirliğini ve sundukları analiz ve ölçüm sonuçlarının güvenilirliğini garanti altına

alması açısından büyük önem taşıyor. ÇOSB Çevre Tesisleri Laboratuvarı'nın bu denetimden de başarıyla geçmesi, sahip olduğu akreditasyonun gereklerini titizlikle yerine getirdiğini ve sektörde güvenilir, tarafsız ve bilimsel temellere dayalı hizmet anlayışını sürdürdüğünü gösterdi.

ÇOSB çalışanlarına yüksekte çalışma eğitimi verildi

Çerkezköy Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü, çalışanlarına yönelik düzenlediği eğitimlere devam ediyor. Bu kapsamda, 29 çalışana “Yüksekte Güvenli Çalışma” eğitimi verildi.

IRATA 3. Sertifikasyonu sahibi uzman eğitmen Atahan Çiçek tarafından verilen eğitimde, yüksekte çalışırken alınması gereken güvenlik önlemleri ve bu tür çalışmaların riskleri ele alındı. Katılımcılar, kişisel koruyucu ekipmanların tanıtımı ve doğru kullanımı, ayrıca dikey ve yatay yaşam hatlarının nasıl kurulacağı konularında bilgi edindi.

Eğitim, çalışanların güvenliğini artırmayı ve iş kazalarını önlemeyi amaçlıyor.

Kavşak düzenleme çalışmaları sürüyor

ÇOSB Müdürlüğü, bölgedeki trafik akışını ve güvenliğini artırmak amacıyla üst yapı düzenleme çalışmalarını sürdürüyor.

Çalışmalar kapsamında, 8. Cadde ile 5. Cadde kesişimi ve 6. Cadde ile 5. Cadde kesişimindeki kavşak düzenle-

meleri tamamlandı. Bu düzenlemelerle birlikte, ilgili noktalardaki trafik akışı daha güvenli ve düzenli hale getirildi.

Öte yandan, Fatih Bulvarı ile 3. Cadde kesişimindeki kavşakta düzenleme çalışmalarının devam ettiği bildirildi. Bu çalışmaların da kısa süre içerisinde bitirilmesi planlanıyor.

9. Çerkezköy Endüstriyel Fuarı yoğun katılımı ile gerçekleşti

Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası (ÇTSO) tarafından bu yıl 9'uncusu düzenlenen Çerkezköy Endüstriyel Fuarı'nın açılışı yoğun bir katılımı ile yapıldı.

Çerkezköy Kapalı Pazar alanında düzenlenen 9. Çerkezköy Endüstriyel Fuarı'nın açılışına; Tekirdağ Valisi Recep Soytürk, Tekirdağ Milletvekilleri; Gökhan Diktaş, Nurten Yontar, Cem Avşar ve İlhami Özcan Aygün, Çerkezköy Kaymakamı Nazmi Günlü, Kapaklı Kaymakamı Mustafa Gürdal, Çerkezköy Belediye Başkanı Vahap Akay, Kapaklı Belediye Başkanı Mustafa Çetin, Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Ahmet Çetin, Çerkezköy ÇOSB Yönetim Kurulu Başkanı Eyüp Sözdinler, çevre ilçelerin Kaymakam ve Belediye Başkanları, oda ve borsa başkanları, sivil toplum örgütü temsilcileri, sanayiciler ve çok sayıda işadama katıldı.

Fuarda konuşan ÇOSB Yönetim Kurulu Başkanı Eyüp Sözdinler şunları söyledi: "Bu güzide fuara katılan firmaların, ticaretlerini ve yeni işbirliklerini artırarak sürdürmelerini diliyoruz. Bu yıl dokuzuncusu düzenlenen fuarın istikrarlı bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayan başta değerli Çerkezköy Ticaret ve Sanayi Odası Başkanımız sayın Ahmet Çetin olmak üzere, Yönetim Kurulunu ve emeği geçen herkesi canı gönülden tebrik ediyorum.

Bölgemiz adına bu değerli fuarın her geçen yıl daha da geliştiğinin farkındayız. Bu tür organizasyonlar, küçük ölçekli işletmelerimiz ile büyük ölçekli firmalarımızı

bir araya getirerek bir sinerji oluşturmaları ve aralarındaki entegrasyonu sağlamaları açısından büyük önem taşımaktadır. Fuar ve stantlara olan ilginin her yıl artarak devam etmesi hepimizi ayrıca mutlu etmektedir.

Biz de Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi olarak, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi standımızla bu çalışmanın bir parçası olmanın gururunu yaşıyoruz. Ayrıca sizleri Özel Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi standımıza davet ediyor, okulumuz öğretmen ve öğrencilerinin tasarlayıp ürettiği ve bizleri gururlandıran elektrikli kamyonetimizi görmeyi istiyoruz."

Konuşmaların ardından protokol tarafından kurdele kesimi gerçekleştirildi. Daha sonra açılan fuar stantları gezilerek çalışmalar hakkında bilgi alındı. Fuarda stant açan Özel ÇOSB MTAL de ilgi odağı oldu. Özellikle okul öğretmen ve öğrencilerinin tasarladığı elektrikli kamyonet yoğun ilgi gördü. Başta protokol üyeleri olmak üzere, çok sayıda ziyaretçi okulun çalışmaları hakkında bilgi aldı.

Meslek Lisesi'ne yeni dönem kayıtlarında yoğun ilgi

Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi (ÇÖSB) tarafından bölgenin nitelikli ara ve mesleki eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan Özel ÇÖSB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 2025-2026 eğitim öğretim yılı için kayıtlarını başarıyla tamamladı. Temmuz ayında ön kayıt başvurularını alan ve aynı ay içinde kesin kayıt sonuçlarını açıklayan okul, yeni dönemde de 240 öğrenciye kapılarını açtı.

Yetkililer, 2025-2026 eğitim yılında Endüstriyel Otomasyon Teknolojileri, Elektrik ve Elektronik Teknolojisi, Tekstil Teknolojisi, Makine Teknolojisi ve Kimya Teknolojisi gibi kilit bölümlerde nitelikli personel yetiştirmeye devam edeceklerini belirtti. Okulun sanayinin kalbinde yer alması, öğrencilere hem teorik hem de pratik alanda güçlü bir eğitim sunarak onları iş hayatına hazırlıyor.

ÇÖSB MTAL'de yeni eğitim yılı törenle başladı

Özel ÇÖSB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 2025-2026 eğitim-öğretim yılının açılışını okulun konferans salonunda düzenlenen törenle gerçekleştirdi. Yoğun bir katılımı gerçekleşen törene Kapaklı Kaymakamı Mustafa Gürdal, Kapaklı İlçe Milli Eğitim Müdürü Halil Vardi, Kapaklı İlçe Milli Eğitim Şube Müdürü Şafak Zini, Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi (ÇÖSB) Yönetim Kurulu Başkanı Eyüp Sözdinler, ÇÖSB Yönetim Kurulu Başkan Vekili Natan Yakuppur, ÇÖSB Yönetim Kurulu Üyesi M. Gürdal Adal, ÇÖSB Denetim Kurulu Üyesi Saim Buyruk, Yönetim Kurulu Yedek Üyeleri; Dr. Ahmet Temiroğlu, İlyas Kum, Veli Ağ ve Barış Öztuzcu'nun yanı sıra ÇÖSB Bölge Müdürü F. Çiğdem Baykal, Okul Müdürü B. Behçet Yazıcıoğlu, veliler, öğretmenler ve öğrenciler katıldı.

Saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın

okunmasıyla başlayan programda bir konuşma yapan ÇÖSB Başkanı Eyüp Sözdinler, öğrencilere önemli mesajlar verdi. Lise hayatına yeni başlayan öğrencilere seslenen Sözdinler, "Bugün sizin için sadece bir eğitim yılı açılışı değil, aynı zamanda hayatınızda yeni bir dönemin ilk adımdır. Artık daha fazla sorumluluk üstlenecek, daha büyük hedeflere yöneleceksiniz," dedi. Mevcut öğrencilerden ders ve atölye başarılarıyla birlikte, onları geleceğe hazırlayacak proje ve uygulamalarda da aktif olmalarını beklediklerini ifade etti. Sözdinler, ÇÖSB Yönetimi olarak okula ve öğrencilere desteklerinin her zaman devam edeceğinin altını çizdi.

Törende söz alan ÇÖSB Yönetim Kurulu Yedek Üyesi Dr. Ahmet Temiroğlu da sanayiciler olarak eğitime verdikleri değere dikkat çekti. Okul Müdürü B. Behçet Yazıcıoğlu öğrencilere başarılar diledi.

MTAL'ye eTwinning'den Kalite Etiketi gururu

Özel ÇÖSB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Özel ÇÖSB MTAL), başarılı eTwinning projeleriyle Ulusal Kalite Etiketi almaya hak kazandı. Bu önemli ödül, okulun uluslararası eğitim platformlarındaki başarısını bir kez daha tescilledi.

MTAL Müdür Yardımcısı Özlem Okuyan'ın koordinasyonunda yürütülen "Disaster Plan: Safety for All" projesi ile Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri Kayhan Çelik ve Özlem Çelik Çakmak'ın

rehberliğindeki "Our Common Core Values Around the World" projesi bu anlamlı ödüle layık görüldü.

Öğrenciler, eTwinning proje süreçlerinde gösterdikleri yaratıcılık, iş birliği ve dijital becerilerle öne çıkıyor. Bu çalışmalar aynı zamanda öğrencilere uluslararası düzeyde iletişim kurma ve farklı kültürlerle etkileşimde bulunma fırsatı sunarak 21. yüzyıl becerilerini geliştirmelerine yardımcı oluyor.

ÇOSB Meslek Lisesi TEKNOFEST 2025 finalinde

Özel ÇOSB MTAL, TEKNOFEST 2025 Eğitim Teknolojileri Yarışması'nda büyük bir başarı elde etti. Okul öğrencilerinden İsmail Hakkı Yücel ve Necmettin Yavuz, geliştirdikleri "Arduino ve PLC Tabanlı 4 Katlı Asansör Eğitim Seti" projesiyle finale yükseldi.

Danışman öğretmenleri Gökhan Sevindik'in rehberliğinde hazırlanan

proje, 87,67 puan alarak finale adını yazdırdı. Bu başarı, öğrencilerin teknik yeteneklerini ve yaratıcılıklarını bir araya getiren örnek bir çalışma olarak öne çıkıyor.

Proje, 17-21 Eylül 2025 tarihleri arasında Atatürk Havalimanı'nda düzenlenecek olan TEKNOFEST 2025 İstanbul Finalleri'nde sergilenecek.

Meslek Lisesi'nin Erasmus+ Projesi Ulusal Ajans'tan onay aldı

Özel ÇOSB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nin (Özel ÇOSB MTAL) hazırladığı Erasmus+ projesi "Tech4Solar: GES Yatırımlarında Sürdürülebilirlik ve Bakım Uzmanlığı" Ulusal Ajans tarafından kabul edildi. Türkiye genelinde bu desteği alan 87 meslek lisesi arasında yer alan okul, özel okullar kategorisinde de seçilen nadir kurumlardan biri oldu.

Bu proje, okulun uluslararası iş birliğini güçlendirme hedefine önemli bir katkı sunacak. Proje kapsamında öğrenciler, Fransa'da güneş enerjisi sistemleri üzerine staj yapma imkanı bulacaklar. Öğretmenler ise "iş başı gözlem" (job shadowing) programıyla Avrupa'daki yenilikçi mesleki eğitim uygulamalarını yakından inceleme fırsatı yakalayacak.

Bu hareketlilik, hem öğretmenlerin mesleki gelişimini destekleyecek hem de öğrencilerin teknik becerilerini artıracak. Proje, yenilenebilir enerji alanında nitelikli insan kaynağı yetiştirilmesine katkı sağlamayı amaçlıyor.

MTAL öğrencileri ötegezegenleri araştırarak

Özel ÇOSB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Özel ÇOSB MTAL) öğrencileri Burak Akpınar, Ali Toprak Naz ve Eren Toytoğlu, katıldıkları NASA Space Apps yarışmasındaki başarılarıyla dikkat çekiyor. Öğrenciler, 4 Ekim 2025 tarihinde projelerini sunacak, 5 Ekim 2025'te ise projelerini teslim edecekler.

NASA'nın açık veri setlerini kullanarak yapay zekâ

ve makine öğrenimiyle ötegezegenleri (exoplanet) tespit etmeyi hedefleyen ekip, bu alandaki çalışmalarıyla bilime olan ilgilerini ortaya koyuyor. Büyük verilerin analiziyle yeni dünyaların keşfi yolunda atılan bu

adımlar, geleceğin bilim insanlarını yetiştirme konusunda umutları güçlendiriyor.

Teknogon CEO'su Ronay Mercan:

Sistemimizde 1 milyon farklı ürün kodu bulunuyor

Teknogon'un ürün yelpazesini anlatan Ronay Mercan, "Sistemimizde 1 milyon farklı ürün kodu ve çok çeşitli malzeme tipleri bulunuyor. Ahşap ve metalin haricinde aydınlatma ürünleri, elektrik ürünleri, cam ve plastik gibi ürünleri de kullanarak bitmiş ekipman üretmekteyiz" dedi.

Bu sayımızda Teknogon Genel Müdürü Ronay Mercan'ı konuk aldık. Ronay Mercan, bize Teknogon'un üretim, sürdürülebilirlik, ihracat çalışmalarını ayrıntılarıyla anlattı.

- Sayın Ronay Mercan, Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nin (ÇOSB) katılımcısı olarak Teknogon Teşhir Elemanları firmasını bize tanıtır mısınız?

-Teknogon Teşhir Elemanları, Merkezi İsveç'te bulunan ITAB Grup bünyesinde perakende mağazalarına ekipman sağlayan bir firmadır. ÇOSB'de 2 tane fabrika, toplam 400 personel ile 42.000 m2 kapalı alanda faaliyet göstermekteyiz. 35 milyon euro ihracat rakamıyla

Türkiye'de ilk 1000'de yer alan firmamız ülkemize önemli katkı sağlamaktadır. 2025 Şubatına kadar Fransız bir fon şirketine bulunan HMY Grup, 2025 Şubat ayında hisselerini ITAB Grupa devrederek Global çapta sektörün en büyük üreticisi konumuna gelmiştir.

► **'ÜRETİMİMİZİN YÜZDE 75'İNİ İHRAÇ EDİYORUZ'**

- Üretim tesislerinizde ne tür üretimler var? Ürün yelpazeniz hakkında bilgi verir misiniz? Firmanızın üretim kapasitesi, çalışan sayısı ve ihracat oranları nelerdir?

- Üretimimizin temeli 4 ana grupta toplanmaktadır. Ahşap, özel metal ürünleri, raf ekipmanları ve →

RONAY MERCAN KİMDİR?

2008 yılında ODTÜ Metalurji ve Malzeme Mühendisliğinden, 2010 yılında ise Boğaziçi Üniversitesi Mühendislik ve Teknoloji Yönetiminden mezun oldum. Yüksek Lisans esnasında Eczacıbaşı Vitra Karo firmasında Üretim Uzmanı olarak kariyerime başladım. 2010 yılında Vitra Karo Rusya fabrikasına transfer oldum ve 2015 yılına kadar orada görev yaptım. 2015-2017 yılları arasında Vitra Karo Bozüyük fabrikasında çalıştıktan sonra HMY Teknogon firmasına Üretim Müdürü olarak katıldım. Daha sonra sırasıyla Üretim Direktörlüğü ve Genel Müdürlük görevlerine layık görüldüm. Şu anda da Genel Müdür olarak görev yapmaktayım. Evliyim, 2,5 yaşında bir kız çocuğum var. İngilizce ve Rusça konuşabiliyorum.

farklı ürün gruplarının boyanması sonrası montaj bölümünden oluşmaktadır. Sistemimizde 1 milyon farklı ürün kodu ve çok çeşitli malzeme tipleri bulunmaktadır. Ahşap ve metalin haricinde aydınlatma ürünleri, elektrik ürünleri, cam ve plastik gibi ürünleri de kullanarak bitmiş ekipman üretmekteyiz. Buna ek olarak aydınlatma teknolojileri, kasalar ve radarlı kapılar en güçlü olduğumuz iş kollarındandır. Toplam 400 tane çalışmamız var. ÇOSB'de 2 fabrika ve İstanbul'da satış ofisimiz bulunmaktadır. Üretimimizin yüzde 75'i ihraç edilmektedir. Avrupa Birliği bölgeleri haricinde, Arap Yarımadası, Kafkaslar, Mısır, Moldova, Sırbistan en

büyük ihracat pazarımızı oluşturmaktadır.

► 'MÜŞTERİLERİMİZİN MALİYETLERİNİ DÜŞÜRÜYORUZ'

- Son yıllarda ülkemizin ve tüm sanayi kuruluşlarının gündeminde olan sanayide dijitalleşme, nesnelerin interneti gibi dönüşümlerde Teknogon Teşhir Elemanları San. A.Ş. hangi aşamada? Yapılan çalışmalardan örnekler verir misiniz?

- Grup olarak ortak kullandığımız ve grubun geliştirdiği bir ERP sistemi kullanmaktayız. Bu bize fabrikadaki herhangi bir ürünün yolculuğunu, stokları vs gibi izlenebilirliği sağlamaktadır. Kişi, ürün ve alan bazlı verimlilik ölçümleri, sarfların takip edilmesi ile maliyetlerimizi

“2023 yılında tedarikçilerimiz ile birlikte çalışarak boyahanelerde yaptığımız iyileştirmeler ile su tüketimimizi yüzde 50 düşürdük. Buna ek olarak nakliye verimliliklerini arttırarak karbon salınımını azaltmayı hedefliyoruz. Bu bağlamda nakliye masraflarımızı farklı ambalajlama ve yükleme sistemleri ile yüzde 40 oranında azalttık.”

kontrol edebiliyoruz. Bunun haricinde bizim üstlendiğimiz en önemli görevlerden biri de teknolojiyi kullanarak müşterilerimizin maliyetlerini düşürmek. Kasiyersiz kasalar, mağaza layoutları, stoklama alanlarının planlaması ile müşterilerimizin operasyon maliyetlerini düşürmeyi en önemli görevlerimizden biri olarak görüyoruz.

► 'SU TÜKETİMİMİZİ YÜZDE 50 AZALTTIK'

- Sürdürülebilirlik ile ilgili çalışmalarınızdan bahseder misiniz? Ar-Ge çalışmalarınızı bize anlatır mısınız?

- Bu konuda en önemli gördüğümüz konulardan biri su tüketimi. Özellikle bölgemizdeki yer altı su rezervlerinin azaldığını hepimiz biliyoruz. 2023 yılında tedarikçilerimiz ile birlikte çalışarak boyahane operasyonlarımızda yaptığımız iyileştirmeler ile su tüketimimizi yüzde 50 düşürdük. Fabrikamızda tüketilen suyun yüzde 90'ı boyahane tüketilmektedir. Buna ek olarak nakliye verimliliklerini artırarak karbon salınımını azaltmayı hedefliyoruz. Bu bağlamda nakliye masraflarımızı farklı ambalajlama ve yükleme sistemleri ile yüzde 40 oranında azalttık. Buna ek olarak da kağıt ve karton tüketimlerini azaltmaya çalışıyoruz. Şu anda ise gündemimizde güneş enerjisi yatırımı söz konusu.

► 'KİŞİYE VE GRUBA ÖZEL EĞİTİMLER PLANLIYORUZ'

- Bildiğiniz üzere, şirketlerde iç eğitimin çok önemi var. Ne gibi eğitim faaliyetleri yürütüyorsunuz? Üniversite sanayi iş birliği için üniversiteler ile birlikte yürüttüğünüz projeler var mı?

- Eğitimin ihtiyaca göre planlanması gerektiğini düşünüyoruz. Dolayısıyla kişiye ve bölüme özel eğitimlere ağırlık veriyoruz. Bu anlamda hem ÇOSB'nin yaptığı eğitimleri takip ediyor ve katılıyoruz hem de grubumuzun online platformunda yer alan eğitimler ile çalışanlarımızı buluşturuyoruz.

► 'DEVLETİMİZİN PROJELERİNE PAYDAŞ OLUYORUZ'

- Hangi sosyal sorumluluk projelerini yürütüyorsunuz?

- Deprem zamanında tüm Türkiye'nin yaptığı gibi biz de bir takım yardım faaliyetlerinde bulunduk. Fakat biz esas olarak bölgedeki eğitim kurumlarının, devlet dairelerinin ihtiyaçlarını karşılamayı önemsiyoruz. Bunun haricinde devletimizin dar gelirli vatandaşlar için yarattığı her projede paydaş olmaya çalışıyoruz.

► 'TÜRKİYE'NİN ÖNDE GELEN İHRACATÇILARINDAN BİRİSİYİZ'

- İşletmenizin aldığı ödüllerden bize söz eder misiniz?

-Türkiye İhracatçılar Meclisi tarafından her sene ilk 1000'e giren bir firmayız. Bunun haricinde bölgemizdeki önemli ihracatçılardan da birisiyiz. Bununla ilgili neredeyse her sene ödül alıyoruz. Ayrıca müşterilerimizden de her sene en iyi tedarikçi ödüllerini alıyoruz.

► 'ÇOSB SANAYİCİLERE YAKIN VE ÇÖZÜM ODAKLI ÇALIŞIYOR'

- Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi (ÇOSB) hakkında bir şeyler söylemek ister misiniz?

-ÇOSB benim gözümde Türkiye'nin en iyi ve düzenli organize sanayi bölgelerinden bir tanesi. Ama benim en çok takdir ettiğim tarafı sanayicilerle yakın ilişkisi ve çözüm odaklı olması. Ek olarak da yangın konusundaki hassasiyeti. Bizleri zorlayıp riskimizi minimuma indirmeye çalışmasını çok takdir ediyoruz. Su tüketimlerinde de sürdürülebilirliği takip etmeleri bizden sonraki nesiller için çok önemli. Her kademesinde çok kıymetli insanların bulunduğu Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi Yönetimi ile çalışmak bizim için çok kıymetli.

► 'SATRANÇ OYNAMAYI SEVİYORUM'

- Sayın Mercan, hobilerinizi öğrenebilir miyiz?

- Özellikle yaz aylarında tüplü dalış yapıyorum. Bir de satranç oynamayı seviyorum. Ek olarak ülkemizdeki

hemen hemen her erkek gibi futbolu ve basketbolu yakından takip ediyorum. •

Zirvedeki üçlüden sanayi değerlendirmeleri

Cevdet Yılmaz (Cumhurbaşkanı Yardımcısı): *İçinden geçtiğimiz dönemin sanayiciler için zorluklar barındırdığının farkındayız. Gelecek yıl finansal koşulların da yatırım ortamının da çok iyi olacağı bir yıl olacak.*

Ender Yılmaz (İSO Meclis Başkanı): *Üretim girdilerinde yaşadığımız ve kısa aralıklarla yenilemek zorunda kaldığımız fiyat artışlarıyla baş etmekte çok ama çok fazla zorlanıyoruz.*

Erdal Bahçivan (İSO Başkanı): *Sanayinin enflasyonun çok üzerinde bir kredi faiziyle karşılaşılıyor olması, bu konuda büyük ve haksız bir bedel ödediğimizi ortaya koyuyor.*

İSO Başkanı Erdal Bahçivan, “Ülkemiz sanayisi atılım yaparak bir üst lige çıkmalıdır. Bunun için hem sanayicilerimizde hem de politika yapıcılarımızda önce genel bir zihniyet değişimine, ardından da değişimi bütüncül bir reform çerçevesine dönüştürerek hayata geçirecek mekanizmalara ihtiyacımız var. Bu reforma hazır olunmalı” dedi.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meclisi'nin ağustos ayı olağan toplantısı

“Sanayimizin Sorunlarına Yeni Nesil Bir Bakış Açısıyla Çözüm Arayışı” ana gündemi ile Odakule Fazıl Zobu Meclis Salonu'nda gerçekleştirildi. İSO Meclis Başkanı Ender Yılmaz'ın başkanlık ettiği, İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan'ın açılış konuşmasını yaptığı toplantıya Türkiye Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz konuk olarak katılarak gündeme yönelik değerlendirmelerde bulundu.

► 'SAHADA HİSSETTİĞİMİZ SIKINTILAR RAKAMLARIN ÖTESİNDE'

İSO ağustos ayı olağan Meclis toplantısı, İSO Meclis Başkanı Ender Yılmaz tarafından açıldı. Yılmaz, ana gündem maddesine ilişkin yaptığı konuşmada şunları söyledi:

“Hepimizi bir araya getiren ortak payda, Türkiye sanayisinin daha rekabetçi, daha istikrarlı ve daha müreffeh bir Türkiye için olmazsa olmaz olduğu inancıdır. Bu vesileyle, bizlere zaman ayırıp, sanayicilerimizin doğrudan görüşlerini alma nezaketi gösterdiğiniz için şahsım ve meclisimiz adına sizlere en kalbi şükranlarımı sunuyorum. Sayın başkan, sizin daha yakından takip ettiğiniz üzere Türkiye ekonomisi, son dönemde küresel dalgalanmaların da etkisiyle belirgin bir dönüşüm sürecinden geçmektedir. Bu süreçte sanayiciler olarak, enflasyonla mücadele kapsamında uygulanan sıkı para ve maliye politikalarının önemli bir daralmaya yol açtığının da farkındayız. Ancak, sahada hissettiğimiz sıkıntılar, rakamların ötesine geçmekte

ve iş yapma kabiliyetimizi zorlayarak işletmeleri derinden etkilemektedir.

► 'ORTA VE UZUN VADELİ İHRACAT PLANI YAPAMIYORUZ'

Maliyet Enflasyonu, üretim girdilerinde yaşadığımız ve kısa aralıklarla yenilemek zorunda kaldığımız fiyat artışlarıyla baş etmekte çok ama çok fazla zorlanıyoruz. Finansmana erişim, yüksek maliyetlerle yatırım yapma ve hatta nakit döngümüzü sağlıklı yönetme noktasında ciddi bir engel teşkil ediyor.

Döviz Kuru istikrarının sağlanması yönündeki uygulanan para politikaları nedeniyle orta ve uzun vadeli ihracat planlaması yapmak sanayicilerimiz açısından oldukça riskli hatta iş yapılamaz bir hale geldi. Ayrıca döviz kurlarının düşük (aşırı değerli) olması, kısa vadede ithalatı ucuzlatarak enflasyonu dizginler gibi görünse de, orta ve uzun vadede yerli üreticiyi rekabet dışı bırakarak ekonominin yapısal dengelerini bozan ciddi bir sorun haline gelmeye başladı. Sonuç da sorunun çözümü, tek bir sihirli tedbirde değil, koruyucu, destekleyici ve dönüştürücü bir dizi politikanın koordineli ve kararlı bir şekilde uygulanması ile mümkün olacaktır."

► 'REEL FAİZLER CİDDİ SIKINTI YARATIYOR'

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, enflasyonla mücadelenin başarıya ulaşmasındaki en büyük engelin başta kira ve eğitim olmak üzere hizmet kalemlerinin katılığını sürdürmesi olduğunu söyledi. Bahçivan, şunları söyledi:

"Zaten Merkez Bankamız da buna bağlı olarak enflasyonda ihtiyatlı duruşunu koruyor. İSO olarak 2023 ortalarından itibaren devreye alınan Orta Vadeli Programlara desteğimizin bir gönül desteği olmadığını şu noktaya dikkat çekerek vurgulamak istiyorum. Bugün enflasyona karşı verilen

mücadelenin bir sonucu olarak TÜFE enflasyonunun hizmetlerdeki yüksek seviyeler nedeniyle iki yılda yüzde 33'lere inmesine karşılık, sanayinin satış fiyatlarını yansıtan yurtiçi ÜFE enflasyonu aynı dönemde yüzde 20'lere kadar inmiş durumda. Dolayısıyla OVP'nin enflasyonla mücadele temel hedefi açısından sanayi sektörümüzün görevini yerine getirmekte olduğu açık. Buna rağmen, sanayinin sorumlu olduğu enflasyonun çok üzerinde bir kredi faiziyle karşılaşılıyor olması, bu konuda büyük ve haksız bir bedel ödediğimizi ortaya koyuyor. Uzun süredir yüksek seyreden reel faizler ve banka kredilerine yönelik kısıtlamalar finansmana erişimde de ciddi bir sıkıntı yaratıyor. Bu da iç talebi zayıflatmanın yanı sıra karlılığı baskı altına alarak

yatırım iştahını sınırlamaya devam ediyor."

► 'TÜRKİYE SANAYİSİZ AYAKTA KALAMAZ'

Büyümedeki en olumsuz ayrışmanın da yine sanayi sektöründe görüldüğünü belirten Bahçivan, şu ifadeleri kullandı:

"2024 yılı büyümesi yüzde 3,2 olarak gerçekleşirken sanayi sektörü sadece yüzde 0,5 büyüebilmiştir. Nitekim, her ay açıkladığımız İSO Türkiye İmalat PMI ve Sektörel PMI verileri de sanayi sektörümüzün faaliyet koşullarında 16 aydır kesintisiz bozulma eğilimine işaret ediyor. İSO 500 →

bulguları da küresel çapta yaşanan dönüşüme uyum sağlamanın önündeki birçok engeli net bir şekilde gösteriyor. Bu konuların tüm ekonomik aktörler tarafından etraflıca ele alınarak ortak bir akıl oluşturularak çözüme kavuşturulması gerektiğine inanıyoruz. Bir yandan pandemi deneyimi diğer yandan sanayi politikalarının tekrar merkeze oturduğu küresel paradigma değişikliği, bizlere Türkiye'nin sanayisiz ayakta kalamayacağını ve sanayimizin sorunlarını çok daha kapsamlı ele almamız gerektiğini söylüyor.”

► ‘SANAYİ FİRMALARININ DÖNÜŞÜM PROGRAMINA İHTİYACI VAR’

Sanayi firmalarının ölçek yapısı, sermaye ve özkaynak yeterliliği, bilanço sağlamlığı ve verimliliğinin gerçek sorun alanları olduğuna değinen Bahçıvan, şu şekilde konuştu:

“Türk sanayisi tüm bu kulvarlarda atılım yaparak bir üst lige çıkmalıdır. Bunun için hem sanayicilerimizde hem de politika yapıcılarımızda önce genel bir zihniyet değişimine, ardından da değişimi bütüncül bir reform çerçevesine dönüştürerek hayata geçirecek mekanizmalara ihtiyacımız var. Bu reforma hazır olunmalı. Geline nokta başta KOBİ’lerimiz olmak üzere ülkemizdeki firma ekosisteminin çok daha yakından mercek altına alınması gerektiği kanaatindeyiz. Daha somut bir ifadeyle, Türkiye’nin sanayi firmalarının üretim süreçlerinde verimliliği ödüllendiren, seçici ve performans odaklı bir dönüşüm programına ihtiyacı bulunuyor. Üretim hayatımızın yapısal sorunlarını tartışmak ve reform ajandasını hayata geçirmek için bugün çok daha uygun bir atmosferin olduğunu düşünüyoruz. Aslında bu artık tercih olmaktan da çıkarak

bir zorunluluğa dönüşmüş durumda. Sanayi sektörümüzü bekleyen çetin rekabet koşullarını, teknolojide ve yeşil dönüşüm alanında yaşanan baş döndürücü gelişmeleri düşündüğümüzde, bu ajandayı daha fazla ertelememiz zaten mümkün gözüküyor. İSO olarak ilgili tüm tarafların katılımıyla kısa vadede hayata geçirilmek üzere konuya ilişkin kapsamlı bir öneri taslağı hazırlıyoruz.”

► ‘İSO 1000’İN KDV ALACAĞI 110 MİLYAR TL’

Sanayinin finansmana erişimi konusu çerçevesinde, banka kredilerinin dışındaki araçlara dönük ilgisinin düşük kaldığını, sermaye piyasası araçlarının kullanımını yaygınlaştırmak gerektiğini her fırsatta ifade ettiklerini de belirten Bahçıvan, şöyle devam etti:

“Özellikle halka arz konusunda sanayiciler olarak işneyi sıklıkla kendimize batırıyoruz. Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kurulu’nda bile halka açık olanların sayısı yalnızca 88, ikinci 500’de ise bu rakam 39. Yine son günlerde bankaların Eximbank kredileri için teminat mektuplarına uyguladıkları komisyon oranları giderek artıyor ve önemli bir maliyet unsuru haline geliyor. Bankaların komisyon oranlarına bir tavan getirilmesinin gerekli olduğunu değerlendiriyoruz. Birlikte KDV alacaklarının da 2024 itibarı ile sadece İSO 1000 kuruluşlarında 110 milyar TL’ye yaklaştığını hatırlayacak olursak, Türkiye’nin artık kendisiyle çok uyum sağlayamayan ve adeta bir üretim vergisi hale gelen KDV modelinden daha reformist bir yapıya dönmesi gerekiyor. Bu noktada İSO olarak uzun süredir dile getirdiğimiz ticari alacakların konkordato kapsamından çıkartılması talebimiz doğrultusunda bu başlıkta bir düzenleme yapılıyor olmasını memnuniyetle

karşılıyoruz. Ayrıca Türkiye'nin orta vadeli, tutarlı ve sürdürülebilir bir istihdam politikasına acilen ihtiyacı olduğunun hepimiz farkındayız. Bu ihtiyaç; insan kaynağımızın etkin ve verimli bir şekilde değerlendirilmesi için YÖK'ün de dahil olacağı bir eğitim planlamasıyla geleceğimiz adına eğitimin her kademesinde mutlaka ele alınmalı.”

► 'İSTİKRAR VE REFORM PROGRAMI TESTLERDEN BAŞARIYLA GEÇTİ'

Açılış konuşmalarının ardından, İSO Meclis Üyeleri de ana gündem maddesine ilişkin söz alarak değerlendirmelerde bulundu ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'a sorular yöneltti. Cumhurbaşkanı Yardımcısı Yılmaz sanayicilerin yönelttiği sorulara karşılık şu açıklamalarda bulundu:

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Ağustos Ayı Meclis Toplantısında iş dünyamızın kıymetli temsilcileriyle bir araya gelerek ekonomi politikalarımıza ilişkin beklenti, görüş ve önerilerini dinledik.

24 bini aşkın üyesiyle sanayi üretimimizin ve ihracatımızın yaklaşık üçte birini gerçekleştiren İSO, ülkemizin büyüme vizyonunun ve kalkınma hamlelerinin en güçlü lokomotiflerinden biridir.

Türkiye Yüzyılı'nda hedefimiz; istikrarlı bir ortamda daha fazla üretim, daha fazla katma değer, daha fazla ihracat ve istihdamdır. Bu hedeflere, sanayicilerimizin gayreti ve vizyonu ile hep birlikte ulaşacağız.”

► 'OVP'Yİ GÜNCELLEYORUZ'

Orta Vadeli Program'ı (OVP) güncelleme çalışmalarını sürdürdüklerini, bakanlarla OVP'yle ilgili bir toplantı gerçekleştirdiklerini ve her yıl eylül ayının ilk haftasında OVP'yi güncellediklerini hatırlatan Yılmaz, “Güncellemeler üç temel başlıkta gerçekleşiyor. Birincisi makro ekonomik göstergeler. İkincisi bu makro ekonomik görünüm çerçevesinde 2026 yılı ve izleyen yıllarla ilgili temel bütçe büyüklüklerini Orta Vadeli Program'da şekillendiriyoruz. Üçüncü başlığımız ise yapısal reform.” diye konuştu.

Sanayinin stratejik konumunun farkında olduklarını, küresel ekonomide belirsizliklerin yoğunlaştığı bir

dönemde bulunulduğunu ve jeopolitik gerilimler, ticaret savaşları başta olmak üzere farklı bir uluslararası ortamın yaşandığını kaydeden Yılmaz, şöyle devam etti:

“Kurallara dayalı kurumların güçlü olduğu bir uluslararası ekonomik mimariden, ülkelerin daha dar çıkarlarının ön plana geçtiği bir dönemden geçiyoruz. Yapısal bir dönüşüm var dünyada. Üretim merkezleri yer değiştiriyor. Kurumların, kuralların zayıfladığı bir dünyadayız. Dolayısıyla bu dönemi iyi okumamız lazım. Savunma sanayinin, savunma meselelerinin ön plana çıktığı bir dönemdeyiz. Türkiye olarak hem siyasi hem ekonomik konumlanmamızla bu gelişmeleri fırsata dönüştürmek zorundayız ve bunu da toplum olarak hep birlikte yapmak durumundayız.”

► 'ÜST ORTA GELİRE TERFİ ETTİK'

Türkiye'nin mevcut büyüklüğüyle birlikte dünya ekonomisinde daha fazla pay alır bir konumda olduğuna dikkati çeken Yılmaz, “Türkiye 22 yılda alt orta gelirden üst orta gelire terfi etti. Beklentimiz 2026'da yüksek gelirli ülkeler ligine adım atmak. Kişi başına gelirimiz 15 bin 500 dolar oldu geçen yıl. Bu yılı göreceğiz. 17 bin dolarlar civarında bir rakam bekliyoruz. Ekonomimiz 19 çeyrektir kesintisiz büyümeye devam ediyor. Bu kolay değil. Böyle bir uluslararası konjonktürde 19 çeyrektir kesintisiz bir büyümemiz var. Ana ticaret ortağımız olan Avrupa başta olmak üzere düşük büyüme ve zayıf dış talep koşullarına rağmen 2025 yılı temmuz ayı itibarıyla yıllıklandırılmış ihracatımız Cumhuriyet tarihimizin rekorunu kırdı. 70'in üzerinde bir rakamla bu yılı kapatacağız.” değerlendirmesinde bulundu.

► 'İNSANLARA YAPAY ET YEDİRECEKSİNİZ, DEDİLER'

İklim Kanunu'na değinen Yılmaz, enerjide

madenciliği, yenilenebilir enerjiyi etkileyecek bir düzenleme olduğunu, emisyon ticaret sistemi oluşturulacağını söyledi.

Yılmaz, kanuna ilişkin sürdürülen algılara dikkati çekerek, şöyle devam etti:

“Propagandayla karşı karşıya kaldık. ‘İnsanlara yapay et yedireceksiniz.’ diye bir kampanya yapılıyor. ‘Çiftçileri, tarımı öldüreceksiniz, bu ülkede tarım kalmayacak, sanayicilerimizi emperyalistlere peşkeş çekeceksiniz.’ deniyor. Biz bu kanunları yapıp emisyon ticaret sistemini kurmazsak, sanayi, özellikle belli sanayilerimiz Avrupa’ya ihracat yapamayacak veya bedelini ödeyecek. Bu para Avrupa’ya gidecek. Biz emisyon ticaret sistemini kurup, Avrupa’nın alacağı bu vergiyi biz almış olacağız ülke olarak. Bunu da bir fonda toplayacağız. Bu fonu da sanayinin yeşil dönüşümü için sanayimize geri vereceğiz.”

► ‘SANAYİCİMİZ İÇİN GAYRET SARFEDİYORUZ’

Türkiye’deki sanayi üretim endeksinin haziran ayında yıllık bazda yüzde 8,3 artış kaydettiğini ve genel istihdamda güçlü bir görünüm olduğunu vurgulayan Yılmaz, şu ifadelerle yer verdi:

“26 aydır tek haneli seviyelerde seyrediyor işsizlik oranımız. Organize sanayi bölgelerimiz, endüstri bölgelerimiz ve sanayi alanlarımızda yürütülen projeler hız kesmeden sürüyor. Bugün İstanbul’da 9 OSB’de 335 bin kişi istihdam edilmektedir. Tüm parsellerin üretime geçmesiyle bu rakamın 435 bine ulaşacağı öngörülmüyor. Biz de sanayicimizin yatırım ortamını iyileştirmek için elimizden gelen tüm gayreti sarf ediyoruz. İçinden

geçtiğimiz dönemin zorluklar barındırdığının farkındayız. Gelecek yıl finansal koşulların da yatırım ortamının da çok iyi olacağı bir yıl olacak. Türkiye, her ortamda barışı, diplomasiyi savunan bir ülke olarak istikrarlı bir şekilde yoluna devam ediyor. Etrafımızdaki gelişmelere baktığımızda Türkiye’deki bu istikrarı takdir etmemiz ve bunun bize getireceği avantajı görmemiz lazım.”

► ‘SIKINTI ÇEKENLERE DESTEKLER VERİYORUZ’

Mevcut süreçte sıkıntı çeken sektörlerin farkında olduklarını dile getiren Yılmaz, sözlerini şöyle tamamladı:

“Tekstil, deri, mobilya... Bu alanlarda prim destekleri vermeye başladık, altıncı bölge desteklerimiz var, İstanbul’dan Anadolu’ya geçişleri özendiriyoruz. Bunlardan vazgeçme diye bir niyetimiz yok. YTA programımız var. Merkez Bankamız buraya 500 milyarlık bir fon ayırdı. Belli büyüklükte, ithalatı azaltıcı, teknolojik düzeyi yüksek projelere iki yılı geri ödemesiz, on yıl vadeli düşük faizli kredi veriyoruz. Bunu da bir komite seçiyor. Ardından finansal piyasalar bu onaylanan projelerle ilgili finansal değerlendirmelerini yapıyorlar. Hit30 dediğimiz program ise genel teşvik, teknolojik hamle programlarımız. Bütün bunlarla sanayiye seçici destek veriyoruz, önümüzdeki dönemde de bu tür destekleri vermeye hazırız. Yeter ki anlamlı olsun, programımızın genel çerçevesini bozmasın, ülkemizin kalkınmasına, daha yüksek katma değer üretmesine vesile olsun. KOBİ’lerimize, girişimcilerimize fon sağlamaya çalışıyoruz ve bütün bunlarla ülkemizin kapasitesini büyütüyoruz.”

Sanayiye, düşük iç talep, daralan dış pazar, artan maliyetler ve döviz kuru vurdu

İstanbul Sanayi Odası (İSO), Mayıs ayında açıkladığı 2024 yılı “Türkiye’nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO 500)” araştırmasının ardından, İSO 500’e göre daha küçük ve orta ölçekli kuruluşları kapsayan “Türkiye’nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (İSO İkinci 500)” araştırmasının 2024 sonuçlarını da kamuoyu ile paylaştı.

İSO İkinci 500 araştırması, her yıl olduğu gibi bu yıl da daha küçük ve orta ölçekli kuruluşların içinden geçtiği ekonomik ve finansal koşullar, ihracat performansları, istihdam, AR-GE ve teknoloji faaliyetleri açısından gelişimlerine ilişkin önemli sonuçlar ortaya koydu.

► İSFALT BİRİNCİ, YILMAZ REDÜKTÖR İKİNCİ

2024 yılı İSO İkinci 500 sıralamasında üretimden satışlar büyüklüğüne göre ilk 3 şirket şöyle sıralanıyor.

Buna göre İSO İkinci 500’de ilk sırayı 4 milyar 186 milyon liraya yaklaşan üretimden satışlar tutarı ile “İstanbul Asfalt Fabrikaları San. ve Tic. A.Ş.” aldı. Bu şirket 2023 yılında İSO İkinci 500’de 283. sırada yer alıyordu.

Bu firmanın hemen ardından ikinci sırada 4 milyar 185 milyon liralık üretimden satışları ile “Yılmaz Redüktör San. ve Tic. A.Ş.” bulunuyor. Yılmaz Redüktör, 2023 yılında İSO 500 içerisinde 412. sıradaydı.

Üçüncü sırada yer alan kuruluş ise 4 milyar 169 milyon lira ile “Boyteks Tekstil San. ve Tic. A.Ş.” oldu. Bu kuruluş

da 2023 yılında İSO 500’de 490. sırada yer almıştı.

► ÜRETİMDEN NET SATIŞLARDAKİ REEL DÜŞÜŞ ÜÇÜNCÜ YILINDA

İSO İkinci 500 araştırmasının aynı zamanda sıralama ölçütü ve en önemli sonuçlarından biri olan “Üretimden Net Satışlar”. 2024 yılı sonuçlarına bakıldığında üretimden satışlarını 988 milyar liradan 1 trilyon 393 milyar liraya çıkaran İSO İkinci 500 şirketlerinin yüzde 41’lik artış performansının geçmiş üç yılın altında kaldığı görülüyor.

2024’te yüzde 41,1 olan yıllık ortalama Yurt İçi Üretici Fiyatları Endeksi (Yİ-ÜFE) ile arındırıldığında üretimden satışlar reel olarak binde 1 oranında geriledi. Böylece 2022’de yüzde 10,4; 2023’te yüzde 5,2 olan üretimden satışlardaki reel düşüş eğilimi tıpkı İSO 500’de olduğu gibi üst üste üçüncü yıla taşınmış oldu. →

	Üretimden Satışlar (milyar TL)	Değişim (%)	Yerli Üretimden Satışlar (milyar TL)	Değişim (%)
2023	75,8	7,1	5,1	1,8
2022	70,8	8,6	5,3	8,3
2021	65,2	9,3	10,8	13,1
2020	60,1	17,8	10,0	1,6
2019	51,0	18,7	10,6	3,8
2018	42,9	24,7	10,0	8,5
2017	34,4	27,1	4,5	13,8
2016	26,9	118,3	10,8	10,8
2015	24,0	12,7	9,9	6,2
2014	2,111,8	41,0	4,1	11,1

► OLUMSUZ ETKİLER

2024 yılındaki bu zayıf performansta iç ve dış gelişmeler belirleyici rol oynadı. Yurt içinde 2024 Nisan ayından itibaren sıkı para politikaları daha kapsamlı şekilde uygulanmaya başlandı. Buna bağlı olarak iç talepte başlayan kademeli yavaşlama sanayi sektörünün satışlarını olumsuz etkiledi.

Yurt dışında ise 2024 yılı genelinde ihracat pazarlarında zayıf seyreden talep, artan maliyet baskılarının satış fiyatlarına yeterince yansıtılamaması, Türk lirasındaki reel değerlenme eğilimi ve güçlü doların yol açtığı parite etkisi, sanayi sektörünün uluslararası rekabet gücünü zayıflatarak satış performansını düşürdü.

► İHRACATTA İKİNCİ 500 BAŞARILI

2024 yılında zayıflayan küresel talep koşullarına rağmen Türkiye'nin ihracatı yüzde 2,4 ile ılımlı bir artış göstererek 261,8 milyar dolara yükselmiş, sanayi sektörü ihracatı yüzde 2,6 artışla 252,1 milyar dolar olmuştur. ISO İkinci 500'ün

ihracatı ise yüzde 6,2 artışla 15,9 milyar dolara çıktı.

ISO İkinci 500'ün ihracat artışı, ISO 500'ün üzerinde gerçekleşti. Bu durum büyük ölçüde ISO İkinci 500'de sayısal olarak daha fazla ağırlığa sahip olan tekstil ve giyim sektörlerindeki güçlü ihracat performansından kaynaklandı.

Bu gelişmeler sonucunda ISO İkinci 500'ün Türkiye sanayi ihracatı içindeki payı 2024 yılında 0,2 puan artarak yüzde 6,3'e yükseldi.

► FAALİYET KARLILIĞINDA BÜYÜK DÜŞÜŞ

2024 yılında ISO 500'de olduğu gibi ISO İkinci 500'de de karlar sert düşüşler gösterdi. Satışlardaki zayıf performansın yanı sıra maliyetlerde gerçekleşen yüksek artışlar faaliyet karlılığını olumsuz etkiledi.

ISO İkinci 500'ün faaliyet karı 2024'te yüzde 18,9 oranında azalarak 145 milyar liradan 118 milyar liraya geriledi. Buna paralel olarak faaliyet karlılığı oranı da yüzde 12,6'dan yüzde 7,3'e indi. Bu oran 2014-2023 ortalaması olan yüzde 10,9'un oldukça altında gerçekleşti.

► ENFLASYON MUHASEBESİNİN OLUMSUZ ETKİSİ

ISO İkinci 500'ün 2024'te vergi öncesi kar ve zarar

50

50. YIL

1974-2024

BICAKIR

KONUTSİZİME

Seçilmiş Temel Göstergeler

	Tutar (Milyar TL)		Değişim (%)	Net Satışlara Oran (%)	
	2023	2024		2023	2024
Net Satışlar	1.352.178	1.618.494	48,5	100,0	100,0
- Satışların Maliyeti	917.012	1.341.361	46,3	79,6	82,9
Brüt Satış Karı (Zararı)	235.166	277.043	17,8	20,4	17,1
- Faaliyet Giderleri	89.706	159.139	77,4	7,8	9,8
Faaliyet Karı (Zararı)	145.461	117.913	-18,9	12,6	7,3
Finansman Öncesi Kar (Zararı)	159.819	131.498	-17,1	13,9	8,2
- Finansman Giderleri	65.508	95.366	45,4	5,7	5,9
Dönem Karı (Zararı) (V.D.)	94.311	36.132	-61,8	8,2	2,1
Faiz Amortisman ve Vergi Öncesi Kar (Zararı) (EBITDA)	176.805	205.094	16,0	15,3	12,7

Kar/Zarar Eden Kuruluşlar Sayısı (Adet)

	Dönem Karı (V.D.) / Zararı		Faiz Amortisman ve Vergi Öncesi Kar / Zararı	
	Kar (Adet)	Zarar (Adet)	Kar (Adet)	Zarar (Adet)
2017	434	66	489	11
2018	363	107	485	15
2019	430	76	482	18
2020	443	57	495	5
2021	437	63	492	8
2022	457	41	495	5
2023	428	72	495	5
2024	341	159	470	30

toplamı yüzde 63,8 oranında düşüşle 95 milyar TL'den 34 milyar TL'ye geriledi. Satış karlılığı oranı ise yüzde 8,2'den yüzde 2,1'e inerken, bu oran son on yılın ortalaması olan yüzde 7'nin oldukça altında kaldı.

Vergi öncesi kar ve zarar toplamındaki düşüşte enflasyon muhasebesi uygulaması sonucunda oluşan 20,6 milyar TL'lik net enflasyon düzeltmesi zararının da etkisi söz konusu oldu. Bu zararın satış karlılığına etkisi 1,3 puan olarak gerçekleşti. Bu uygulama yapılmıyorsa ISO İkinci 500'ün satış karlılığı yüzde 2,1 değil, yüzde 3,4 olacaktı.

Bir diğer önemli karlılık göstergesi olan faiz, amortisman ve vergi öncesi kar/zarar toplamı ise yüzde 16'lık sınırlı artışla 177 milyar TL'den 205 milyar TL'ye yükseldi. Buna karşılık FAVÖK karlılığı oranı 2,6 puan düşüşle yüzde 15,3'ten yüzde 12,7'ye geriledi. Söz konusu oran 2014-2023 ortalaması olan yüzde 13,8'in altında kaldı.

2024 yılında ISO İkinci 500'ün tüm karlılık göstergelerinde olumsuz bir tablo yaşandı.

► REKOR SAYIDA ŞİRKET ZARAR ETTİ

Karlılıktaki zayıf performans, kar ve zarar eden kuruluşlar sayısında da kendini açıkça gösterdi.

ISO İkinci 500'de vergi öncesi dönem kar ve zarar büyüklüğüne göre 2023 yılında kar eden kuruluş sayısı 428 iken, bu sayı 2024 yılında 341'e geriledi. Zarar eden kuruluş sayısı da 72'den 159'a yükseldi. Bu sayı, ISO İkinci 500'ün açıklanmaya başladığı 1997'den bu yana en yüksek değer olarak dikkat çekti.

Diğer taraftan, operasyonel karlılığı gösteren faiz,

2023 Sıra No	2024 Sıra No	Kuruluş	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
283	1	İstanbul Asfalt Fabrikaları	4.185.960.700
-	2	Yılmaz Redüktör	4.184.981.587
-	3	Boytels Tekestil	4.169.358.089
-	4	Gölcük Güller Bölgesi Çimento	4.166.675.182
2	5	Kareli Elektronik	4.146.575.242
-	6	ERBOSAN Erçiyas Borsu	4.132.560.779
-	7	Blen Yapı Ürünleri	4.127.538.112
-	8	Çimbeton Hazırcıbeton ve Prefabrik Yapı Elemanları	4.118.796.639
-	9	Ağrıbest Grup Tarım İşleri	4.111.157.779
-	10	FNSS Sürüşme Sistemleri	4.098.198.838

amortisman ve vergi öncesi kar/zarar büyüklüğü esas alındığında, kar eden firma sayısının 495'ten 470'e gerilediği ve zarar eden firma sayısının 30 ile 2013 sonrasındaki en yüksek seviyesine çıktığı görülüyor.

ISO İkinci 500'ün karlılık bileşenlerini yansıtan bu tablo geçen yıl ile kıyaslandığında, 2023'ün ardından 2024 yılında da net kambiyo zararının oluştuğu görülüyor. Aynı yılda enflasyon muhasebesi uygulaması nedeniyle de nette düzeltme zararı ortaya çıkmış.

► FİNANSMAN GİDERLERİNİN YÜKÜ DAHA DA AĞIRLAŞTI

ISO İkinci 500 şirketleri 2024 yılında kambiyo ve enflasyon düzeltmesi işlemleri haricindeki diğer gelirlerden 40 milyar TL'lik net kar elde etti. Bu rakamın net satışlara oranı da yüzde 1,6'dan yüzde 2,5'e yükseldi.

Üretim faaliyeti dışı gelirler içerisinde faiz, temettü, iştirak, menkul kıymet, duran varlık satışı, komisyon vb. gibi pek çok kalemler yer alıyor.

Finansman giderleri geçmiş yıllarda olduğu gibi 2024'te de hem ISO 500'de hem de ISO İkinci 500'de

sanayi kuruluşlarının karlılıklarında temel belirleyicilerden biri olmayı sürdürdü.

ISO İkinci 500'ün finansman giderleri yüzde 45,4 oranında artarak 95 milyar TL'ye yükseldi. Aynı yılda faaliyet karı ise yüzde 18,9 azalışla 118 milyar TL'ye geriledi. Böylece finansman giderlerinin faaliyet karına oranı 35,8 puanlık çarpıcı bir artışla yüzde 80,9'a yükseldi.

2014-2023 ortalamasının yüzde 43,4 olduğu düşünüldüğünde, yıllardan beri hep işaret edildiği üzere sanayiciler ana faaliyetlerinden elde ettiği karın yarısının da ötesinde, kazandığı paranın 4/5'ünden fazlasını finansman giderlerine ayırmak gerçeğiyle karşı karşıya kalmış bulunuyor.

	Tutar (Milyar TL)		Değişim (%)	Net Satışlara Oran (%)	
	2023	2024		2023	2024
Faaliyet Karı (Zararı)	145.451	117.913	-18,9	12,8	7,3
+ Diğer Faaliyetlerden Diğer Gelir ve Karlar	137.209	171.485	25,0	11,9	10,6
Kambiyo Karları	109.370	70.881	-27,0	0,5	4,9
Enflasyon Düzeltmesi Karları	-	11.281	-	-	1,9
Diğer	27.833	80.319	116,7	2,4	3,7
- Diğer Faaliyetlerden Diğer Gelir ve Karlar	123.825	156.902	27,7	10,7	9,7
Kambiyo Zararları	111.472	85.160	-24,9	0,8	5,1
Enflasyon Düzeltmesi Zararları	-	51.889	-	-	3,2
Diğer	9.353	19.852	112,2	0,8	3,2
Üretim Faaliyeti Dışı Gelirler (Net)	14.370	14.583	1,4	1,2	0,9
Net Kambiyo Zararları	-4.301	-5.279	-22,7	-0,1	-0,3
Net Enflasyon Düzeltmesi Zararları	-	-20.604	-	-	-3,2
Diğer	18.480	40.467	119,0	1,6	2,5
Finansman Öncesi Kar	159.829	132.496	-17,1	13,9	8,2
Finansman Giderleri	65.508	95.366	45,4	5,7	5,9
Finans Karı (Zararı) (V.B.)	94.741	34.292	-63,8	8,2	2,3

İSO TÜRKİYE’NİN EN BÜYÜK İKİNCİ 500 SANAYİ KURULUŞUNUN İLK 100’Ü - 2024

İKİNCİ 500 SIRA NO		Kuruluş Adı	Üretimden Satışlar (Net) (TL)	İKİNCİ 500 SIRA NO		Kuruluş Adı	Üretimden Satışlar (Net) (TL)
2024	2023			2024	2023		
1	283	İstanbul Asfalt Fabrikaları San. A.Ş.	4.185.960.700	51	3	Küçükçalık Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	3.760.851.532
2	-	Yılmaz Redüktör San. ve Tic. A.Ş.	4.184.981.587	52	-	Teverpan MDF Levha San. ve Tic. A.Ş.	3.754.704.683
3	-	Boyteks Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	4.169.358.089	53	142	Sardunya Gıda Mutfak İşletmeleri A.Ş.	3.737.921.839
4	-	Göлтаş Göller Bölgesi Çimento A.Ş.	4.166.673.182	54	232	Özyılmaz Fındık San. ve Tic. A.Ş.	3.731.432.804
5	2	Karel Elektronik San. ve Tic. A.Ş.	4.146.575.242	55	113	T.T.L. Tütün San. ve Dış Tic. A.Ş.	3.699.749.509
6	-	ERBOSAN Erciyas Boru San. ve Tic. A.Ş.	4.132.560.779	56	-	-	-
7	-	Bien Yapı Ürünleri Sanayi Turizm A.Ş.	4.127.538.112	57	-	Akcoat İleri Kimyasal Kaplama Malz. A.Ş.	3.688.659.716
8	-	Çimbeton Hazır beton ve Prefabrik A.Ş.	4.118.796.639	58	141	Zer Yağ San. ve Tic. A.Ş.	3.686.647.258
9	-	Agrobrest Grup Tarım İlaçları Tohum. A.Ş.	4.111.157.779	59	-	Dimin Madencilik San. ve Tic. A.Ş.	3.678.651.040
10	-	FNSS Savunma Sistemleri A.Ş.	4.098.198.838	60	-	Baykan Denim Konfeksiyon A.Ş.	3.677.246.189
11	160	Europower Enerji ve Otomasyon A.Ş.	4.083.101.536	61	36	Ekiciler Süt Gıda Tarım Hayv. San. A.Ş.	3.672.755.127
12	85	RBS Ravago İnşaat Yalıtım Ürünleri A.Ş.	4.068.160.796	62	-	Traçim Çimento San. ve Tic. A.Ş.	3.656.620.403
13	77	Teknika Plast Teknik Kalıp Plastik A.Ş.	4.064.438.811	63	66	İspak Esnek Ambalaj Sanayi A.Ş.	3.655.500.284
14	-	Unsan Un San. ve Tic. A.Ş.	4.039.467.468	64	192	Feka Otomotiv Mamülleri San. A.Ş.	3.652.705.413
15	72	Sürsan Su Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.	4.034.549.271	65	91	Mondi Kale Nobel Ambalaj San. A.Ş.	3.645.463.963
16	-	İskur Boya Tekstil Tic. ve San. A.Ş.	4.033.445.900	66	32	Safa Tarım A.Ş.	3.642.661.996
17	-	Tufan Endüstri Demir Çelik A.Ş.	4.033.154.221	67	-	Fellow Enerji A.Ş.	3.640.637.872
18	61	MST Construction Equipment A.Ş.	4.032.896.052	68	-	ÇİMTAŞ Çelik İmalat Montaj ve Tes. A.Ş.	3.638.183.208
19	-	Menderes Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	4.023.762.970	69	12	T.K.G. Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.	3.637.957.391
20	1	Biska Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	4.014.326.982	70	24	Constantia Propak Ambalaj Üretim A.Ş.	3.637.157.451
21	122	Ünal Kablo San. ve Tic. A.Ş.	4.014.294.110	71	4	Bor Şeker A.Ş.	3.625.467.029
22	68	Üniteks Tekstil ve Ticaret A.Ş.	4.013.999.787	72	-	Nikel Paslanmaz Çelik San. ve Tic. A.Ş.	3.622.419.990
23	-	Kartal Halı Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	4.011.024.988	73	76	TYH Uluslararası Tekstil Pazarlama A.Ş.	3.619.830.121
24	-	Kenan Metal A.Ş.	4.008.350.561	74	93	Ontex Tüketim Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.	3.613.205.191
25	-	Ulaş Gıda Un Tekstil Nakliye A.Ş.	4.006.577.371	75	98	Boskay Metal San. ve Tic. Ltd. Şti.	3.609.192.004
26	-	Türkuvaz Plastik ve Temizlik Ürün. A.Ş.	3.994.748.788	76	-	Batısöke Söke Çimento Sanayii T.A.Ş.	3.606.965.707
27	-	Ege Endüstri ve Ticaret A.Ş.	3.978.283.380	77	139	Panda Alüminyum A.Ş.	3.600.097.830
28	-	Bak Ambalaj San. ve Tic. A.Ş.	3.975.422.209	78	-	Sapro Temizlik Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.	3.584.573.550
29	128	Maysan Mando Otomotiv Parçaları A.Ş.	3.974.615.804	79	52	Sirena Marine Denizcilik San. ve Tic. A.Ş.	3.581.332.815
30	31	Çelikaslan Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	3.960.155.589	80	206	Camiş Madencilik A.Ş.	3.578.510.331
31	-	Norm Salihli Vida ve Cıvata Makine A.Ş.	3.957.977.330	81	159	Nemak İzmir Döküm Sanayi A.Ş.	3.577.764.054
32	219	Gürsoy Tarımsal Ürünler Gıda San. A.Ş.	3.949.585.322	82	-	Burcu Gıda Konservecilik ve Salça A.Ş.	3.574.531.810
33	-	Ova Un Fabrikası A.Ş.	3.948.361.836	83	118	Corbus Çelik San. ve Tic. A.Ş.	3.567.800.130
34	45	Kocaeli Lastik Sanayi A.Ş.	3.943.020.177	84	54	Epsan FZ Kimya Plastik San. ve Tic. A.Ş.	3.565.884.914
35	19	Kaltun Madencilik Nakliye A.Ş.	3.932.526.173	85	-	Kayseri Metal Center San. ve Tic. A.Ş.	3.562.471.155
36	84	Odelo Otomotiv Aydınlatma A.Ş.	3.919.832.579	86	-	Milat Halı San. ve Tic. A.Ş.	3.550.800.067
37	57	Kayalar Kimya San. ve Tic. A.Ş.	3.912.863.036	87	94	Sunar Un ve Yem San. ve Tic. A.Ş.	3.548.524.118
38	11	Elsan Elektrik Gereçleri San. ve Tic. A.Ş.	3.909.934.668	88	495	Önen Gıda Sanayi A.Ş.	3.539.961.539
39	26	Baştaş Hazır Beton San. ve Tic. A.Ş.	3.886.586.355	89	-	Johnson Electric Otomotiv Ltd. Şti.	3.537.174.005
40	227	Beşyem Tarım Hayvancılık Gıda A.Ş.	3.877.998.829	90	124	Senur Elektrik Motorları San. ve Tic. A.Ş.	3.530.003.086
41	-	Danem Gıda San. ve Tic. A.Ş.	3.858.994.452	91	408	Esli Endüstriyel Ürünler Paz. Ltd. Şti.	3.519.586.231
42	-	Erkunt Traktör Sanayii A.Ş.	3.842.615.833	92	193	Şenocak Gıda Fındık Entegre Ltd. Şti.	3.518.116.385
43	99	ABC Deterjan San. ve Tic. A.Ş.	3.823.947.093	93	-	Haç-San Gemi İnşaa Bakım Nakliyat A.Ş.	3.518.095.879
44	-	Ferro Döküm San. ve Dış Tic. A.Ş.	3.823.094.007	94	147	Batıbeton Sanayi A.Ş.	3.511.467.173
45	15	Chryso-Kat Katkı Malzemeleri A.Ş.	3.820.370.472	95	132	Ankan Mensucat San. ve Tic. A.Ş.	3.509.686.520
46	29	Ege Kimya San. ve Tic. A.Ş.	3.816.834.304	96	-	-	-
47	-	Harput Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	3.797.998.990	97	43	Konya Çimento Sanayii A.Ş.	3.504.662.554
48	38	Tat Nişasta San. ve Tic. A.Ş.	3.797.221.672	98	-	-	-
49	185	Tezkim Tarımsal Kimya San. ve Tic. A.Ş.	3.785.732.390	99	53	Empera Halı San. ve Tic. A.Ş.	3.470.660.999
50	8	Orta Anadolu Ticaret ve Sanayi T.A.Ş.	3.785.216.051	100	238	Çayeli Bakır İşletmeleri A.Ş.	3.470.216.225

Sözdinler, İSO İkinci 500'e giren 17 firmayı kutladı

İstanbul Sanayi Odası (İSO), 'Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2024' araştırmasının sonuçlarını açıkladı. İSO İkinci 500 Büyük'te Çerkezköy Organize Sanayi Bölgesi'nden (ÇOSB) 17 sanayi kuruluşu yer aldı. İSO'nun En Büyük 500 araştırmasına 2024 rakamlarına göre ÇOSB'den 16 firma girmişti. Böylece İSO 1000-2024 listesinde ÇOSB'den 33 firma yer almış oldu.

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) yayınladığı Türkiye'nin en kapsamlı ve en detaylı sanayi kuruluşları araştırmasını değerlendiren ÇOSB Yönetim Kurulu Başkanı Eyüp Sözdinler, "İSO En Büyük 500-2024 listesine ÇOSB'den 16 firmanın, İSO İkinci 500 Büyük-2024 listesine de bölgemizden 17 sanayi kuruluşunun girmesi bizim için önemli bir göstergedir. ÇOSB, ülke ekonomisine katkı sağlayan, dijitalleşme, Yeşil OSB ve inovasyon çalışmalarıyla bölge firmalarının yanında olmaya devam edecektir." dedi.

Sözdinler, "Her iki listeye de giren firmalarımızı tebrik ediyorum. Ülkemizin ve bölgemizin gelişimine katkı sağlayan tüm firmalarımızın başarılarının devamını diliyorum." diye konuştu.

 ÇERKEZKÖY ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ				
İSO İKİNCİ 500'DE YER ALAN ÇERKEZKÖY OSB FİRMALARI 2024				
SIRA	2024 SIRA	2023 SIRA	FİRMA	ÜRETİMDEN SATIŞ (TL)
1	2	-	Yılmaz Redüktör San. ve Tic. A.Ş.	4.184.981.567
2	22	68	Ünitema Tekstil ve Ticaret A.Ş.	4.013.999.787
3	52	-	Teverpan MDF Levha San. ve Tic. A.Ş.	3.754.704.683
4	180	239	İlko İlaç San. ve Tic. A.Ş.	2.984.550.722
5	221	148	Argon Kimya San. ve Tic. A.Ş.	2.798.345.126
6	244	300	ELK Motor San. ve Tic. A.Ş.	2.711.554.889
7	247	225	Akım Metal San. ve Tic. A.Ş.	2.693.715.213
8	282	133	BoYTEK Reçine Boya ve Kimya San. Tic. A.Ş.	2.570.921.332
9	286	246	Schott Grim Cam San. ve Tic. A.Ş.	2.557.906.579
10	346	362	Formül Plastik ve Metal Sanayi A.Ş.	2.299.015.738
11	361	301	Bony Tekstil İşletmeleri San. ve Tic. A.Ş.	2.258.442.058
12	395	370	Tübağ Tekstil Ürünleri Boyama San. ve Tic. A.Ş.	2.153.867.877
13	402	248	Georg Fischer Hakan Plastik Boru ve Profil San. Tic. A.Ş.	2.140.529.279
14	419	421	Kıvanç Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	2.108.124.223
15	438	417	ATT Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	2.037.617.621
16	494	-	Hattat Traktör San. ve Tic. A.Ş.	1.851.404.925
17	496	-	Fareli Plastik Elektrik ve Elektronik İmalat Sanayi A.Ş.	1.835.725.046

Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu:

Sanayiye rahatlatacak, yükü azaltacak adımlar atılmalı

Bilgi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu, “Sanayi için söylüyorum dış talebi artıracak bir kur politikasına ihtiyaç var. Yani ekonomiyi yavaşlatırken, iç talebi daha da kısarken dış talebi devreye sokacak bir aksiyona ihtiyaç var. Bunlar yapılırken devlet de harcamaları kısıp kayıt dışıyla mücadele ederek bir kaynak yaratmalı. Zorluk yaşayan sektörler için borçların ve kredilerin yeniden yapılandırması, vergi avantajları gibi yükü azaltıcı adımlara ihtiyaç var.” dedi.

Sanayi sektörünün her fırsatta dile getirdiği, dert yandığı ve aylardan beri süren sıkıntıları aşip rahata kavuşması için neler gerektiği konusunu Bilgi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Erhan Aslanoğlu ile konuştuk.

- Sayın hocam, dünyada hiçbir global konu ABD Başkanı Donald Trump olmadan konuşulmaz. Biz de Trump’dan başlayalım. Donald Trump neler yapıyor? Yüksek gümrük tarifeleri dalga dalga açıklanıyor. Bu tarifeleri yükseltmesinin ABD ‘ye faydası oldu mu? Nasıl faydalar bekleniyor?

- Eğer tarifelerin bir gelir unsuru olduğunu düşünecek olursak şu anda 26 -27 milyar dolar aylık, yıllık da 300 -400 milyar dolara ulaşan bir gelir elde edecekler. Evet, böyle bir tablo var. Yani şu anda aslında biraz Trump ‘ın kendine güveni de artmış durumda. Çünkü uyguladığı

politikaların çok olumsuz bir yansımasını görmüyor. Ama konu Yüksek Mahkemeye gitti biliyorsunuz. Yani bu vergiler iptal edilebilir, uygulanamayabilir. Bunun endişesini de yaşıyor şu anda Trump. Böyle bir tablo var. Yani genel anlamda Trump açısından bakarsanız gelir, büyüme falan iyi gidiyor ve ABD’nin özgüveni artmış durumda.

► GÜMRÜK VERGİLERİ ENFLASYON YARATMAZ

- Her ülkeye yönelik gümrük vergisi artışları, sonuçta ABD’de enflasyonun artışına neden olmaz mı? Fiyatlar yükselmez mi?

- Teknolojik gelişmeler, birim maliyetleri çok bastırıyor, yani bu enflasyonu bastırıyor. Ayrıca, Amerika’ya mal satanlar, fiyatları indirerek satıyorlar. Müşteri kaybetmemek için o verginin yükünü kısmen üzerlerine alıyorlar. Bu da enflasyona geçişgenli değil.

- Mahkemeden olumsuz bir şey çıkarsa Trump o yargıçları da görevden alır zaten. Diğer →

“Türk Lirasının böyle aşırı değer kaybına gerek yok. Ama dengeleri sağlamak için yüzde 20 civarında falan bir değer kaybı ve sonra da enflasyon oranı kadar değer kaybıyla devam etmesi gerekir. Bugünkü rakamlarda rekabetçi olamıyor ve bu da sektörlere sorun yaratıyor, zarar veriyor.”

tarafından da ikinci bir şey var, bu FED konusu. Açık ve net bir şekilde FED yöneticileriyle yaptığı tartışmada ‘sizi görevden alırım’ dedi. Hatta bir kadın FED Yönetim Kurulu üyesini, Lisa Cook’u görevden aldığını söyledi. Orada kesin bir sonuç oldu mu? Cook da ‘Beni görevden alamazsın beni öyle bir yetkin yok’ diye karşılık verdi.

- Tartışmalı konu şu anda da devam ediyor. Trump orada kaybedebilir. Çünkü o üyenin bu kadar suçu olup olmadığı henüz netleşmemiş durumda. Konuşulanlar çok eski dönemlere ilişkin ve o dönemin koşulları ve mevzuatı ayrıydı.

- İddiaların çok eski tarihli olduğunu söylüyor.

- Evet. O dönemki yasalara göre suç olmayabilir de. Dolayısıyla ortada somut sonuç yokken böyle bir şey yapması geri adıma yol açabilir.

► ‘İŞSİZLİK VERİLERİ FAİZ İNDİRİMİNE ZORLUYOR’

- Evet bu arada ABD’de bir faiz indirimi gündemde galiba değil mi? Sanki o konuda ortak karara vardılar gibi gözüküyor.

- FED Başkanı Jerome Powell, bence Trump istedi diye değil de işsizlikteki rakamlar pek hiç açıcı olmadığı için faiz indirimine ikna olmuş gibi sinyal veriyor. Yani bu anlamda faiz indirme ihtimali yüksek. Ama devam edebilir mi? Orası kesin değil. Çünkü bence Amerikan ekonomisi o kadar zayıf değil. Yani işsizlik rakamları nedeniyle biraz fazla panik oldular gibi bir durum var. Ama faiz indirme ihtimalleri yüksek görünüyor. Bence ABD ekonomisi genel olarak iyi durumda.

► ‘BÜYÜME ORANI DAHA DA YÜKSELECEK’

- ABD’nin bu en önemli konularından sonra bizim önemli konularımıza, kısa süre önce açıklanan büyüme verilerine geçelim isterseniz hocam. Bu 4,8’lik büyüme sizin beklediğiniz gibi miydi? Nasıl karşıladınız bu açıklamayı?

- Beklediğimiz gibi geldi. Biz bilgi üniversitesi olarak tahmin yöntemiyle, haftalık verilerle büyüme tahmini yapıyoruz. Zaten 4,3’e yakın bekliyorduk. 4,8 geldi. Yani bizim için sürpriz olmadı. Yüksek bir büyüme bekliyorduk ve geldi. Hatta bundan sonra daha da hızlanacak. Üçüncü ve dördüncü çeyrekte 5’leri göreceğiz çok büyük bir ihtimalle.

► ‘YÜKSEK BÜYÜME ENFLASYONLA MÜCADELE İLE ÇELİŞİYOR MU’

- Bir yandan enflasyonla mücadele programımız sürerken herkesin ‘o ne güzel, çok yüksek

Donald Trump

Jerome Powell

büyüdük' demesi doğru mu? Bu büyümenin olumsuz tarafı var mı diye sormak istiyorum.

- Bu büyümenin olumsuz tarafı var tabi. Çünkü çok ciddi biçimde enflasyonist etki yaratma potansiyeli var. Yani biz büyürken başka şeylerin düşmesi lazım Türkiye'de. Enflasyonu düşürmek istiyorsan büyüme hızının düşmesi bakımından ters oluyor. Yani büyüme istiyorsak enflasyondan vazgeçiyoruz demektir. Dolayısıyla şu andaki gidişat ona işaret ediyor.

► **'BÜYÜMEDEN VAZGEÇİLEMİYOR'**

- Siz, büyümenin daha da artmasını bekliyorsunuz.

- Evet evet. Yani gidişat o. Faizler indikçe iç taleple büyüyecek. Büyümenin kaynağı da iç talep. Bu da devam edecek. Türkiye'nin siyasi konjonktürü büyümeden vazgeçilecek bir durumda değil. O yüzden büyüme öncelikli olacak görünüyor. Bu durumda da enflasyon zorlanacak, öyle söyleyeyim. Program biraz daha uzayarak devam edecek. Yani büyüme odaklı olacak. Zaten vatandaşın hissettiği enflasyon da daha yüksek kalacak.

► **'FAİZLER YÜKSEK KALMAYA DEVAM EDECEK'**

- Konuşmamızın bundan sonraki kısmında sanayinin, sanayi sektörlerinin temsilcilerinin yıllardır vurguladığı şikayetleri, dertleri ele alalım. Konularına göre tek tek. Şimdi mesela geçen hafta İSO ikinci 500 araştırması açıklandı. Ve şirketlerin finansman yükü yine çok yüksek. Bu finansman yükünü şu anda bu koşullarda aşağı düşürmek, uygun ve ucuz finansman sağlamak mümkün olabilir mi? Yoksa biraz daha beklemek mi gerekecek?

- Tabii ki faizlerde, faizlerin inışinde bir yavaşlama olacak muhtemelen. Bu büyümede faiz inışleri biraz hız keser. Sanayi şirketlerinin karlılıklarını ve cirolarını

dikkate aldığımızda faiz yüksek kalmaya devam edecek. Ne yazık ki...

Ve ana sorun faizlerden ziyade fiyatlayamama. Yani bence kur. Bu döviz kuruyla ilgili sorun daha ağır. O yüzden de ben finansman tarafında sorunların kısmen hafifleyebileceğini ama ana sorunun pek değişmeyeceği düşünüyorum.

Faiz giderleri, toplam faaliyet giderlerinin yüzde 90'ına ulaşıyor. Evet uzun zamandır bu şekilde gidiyor. Kazancının büyük kısmını faize veriyor. Bu çok sürdürülebilir bir durum değil.

► **'100 - 150 BAZ PUAN DÜŞÜREBİLİR'**

- Önümüzdeki dönemde bu yüksek büyüme

rakamından sonra Merkez Bankası'nın faiz düşürmesi olası mı? Siz nasıl görüyorsunuz?

- Bence düşürecek. 300 baz puan deniliyordu, 100 ya da 150'de kalabilir.

- Yüz, yüz elli baz puan oranında düşse de kredi faizlerine neredeyse hiç yansımıyor.

- Evet. Dolayısıyla yani bundan sonraki yansıma da sınırlı olacaktır. Çok büyük bir ihtimalle.

► **'TALEP DARALMASI YOK'**

- Tabii bunlarla bağlantı olan bir başka konu da çok önemli. Enflasyon düşmediği için maliyetler sürekli yükseliyor. Bu şirketler doğal olarak yaşayan reel şirketler. Yani aldıkları →

“Biz bilgi üniversitesi olarak tahmin yöntemiyle, haftalık verilerle büyüme tahmini yapıyoruz. Zaten 4,3’e yakın bekliyorduk. 4,80 geldi. Yani bizim için sürpriz olmadı. Yüksek bir büyüme bekliyorduk ve geldi. Hatta bundan sonra daha da hızlanacak. Üçüncü ve dördüncü çeyrekte 5’leri göreceğiz çok büyük bir ihtimalle.”

mal ve ürünleri piyasadan değişik yerlerden tedarik ediyorlar. Ve gerçek enflasyon daha yüksek olduğu için maliyetleri daha fazla oluyor. Şu andaki göstergeler bu durumda, bu koşullarda bir talep daralmasına işaret etmiyor herhalde değil mi?

- Yok, etmiyor. Ama toplumda gelir dağılımı çok bozuldu. Toplumda talep yaratanlar ücretliler değil. Servet etkisinden faydalananlar. Yani evi olan, biraz parası olan, altını olan, bankada parası olanlar. Serveti olanlar, az ya da çok servete sahip olanların talebi var. Yani talep ücret gelirlerinden değil, servet etkisinden kaynaklanıyor.

► ‘TL REEL OLARAK DEĞERLİ’

- Peki döviz kuru, şu anda gerçekçi kur mu, reel kur mu?

- Değil. Çok sürdürülebilir gözüküyor. Yani bu şu anda Merkez Bankası’nın politikası kuru yönetmeye dayanıyor. TL reel olarak değerli. Daha fazla da değerlendirilmiyor. Bir miktar değer kaybetti son dönemde.

► ‘YÜZDE 20 CİVARINDA DEĞER KAYBI UYGUNDUR’

- Döviz kurunun ya da ne bileyim doların, euronun şuralarda olması gerekir diye bir şey söyleyebilir miyiz?

- Söyleyemeyiz ama şunu söyleyeyim, Türk lirasının böyle aşırı değer kaybına gerek yok. Ama dengeleri sağlamak için yüzde 20 civarında falan

bir değer kaybı ve sonra da bir enflasyon oranı kadar değer kaybıyla devam etmesi gerekir. Ama hani şu anda iki katına çıkmalı falan gibi böyle bir duruma ihtiyaç yok. Ama bu günkü rakamlarda rekabetçi olamıyor ve bu, sektörlere sorun yaratıyor, zarar veriyor.

► ‘EKONOMİ POLİTİKALARI YÖN DEĞİŞTİRMELİ’

- Sanayinin en kırılgan sektörünün başında tekstil geliyor. Çok darbe yedi tekstil. Sadece tekstil değil, hazır giyim vs. Yani aynı gruptaki tekstil şirketleri diyebiliriz. Çok sayıda şirket kapandı. On binlerce kişi işsiz kaldı. Değişik ülkelere gidip orada üretime başlayanlar oldu. Orada mutlu oldular mı belli değil, gidenler dönecek mi? Tekstil nasıl toparlar kendisini?

- Tekstilin kendisini toparlaması için Türkiye’deki ekonomi politikalarının biraz yön değiştirmesi lazım. Tekstil Türkiye’de ihracatçı, rekabetçi olarak dünyadaki o gücümüzü tekrar sağlayarak oluşur. O yüzden yani iç talebin yine azalması, tekstilin içeriye değil de dışarıya odaklanması, bunun içinde kur politikasını değiştirmesi lazım.

Yine rekabet edebileceğimiz, dünyada iyi fiyat verebileceğimiz bir yere getirmek lazım. Sonra da bir kalkınma planıyla tekstili, giyimi, yüksek teknolojiyle daha fazla tanıtırıp katma değerini arttırmalıyız. Ama önce bir ayağa kaldırmak, sonra da

orta ve uzun vadeli planın içine koymak gerekiyor. Ayağa kaldırmak için de kur politikasının mutlaka değişmesi gerekiyor.

► 'DIŞ TALEBİ ARTIRACAK KUR POLİTİKASI LAZIM'

- Hocam yine aynı kapsamda, İstanbul Sanayi Odası'nın yaptırdığı imalat sanayi PMI araştırması var biliyorsunuz. O da bir buçuk yıldan bu yana, olması gereken 50'nin altında, olumsuz, negatif düzeyde duruyor. Yani bütün göstergeler sanayinin iyi durumda olmadığını ortaya koyuyor. Geniş kapsamlı bir çözüm paketi hazırlanacak olsa şu anda neler yapılabilir. Yeni teşvikler mi vermek gerekir, onlar işe yarar mı?

- Bence çok ciddi şekilde tasarruf edilmesi, kayıt dışıyla mücadele edilmesi ve kaynak yaratması gerekiyor.

Para politikasını, çok sıkı sürdürmek gerekiyor. Bu tabii ekonomide yavaşlama ve daralma demek. Ama aynı zamanda ekonomide, yani şimdi sanayi için söylüyorum dış talebi arttıracak bir kur politikasına ihtiyaç var. Yani ekonomiyi yavaşlatırken, iç talebi daha da kısarken dış talebi devreye sokacak bir aksiyona ihtiyaç var. Bunlar yapılırken devlet harcamaları kısıp kayıt dışıyla mücadele ettirdiği bir kaynak yaratır. Zorluk yaşayan sektörlerde borçların, kredilerin yeniden yapılandırması, vergi avantajları gibi yükü azaltıcı adımlara ihtiyaç var. Bu arada iyi bir inceleme yaparak gerçekten ne yapsanız kurtulamayacak durumda olan, zombi denilen şirketlerle de vedalaşmak gerekiyor. Yani herkesi kurtarmak değil ama adaletli bir şekilde bankalarla çok spesifik çalışıp kurtarılması gerekenleri de kurtarmak gerek. Ama orada çok net bir skala belirlemek lazım.

► 'OSB'LERDE KAYIT DIŞILIK OLMAZ'

- Hocam kayıt dışında ne karşı gerçekten bir şey yapmak isteniyor mu? Yaptıkları, yapmak istedikleri

şeyler biraz garip. Mesela Bakan Mehmet Şimşek, Mayıs ayı başında televizyon röportajı verirken 'OSB'lerin kapısına denetçi, vergici koyacağız' diye açıklama yaptı.

- Evet, olacak şey değildi o açıklama.

- OSB'lerde çalışanların her şeyi kayıt içinde zaten. Oradaki şirketlerin elektrik, su, doğalgaz harcamaları bile anında kayda geçiyor. Hem sigorta hem de vergi kayıtlarında en küçük şüphe olmaz. Kapiya vergici koyup hangi kayıt dışılığı anlayacaksınız burada. Kayıt dışılık aranıyorsa ben söyleyeyim, bütün kış ayları boyunca sahil kentlerinde yapılan tadilat, tamirat, yenileme, konut yapımı gibi işlerde inanılmaz biçimde kayıt dışılık var.

- Evet, sorunun kaynağını doğru tespit edemeyip yanlış çözümler üretiyorlar. O da işi biraz daha zora sokuyor. Yani ekonomi yönetiminde sorun var. •

VAHAP MUNYAR

*Nasıl Bir Ekonomi Gazetesi Genel Koordinatörü
Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı*

Avrupa normu da olsa 0.8 milim benim için asla hak değildir

IGSAŞ Genel Müdürü İlkay Ünal, Yıldız Entegre Yönetim Kurulu Başkanı Fehmi Yıldız'la bir iş seyahatindeyken elindeki dosyayı açtı:

- Fehmi Bey, ekibimle birlikte bir fikir buldum. Verimliliği artıracacağız.

Fehmi Yıldız meraklandı:

- Ne yapacaksınız?

Ünal yanıtladı:

- Parke üretiminde tasarruf yapacağız.

Ünal, projesini anlatmaya koyuldu:

- Parke hattında ürünün standardı 8 milimetre. Türkiye Standartlar Enstitüsü (TSE) normu, "yüzde 10 artı-eksi" toleransa onay veriyor. Yani, üretici isterse parkeyi 7.2 milim üretebilir.

İlkay Ünal, elde edilebilecek yıllık kazancı da hesap edip, sürdürdü:

- Parkeyi 7.2 milim üretilip, 8 milim diye satabiliriz.

Fehmi Yıldız, ilk aşamada projeyi beğenmiş gibi göründü:

- Çok güzel bir proje. Size bir sorum var.

Sorusunu yöneltti:

- Ambalaja ne yazacaksınız?

Ünal soruyu tam anlamayınca

Fehmi Yıldız biraz daha açtı:

- Yani, parkeyi içine koyduğunuz ambalaja ne yazacaksınız? Kaç milim yazacaksınız? 8 milim mi?

Ünal, yanıt verdi:

- Evet...

Fehmi Yıldız, tavrını çok net koydu:

- O zaman onaylamıyorum. Tamam, heyecanını törpülemek istemem ama kandıramazsın...

İlkay Ünal savunmaya geçti:

- Ama ortada Avrupa ve Türkiye normları var. Normlar bize bu hakkı veriyor.

Fehmi Yıldız kararlıydı:

- O normlar beni ilgilendirmiyor.

Bu benim ticaret hayatına bakışım. Benim iş ahlakımla ilgili.

İlkay Ünal'ı kırmamaya çalıştı:

- Yanlış anlama. Evet, böyle bir hakkımız olabilir. Ancak, ben bunu hak olarak görmüyorum. Eğer ambalaja 7.2 milim yazamıyorsan, o tasarrufu da yapmanı uygun bulmuyorum.

Bu yaşanmış iş öyküsünü, Rıdvan Akar'ın kaleme aldığı, "Fehmi Yıldız, Sadece Dürüst Desinler Yeter" kitabında okudum.

Fehmi Yıldız Vakfı yayınlarından çıkan kitaptan çıkarılacak çok ders var...

Giden bizden gitsin müşteri eksik almasın

YILDIZLAR Yatırım Holding Yönetim Kurulu Üyesi İsmail Hakkı Yıldız, henüz ortaokuldayken babası Fehmi Yıldız'ın yanında yaz tatilinde yazıcı olarak işe başlamıştı.

Müşteriye gidecek keresteler yüklenirken boyu, eni ve genişliğini yan yana yazıyordu. Bu üç değerin çarpımı ile yüklenen kerestenin desimetrik küpü bulunuyordu.

- “Uzunluğu 285” dediler, 285 yazdı.
- “Eni 38” dediler, 38 yazdı.
- “Kalınlığı 8.5” dediler, 8.5 yazdı.

Hakkı Yıldız, söyleneni birebir yazdı ama “Yanlış yaptın” diye uyarı aldı:

- “Boyu 285” ise 284 yazacaksın.
- “Genişlik 38” ise 37.5 yazacaksın.
- “Kalınlık 8.5” ise 8 yazacaksın.

Hakkı Yıldız sordu:

- Niye böyle yapacağız?

Yanında çalıştığı büyükleri nedenini anlattı:

- Bu, senin dedenin vasiyeti. Deden, “Giden

bizden gitsin, müşteri eksik almasın” derdi.

Hakkı Yıldız, çocukluk yıllarında bu

uygulamaya anlam veremedi:

- Ama biz kaybediyoruz.

Aynı ilkeyi Yıldızlar Yatırım Holding Yönetim Kurulu Başkanı Fehmi Yıldız da iş hayatı boyunca uyguladı:

- Keresteyi kesinlikle en geniş yerden ölçmeyin. En geniş yerinden ölçü alırsanız müşteriye maliyeti yükselir. Ortalamasını bulun.

Hakkı Yıldız, ortaokul yıllarında öğrendiği bu ilkeyi yıllar sonra babası Fehmi Yıldız'ın anılarını yer aldığı kitapta şöyle özetledi:

· Sonradan idrak edebildim. Dedemin aslında söylemek istediği şeydi: Olur da yüksek yazarsanız, olmayanın hacmini çıkarırsınız, olmayanın parasını alırsınız.

· Bu bir haksız kazanç olur ve ben bunun bedelini ödeyemem.

· Peki ne yapalım?

· Bir alttan yazın.

Hakkı Yıldız, bu özetin ardından ekledi:

- Benim hayattaki, ticaretteki ilk dersim buydu.

İGSAŞ işçilerini evlerinde sakladık

YILDIZLAR Yatırım Holding'in İGSAŞ'ı özelleştirme ihalesiyle aldıkları ilk günlerdi. İGSAŞ, o günlerde 500 milyon metreküp doğalgaz tüketiyordu.

İGSAŞ alındıktan iki yıl sonra doğalgaz fiyatı ortalama 147 dolardan 203 dolara çıktı. Fehmi Yıldız, bu maliyeti karşılayamayacaklarını anlayınca özelleştirme sürecinde Maliye Bakanı Kemal Unakıtan'ın söylediği sözü anımsadı:

- Bir sorunuz olursa buradayım...

Fehmi Yıldız, Unakıtan'ın kapısını çaldı:

- Gübre üretimi stratejik. Bazı öncelikli sektörlerde düşük fiyatlı doğalgaz veriliyor.

Unakıtan, Fehmi Yıldız'ın talebini iletmesine gerek kalmadan konuyu anladı:

- Doğalgaz fiyatlarında sektörlere göre ayırım

yapmak benim yetkimi aşıyor. Böyle bir kararı Bakanlar Kurulu'ndan çıkaramam.

Fehmi Yıldız, Unakıtan'a o anda kararını aktardı:

- O halde biz de şimdilik üre üretimini durdurmak zorundayız. Çünkü, maliyetimiz piyasadaki üre fiyatını aşıyor.

İGSAŞ, o dönemde iki yıl süreyle üre üretimini durdurdu. O süre içerisinde işçilere servis, yemek ücretleri hariç, maaşları ödendi.

Fehmi Yıldız, işçilere iki yıl boyunca evlerinde oturmalarına rağmen maaş ödemelerini şöyle açıkladı:

- İşçileri evlerinde sakladık. Amonyak üretiminde ustalaşmış kalifiye bir ekibin dağılması halinde yenilerinin yetişmesi yıllar alabilirdi...

Cumhurbaşkanı Erdoğan İklim Kanunu'nu anlattı:

Evlatlarımıza sağlıklı bir gelecek bırakmak için çıkardık

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, “İklim Kanunu tamamen yerli ve millî bir kanundur. Halkımızın sırtına yük bindirmek için değil; evlatlarımıza daha temiz bir çevre, daha sağlıklı bir gelecek bırakmak için hazırlanmıştır. Komplo teorileriyle mantıklı düşünme yeteneğini kaybedenlere şunu hatırlatıyorum: Değil tarım alanlarımızı, bir karış toprağımızı dahi teslim alacak güç, dünya üzerinde henüz mevcut değildir” dedi.

Cumhurbaşkanı
Recep Tayyip Erdoğan

İklim Kanunu, her düzeydeki yoğun tartışmaların ve kanunla birlikte ortaya çıkacağı belirtilen değişik iddiaların ardından Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden çıktı ve onaylandı.

Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanlığı ile İklim Değişikliği Başkanlığı başta olmak üzere ilgili kuruluşlar İklim Kanunu hakkında ayrıntılı açıklamalar yaptılar, kampanyalar yürüttüler.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan da İklim Kanunu'na sahip çıktı ve bu konuda yaptığı konuşmalarında iddia ve eleştirilerin yersiz olduğunu özellikle vurguladı. Erdoğan bu yasanın dış güçlerin etkisiyle hazırlandığını ileri sürenlere net biçimde karşılık verdi:

► ‘KOMPLO TEORİLERİNİ BIRAKIN’

“Milletimizin her bir ferdi şu konuda emin olsun: İklim Kanunu tamamen yerli ve millî bir kanundur.

Halkımızın sırtına yük bindirmek için değil; evlatlarımıza daha temiz bir çevre, daha sağlıklı bir gelecek bırakmak için hazırlanmıştır.

Komplo teorileriyle mantıklı düşünme yeteneğini kaybedenlere şunu hatırlatıyorum:

Değil tarım alanlarımızı, bir karış toprağımızı dahi teslim alacak güç, dünya üzerinde henüz mevcut değildir.

İklim Kanunu ile afetlerin sebep olduğu kayıp ve zararları asgari seviyeye indireceğiz. Temiz teknolojinin kullanımını ülkemizin tamamını kapsayacak şekilde

daha da yaygınlaştıracamız.

► ‘ŞUURSUZ SAFSATALAR’

“Tarım yasaklanacak, çiftçi istediği ürünü ekemeyecek, millete yapay et yedirilecek” türünden safsatalarla bu kanunu kötülemek çok büyük bir şuursuzluk örneğidir.

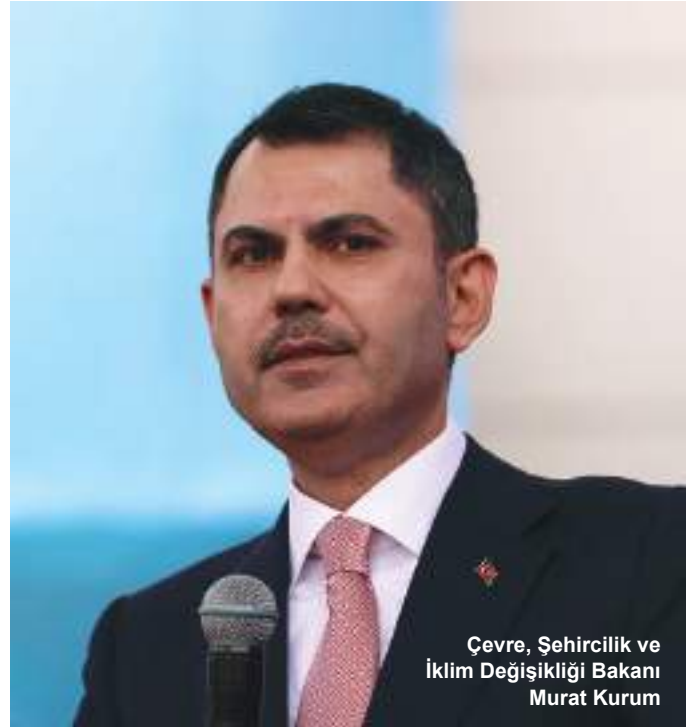
“Paris İklim Anlaşması’yla küresel güçlerin tarım arazilerimize el koyacağı” iftirasını kulaktan kulağa yaymaya çalışanlar milletimize ve devletimize karşı yürütülen sinsî operasyonun bilinçli veya bilinçsiz maşalığını yapmaktadır.

2021’de Paris İklim Anlaşması’nı imzaladık. Devamı ve gereği niteliğindeki İklim Kanunumuz da Meclisimizde kabul edildi ve Resmî Gazete ’de yayınlanarak yürürlüğe girdi. İklim kanunu ile aynı zamanda sektörlerimizin daha temiz ve daha verimli üretim süreçlerini yasal güvence altına aldık. İklim Değişikliği Başkanlığımızın görev ve sorumluluklarını netleştirdik.”

► KURUM: ÜRETİMDE, SANAYİDE GÜÇLÜ KOŞACAĞIZ

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, TBMM Genel Kurulu’nda kabul edilerek yasalaşan Türkiye’nin ilk İklim Kanunu hakkında paylaşımda bulundu.

Bakan Kurum, “Cumhurbaşkanımızın tüm dünyaya ilan ettiği, 2053 Net Sıfır Emisyon ve Yeşil Kalkınma hedefinin en kritik eşiği olan kanunla; birçok yeni teknolojiyi geliştirme konusunda hiçbir ülkenin tesirinde kalmadan daha özgür bir araştırma geliştirme ortamı sağlayacağız. Hem ticarete, sanayide, üretimde en güçlü şekilde en güçlü noktaya koşacağız hem de memleketimizi her türlü çevre felaketinden ve iklim krizinin getirdiği olumsuz etkilerden koruyacağız” dedi.

Çevre, Şehircilik ve
İklim Değişikliği Bakanı
Murat Kurum

Prof. Dr. Halil Hasar:

Kanunun hedefi: 2053 Net Sıfır Emisyon ve Yeşil Kalkınma

İklim Değişikliği Başkanı Prof. Dr. Halil Hasar, “İklim değişikliği, ekonomiden sosyal düzene, küresel istikrardan insan güvenliğine kadar pek çok alanda etkisini hissettiren kapsamlı bir krizdir” dedi.

İklim Değişikliği Başkanı Prof. Dr. Halil Hasar, İklim Kanunu’nun detayları ve Türkiye’nin 2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi hakkında açıklamalarda bulundu.

Başkan Hasar, İklim Kanunu’nun merkezinde 2053 Net Sıfır Emisyon ve Yeşil Kalkınma hedefinin bulunduğunu belirtti. Türkiye’nin her beş yılda bir Ulusal Katkı Beyanı sunduğunu dile getiren Hasar, “Her yeni beyan, bir öncekine kıyasla daha yüksek bir azim ve kararlılık içermelidir. Önemli olan sürekli ilerleme ve hedefe bağlılıktır.” dedi.

Kanunun, Türkiye’nin maddi ve manevi çıkarlarını gözeterek iklim değişikliğiyle etkin ve bütüncül bir mücadele amaçladığını ifade eden Hasar, bu yasanın yalnızca çevreyi değil, ülkemizi, geleceğimizi ve doğal

Halil Hasar

kaynaklarımızı da korumayı hedeflediğini vurguladı.

► İKLİM KANUNU’NDA ÖNE ÇIKAN DÜZENLEMELER

İklim Kanunu’nda ilk kez hukuki metinlerde yer alan “İklim Adaleti” ve “Adil Geçiş” kavramlarının tanımlandığını belirten Hasar, kurumsal yapılanma ve görev dağılımının kanunla netleştirildiğini söyledi.

Finansman konusunun iklim müzakerelerinde kritik bir başlık olduğunu ifade eden Hasar, İklim Kanunu ile Türkiye’de Emisyon Ticaret Sistemi’nin kurulacağını ve Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması’nın hayata geçirileceğini açıkladı. Ayrıca gönüllü karbon kredilerinin kullanımının önünün açıldığını belirten Hasar, Türkiye’nin karbon kredilerinin toplandığı ülkeler arasında yer aldığını söyledi.

► TÜRKİYE’NİN YEŞİL TAKSONOMİSİ KURULACAK

Türkiye’nin Yeşil Taksonomisi’ni hazırladıklarını belirten Hasar, “Yeşil Taksonomi ile birlikte, sürdürülebilir yatırımların çerçevesi netleşecek, finansal kaynakların iklim dostu alanlara yönelmesi sağlanacak. Kanunla

birlikte yerel düzeyde de önemli bir adımlar atıyoruz. Yerel İklim Değişikliği Eylem Planları, 81 ilde zorunlu hale getiriliyor. Her ilde; kamu, özel sektör, akademi ve STK'ların katılımıyla İl İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulları kurulacak. Böylece yereldeki sorunlar doğrudan tespit edilerek hızlı ve etkin çözümler geliştirilecek." dedi.

► ETS, ÖZEL SEKTÖRÜN REKABET GÜCÜNÜ ARTIRACAK

Başkan Hasar, İklim Kanunu'nun sanayiciyi korurken iklim politikalarının etkin uygulanmasını sağlayacağını vurguladı. Emisyon Ticaret Sistemi'nin (ETS) özel sektörün uluslararası rekabet gücünü artıracığını belirten Hasar, özellikle AB'ye ihracat yapan sektörler için bu sistemin büyük fırsat sunduğunu ifade etti.

Başkan Hasar, Emisyon Ticaret Sistemi, özel sektörün uluslararası alanda rekabet gücünü artıracak önemli bir mekanizmadır. Artık yatırımların yeşil olması bir gereklilik haline gelmiştir; dünya genelinde eski teknolojilerle rekabet etmek mümkün değildir. Emisyon Ticaret Sistemi, bu kapsamda elde edilen gelirleri, yeşil yatırımları teşvik etmek için kullanmayı mümkün kılacaktır. Birçok ülkenin emisyon ticaret sistemlerini yerinde inceleme fırsatı bulduk ve gördük ki her sistem ülkenin ihtiyaçlarına göre farklılık gösteriyor. Biz de kendi Emisyon Ticaret Sistemimizi, özel sektörümüz ve ilgili kurum ve kuruluşlarımızla birlikte hazırladığımız bir yönetmelik taslağı çerçevesinde şekillendirdik. 12 Ağustos'ta düzenlediğimiz çalıştayda, Emisyon Ticaret Sistemi Taslak Yönetmeliğine gelen revizyon ve önerileri titizlikle değerlendiriyoruz. Bu süreçte, tüm paydaşların katkılarını almak ve sürece aktif katılımını sağlamak bizim önceliğimiz olmuştur." ifadelerini kullandı.

Emisyon Ticaret Sistemi nedir?

Emisyon Ticaret Sistemi (ETS), sera gazı salımlarını azaltmak için geliştirilen piyasa temelli bir çevre politikası aracıdır. Hem çevresel hem ekonomik hedefleri bir araya getirerek işletmeleri karbon salımını düşürmeye teşvik eder.

İŞTE SİSTEMİN TEMEL İŞLEYİŞİ:

- ETS, işletmelere belirli bir karbon emisyon hakkı (tahsisat) verir.
- Bu haklar, işletmenin geçmiş yıllardaki emisyon miktarlarına göre belirlenir.
- Eğer bir işletme bu sınırı aşarsa, fazla emisyon hakkını başka bir işletmeden satın alması gerekir.
- Tersine, sınırın altında kalan işletmeler fazla haklarını satabilir veya gelecek yıla devredebilir.
- Karbon salımı azaltan işletmeler ödüllendirilir.
- Aşırı salım yapanlar ekonomik yük altına girer.
- Karbon piyasası oluşur, fiyatlar arz-talep dengesine göre belirlenir.

TÜRKİYE'DE DURUM

- Türkiye'de ETS, İklim Değişikliği Başkanlığı koordinasyonunda geliştirilmektedir.
- 2026-2027 yıllarında pilot uygulama, 2028'de ise tam uygulama planlanmaktadır.
- ETS, Türkiye İklim Kanunu kapsamında yasal zemine oturtulmuştur.
- Bu sistem, Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşması gibi uluslararası iklim anlaşmalarının da temel araçlarından biridir.

HANGİ SEKTÖRLER ETKİLENECEK?

- Türkiye'deki Emisyon Ticaret Sistemi (ETS), özellikle karbon yoğun sektörlerde ciddi dönüşümler yaratacak. ETS kapsamına alınması planlanan başlıca sektörler şunlar:
- Enerji üretimi (20 MW üzeri termal güç tesisleri)
- Demir-çelik
- Çimento
- Cam
- Gübre

- Alüminyum
- Kireç ve seramik
- Rafineri ve kağıt sanayi

Bu sektörler halihazırda emisyon izleme ve raporlama yükümlülüğüne sahip. ETS ile birlikte ilk kez karbon fiyatlaması ile karşı karşıya kalacaklar.

FİNANSAL VE OPERASYONEL ETKİLER

Karbon maliyeti: Şirketler, saldıkları her ton CO² için tahsisat sunmak zorunda kalacak. Bu da maliyetleri artıracak.

Stratejik dönüşüm: Karbon yoğun üretim yapan firmalar, daha temiz teknolojilere geçmek zorunda kalacak.

Açık artırma mekanizması: Bazı tahsisatlar ücretsiz verilirken, diğerleri karbon piyasasında satılacak. Bu da rekabeti ve verimliliği teşvik edecek.

GEÇİŞ RİSKİ VE DÖNÜŞÜM

ETS, şirketler için geçiş riski yaratıyor. Yani iklim politikaları nedeniyle iş modellerini yeniden yapılandırmaları gerekebilir. Özellikle yüksek emisyonlu tesisler, finansal planlarını ve yatırım stratejilerini gözden geçirmek zorunda kalacak.

Bu dönüşüm, Avrupa Yeşil Mutabakatı ile uyumlu bir şekilde Türkiye'nin ihracat rekabetçiliğini korumasını da sağlayacak.

KONUT SEKTÖRÜNE ETKİSİ

Yerel ETS uygulamaları, inşaat maliyetlerini artırabilir. Özellikle yapı malzemelerinin karbon ayak izi fiyatlandırıldığında, maliyet kısıtlımı değişiyor.

Bu durum, enerji verimli binaların teşvik edilmesini ve yeşil bina sertifikalarının önem kazanmasını sağlayacak.

UZUN VADELİ KAZANIMLAR

Net sıfır hedefi (2053) doğrultusunda ETS, Türkiye'nin iklim taahhütlerini gerçekleştirmesinde kilit rol oynayacak.

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması (CBAM) ile uyumlu bir ETS, ihracatçı sektörlerin Avrupa pazarında rekabet gücünü korumasını sağlayacak.

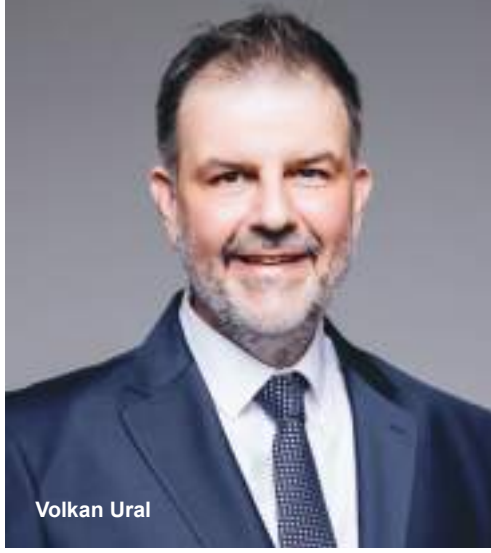
Volkan Ural: ETS ile sanayide kapsamlı dönüşüm başlıyor

İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD) Türkiye ve T.C. İklim Değişikliği Başkanlığı iş birliğinde düzenlenen “Karbonun Bedeli: ETS ile İş Dünyası Nasıl Dönüşecek?” başlıklı webinar, Türkiye’de Emisyon Ticaret Sistemi’nin (ETS) sanayiye etkilerini ve karbon piyasalarındaki güncel gelişmeleri ele aldı.

Webinar’da konuşmacı olarak yer alan ClimeCo Türkiye İcradan Sorumlu Yönetim Kurulu Üyesi Volkan Ural, ETS’nin yalnızca bir regülasyon değil, aynı zamanda sanayi için kapsamlı bir dönüşüm programı olduğunu vurguladı. Gerçekleştirilen webinar’da ETS (Emisyon Ticaret Sistemi) ile iş dünyasını bekleyen gelişmeleri paylaşan Ural, ETS’nin yalnızca bir regülasyon değil, aynı zamanda sanayide köklü bir dönüşüm programı olarak değerlendirilmesinin daha isabetli olacağını altını çizdi.

► KENDİ ETS’MİZİ OLUŞTURMALIYIZ

Bu sürecin, şirketlere global pazarda güven kazanarak erken pozisyon alma fırsatı sağlayacağını belirten Ural: “Karbon fiyatlarının doğrudan maliyetlere yansımaları, özellikle enerji yoğun sektörlerde rekabetçiliği zorlayabilir. Türkiye’nin bu alanda kaslarının güçlü olmaması, hazırlıksız yakalanma riskini artırıyor. Ayrıca AB’nin Sınırdan Karbon Düzenlemesi Mekanizması (CBAM), ihracatçılar için ETS uyumunu kritik hale getiriyor. Kendi ETS’mizin oluşturulmasını sağlayamazsak, ihracat tarafında ikinci bir maliyet baskısı oluşacak. Bu nedenle

Volkan Ural

ETS’ye stratejik hazırlık, sadece iç pazarda değil uluslararası rekabette de avantaj sağlayacak.” dedi.

Volkan Ural, konuşmasında şirketlerin bu süreci etkin bir şekilde yönetebilmeleri için kendi iç karbon fiyatlamalarını oluşturmalarını, enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji yatırımlarına yönelmelerini, ayrıca tedarik zincirlerini sürdürülebilirlik kriterleri doğrultusunda yeniden yapılandırmalarını önerdi.

► ‘KARBON EMİSYONLARI DOĞRU HESAPLANMALI’

Ural’a göre, ETS sürecindeki en temel zorluk ise veri toplama ve

doğru raporlama. Karbon emisyonlarını henüz hesaplamayan şirketlerin, tesis bazlı altyapı kurarak verilerini MRV sistemine entegre etmeleri gerektiğine dikkat çeken Ural, bu doğrultuda dijital bir altyapının oluşturulmasının sürece önemli katkı sağlayacağını vurguladı.

► ‘SANAYİDE UZUN VADELİ YATIRIMLAR GEREKTİRİYOR’

Karbon maliyetlerinin artık şirket bütçelerinde ayrı bir kalem olarak yer alacağını ifade eden Ural, şu değerlendirmelerde bulundu: “Karbon dengeleme mekanizmaları, bütçeye pozitif ya da negatif etkilerle entegre edilecek. Bu durum, sanayide yepyeni bir dönüşüm sürecini beraberinde getiriyor. Özellikle ağır sanayi şirketleri için karbon azaltım projeleri, birkaç yıl sürecek uzun vadeli yatırımlar gerektiriyor. Ancak bu yatırımlar, zamanla karbon kredisi üretimi ve sürdürülebilirlik açısından önemli avantajlar sağlayacak. Bu dönüşüm, şirketlerin rekabet gücünü koruyabilmesi açısından kaçınılmaz. Bu nedenle regülasyonların da iş dünyasını destekleyici nitelikte olması büyük önem taşıyor. SKD Türkiye gibi sivil toplum kuruluşlarının bilgilendirme çalışmaları kritik rol oynuyor; zira ETS gibi konular, ilk etapta yalnızca yeni bir maliyet unsuru olarak algılanabiliyor. Bu refleksi kırmak ve sürecin aslında küresel pazarda yeni fırsatlar sunduğunu anlatmak gerekiyor. Türkiye’nin CBAM ile ETS entegrasyonunu doğru şekilde sağlaması halinde, uluslararası arenada pozitif bir ayrışma yaşayacağına yürekten inanıyorum.”

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM BAKANLIĞI İKLİM KANUNU GERÇEKLERİNİ AÇIKLADI

- “Karbon ayak iziyle insanların özgürlükleri kısıtlanacak.” (Yanlış)

- **Karbon ayak izi ile insanların özgürlüklerinin kısıtlanması söz konusu bile değil. Karbon ayak izinin azaltılması sadece üretim yapan organizasyonlar için öngörülmüştür. Bireylerle, mülkiyet, seyahat gibi anayasal haklarıyla en ufak bir ilgisi bulunmamaktadır. (Doğru)**

- “Emisyon Ticaret Sistemi adı altında vatandaşın karbon vergisi alınacak.” (Yanlış)

- **Kanun karbon vergi sistemini getirmiyor. Emisyon ticaret sisteminin kurulmasını kapsıyor. 9. maddede de bireylerin değil sanayi kaynaklı sera gazı emisyonlarının düşürülmesine yönelik düzenlemeler yer alıyor. Dolayısıyla Emisyon Ticaret Sistemi uygulamasının kapsamı sadece enerji yoğun üretim tesisleridir. Bireylerle hiçbir ilgisi bulunmamaktadır. (Doğru)**

- “Tarım yasaklanacak, meyve ağaçlarına el konulacak.” (Yanlış)

- **Kanun metninde bu anlama gelecek herhangi bir yaklaşım dahi bulunmamaktadır. Aksine kanun; kuraklık ve afetlere karşı risk altındaki toprakları, tarımı, hayvancılığı ve doğal kaynakları, değişen iklim şartlarına karşı korumak; gıda ve su güvenliğini sağlamayı amaçlamaktadır. (Doğru)**

- “Çiftçi istediği ürünü ekemeyecek, ekene cezalar verilecek.” (Yanlış)

- **Kanunda tarım ve hayvancılığa ilişkin tek bir yaptırım maddesi dahi yok. (Doğru)**

- “Hayvancılık yasaklanacak, yapay et yedirilecek, hayvan otlatmak yasaklanacak.” (Yanlış)

- **Kanunda bunu ima eden herhangi bir ifade yoktur. Aksine Kanun 5 ve 6. maddelerle ülkemiz**

topraklarını, tarımını, hayvancılığını ve doğal kaynaklarını değişen iklim şartlarına karşı korumayı, gıda ve su güvenliğini sağlamayı amaçlamaktadır. (Doğru)

- “Paris Anlaşması’na göre küresel güçler tarım alanlarına el koyacak.” (Yanlış)

- **Paris Anlaşması 2021 yılında TBMM’de uygun bulma kanunu ile iç hukukumuzla aktarılmıştır. Hatta ülkemiz, Paris Anlaşması’nı kendi özel koşullarını ve kalkınma hedeflerini önceleyerek ve dikkate alarak imzalamıştır. Paris Anlaşması 2021 yılından beri kanun hükmünde bir düzenlemedir. 2021 yılından bugüne kadar kısıtlayıcı herhangi bir uygulama olmamıştır, bundan sonra da olmayacaktır. (Doğru)**

- “Kanunla kömür, petrol kullanımı kalkacak.” (Yanlış)

- **Kömür, petrol kullanımının tamamen kaldırılacağı iddiası söz konusu bile değildir. Anan, çevre dostu temiz enerjiyi teşvik etmeyi amaçlamaktadır; bunda da bir zorunluluk yoktur. (Doğru)**

- “İklim değişikliği yoktur diyenlere ceza verilecek.” (Yanlış)

- **İklim Kanunu’nda “iklim değişikliği yoktur” diyenlere ilişkin bir ceza hükmü bulunmamaktadır. (Doğru)**

- “Vatandaş karbon ayak izine göre ceza ödeyecek.” (Yanlış)

- **Kanunun hiçbir maddesinde vatandaşa ceza ve kısıtlamaya yönelik bir yaptırım yer almıyor.14’üncü maddede bireyleri değil, sanayi ve üretim tesislerine yönelik idari yaptırımlar düzenleniyor, adli ceza yaptırım hükümleri yer almıyor. (Doğru)**

Türkiye-Kazakistan İş Konseyi Başkanı Selçuk Yüce:

Kazakistan'ın tarımsal sanayi tecrübemize ihtiyacı var

DEİK Türkiye-Kazakistan İş Konseyi Başkanı Selçuk Yüce,
“Büyük tarım alanları, çok büyük yani milyon hektarlık işlenen tarımsal alanları var. Tarım ve tarımsal ürüne dayalı sanayi de bizim iyi olduğumuz bir alan. Türkiye'nin gerçekten oraya götürecek bilgi, birikimi, deneyimi ve tecrübesine Kazakistan'ın ihtiyacı var” dedi.

Avrasya bölgesinin en elverişli yatırım ve iş ortamına sahip ülkelerinden birisi olan Kazakistan ile Türkiye arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi sürecine katkıda bulunmak, Türk özel sektörünün Kazakistan'da daha fazla varlık göstermesi ve stratejik projelerde yer alması için çalışmalar yapmak amacıyla 1991 yılında DEİK bünyesinde Türkiye-Kazakistan İş Konseyi kuruldu.

Kazakistan'da hayata geçirilen Hızlandırılmış Sınai Yenilikçi Kalkınma Devlet Programı kapsamında gerçekleştirilmesi öngörülen yatırım projelerinin Türk özel sektörüne tanıtılması ve bu projelere ilgi gösteren firmalarımızın desteklenmesi İş Konseyi'nin önemli çalışma alanlarından birisini teşkil ediyor. 2010 yılının Ekim ayında Kazakistan Cumhuriyeti Sanayi ve Yeni Teknolojiler Bakanlığı'na bağlı Kazakistan Ulusal İhracat ve Yatırım Ajansı (KAZNEX INVEST) ile DEİK arasında, işbirliğine dair mutabakat zaptı imzalandı. Bu çerçevede, İş Konseyi ve KAZNEX INVEST işbirliğinde Türk özel sektör temsilcileri ile Kazakistan'ın ilgili kurumlarından yetkililerin bir araya geldiği ve yatırım projelerinin görüşüldüğü toplantılar düzenleniyorlar.

Türkiye ile Kazakistan arasındaki ekonomik, ticari ilişkilerin bugününü, yarınını ve yatırım fırsatlarını Türkiye – Kazakistan İş Konseyi Başkanı Selçuk Yüce ile konuştuk.

► 'SUDAN ÇIKMIŞ BALIK GİBİYDİ'

- Sayın Yüce, Kazakistan'la Türkiye ekonomik ilişkilerinde önemli gelişmeler yaşıyoruz. Son dönemde yeni adımlar atılıyor. Kazakistan ayrıca bölgenin çok önemli bir ülkesi. Gerçekten bugün Kazakistan'la ilgili bir çok şeyi sizden öğrenmek istiyoruz. Kazakistan'la Türkiye arasındaki ekonomi ilişkileri

Selçuk Yüce

nasıl değerlendirirsiniz? Dünü, bugünü açısından...

- Kazakistan'ı isterseniz önce özetle bağımsızlıktan alıp bugüne getirelim. Kilometre taşlarından bahsedeceğim.

Kazakistan 1991 yılında bağımsızlığını kazandığında ilk tanıyan biz olduk. Bu önemli bir nokta. Bu bizim dost ve Kazak kardeşlerimiz için unutulmayacak ve her zaman da yadedecekleri bir konu.

Bağımsızlıktan sonra, Kazakistan takdir edeceğiniz gibi yani daha önce Sovyet sisteminde bir ekonomiye sahipti. Tabirimi mazur görün. Sudan çıkmış balık gibiydi

► 'KOŞARAK BUGÜNLERE GELDİ'

- Bağımsızlığa geçiş döneminde bu durumdaydı öyle mi?

- Evet, evet. Çünkü her şey birbirine entegreydi. Sovyet sistemindeki o entegrasyon bozuldu. İşletmelerin birçoğu durdu. Gerçekten orada birçok vasıflı insan işsiz kaldı.

İşte biz bağımsızlıktan sonra Türkiye olarak hemen oralardaydık. Tabirimi yine mazur görün, Akıncı birliği gibi. O günden bugüne Kazakistan gerçekten çok çalışarak ve doğru vizyonu koyarak hızlı bir şekilde dünya ekonomisine entegre oldu. Büyük dönüşümler yaşadı. Sosyo ekonomik olarak gerçekten çok büyük değerler ortaya koydu ve bugün ekonomik olarak kişi başına 14.700 dolarlara gelen bir ekonomiye sahip oldular. Kazakistan'ın 34 yıllık bağımsızlığından bu yana geçen süreçte ve diğer ülkeler belki birer ikişer adım gelişirken Kazakistan gerçekten koşarak buralara geldi. Bundan sonra da gerçekten Kazakistan'ın ileriye dönük vizyonu ile bizler için çok önemli işbirlikleri bu arada gündeme geldi.

► 'TÜRK YATIRIMLARI HER SEKTÖRDE'

- Türk iş insanlarının Kazakistan'da önemli yatırımları var değil mi? Her alanda gıdada, inşaatla ve çeşitli sektörlerde...

- Bizim bu 34 yıllık süreçte, yani bağımsızlıktan bugüne hemen hemen her sektörde Türkiye'den ciddi know how ve işletme deneyimine sahip birçok kurumumuz Kazakistan'da birçok sektörün kurucusu

oldu. Nitelikli insan yetiştirdi. Birçok sektörü büyüttü ve bugünlere getirdi.

► 'YAKIN İŞBİRLİĞİMİZ GİDEREK BÜYÜYOR'

- O yakın ilişki bugün artık Kazak yatırımlarını Türkiye'ye taşıdı. Kazakistan önemli yatırımlar yapmaya başladı. Turizmde, e-ticarette yatırımların arttığını gördük. Burada Türk iş insanlarının da katkısı var tabii ki.

- Tabii, Kazakistan'ın ekonomisinin dönüşmesinde, çeşitlenmesinde Türk girişimcisinin, Türk iş dünyasının önemli katkıları oldu. Türk müteahhitliğinin önemli katkıları oldu. O ülkenin yeniden imarında, inşasında. Bugün gerçekten artık Kazakistan'da sermayedarlar var. Ciddi startuplar, işletmeler var.

Kazakistan'ın önemli bir dijital bankası bizim çok başarılı bir e-ticaret şirketimizin çoğulluk hissesini satın aldı. Bunu önemli görüyorum. Bizim ekonomimizde karşılıklı olarak birbirini tamamlayan birçok unsur var. Biz birlikte güçlerimizi birleştirdiğimiz zaman menfaatlerimizi yukarıya taşıyabiliyoruz. Muhtemelen bu bankacılık ve e-ticaretteki birleşme yakın dönemde bölgesel işletmeye dönüşecek ve bu her iki ülkenin de ileriye dönük vizyonuna büyük katkı sağlayacak.

► 'TARIMSAL SANAYİYE İLGİ DUYMALIYIZ'

- Selçuk bey hazır oraya gelmişken biz Kazakistan'da yatırım düşünürsek hangi alanlarda yatırım düşünmeliyiz? Kimlerle orada ortaklık düşünebiliriz? →

Kazakistan'daki Baykonur Uzay Üssü

“Kazakistan bağımsızlıktan sonra gerçekten çok çalışarak ve doğru vizyonu koyarak hızlı bir şekilde dünya ekonomisine entegre oldu. Büyük dönüşümler yaşadı. Sosyo ekonomik olarak gerçekten çok büyük değerler ortaya koydu ve bugün ekonomik olarak kişi başına 14.700 dolarlara gelen bir ekonomiye sahip oldular.”

- Kazakistan'ı çok kısa yine belirtecek olursam, Kazakistan yüzölçümü olarak dünyanın 9. Büyük coğrafyasına sahip. Yani bizim 3,5 katı büyüklüğümüzde. Nüfusu 20 milyon. Kazakistan'ın yaklaşık üçte biri bozkır ama onun ötesindeki yani üçte ikilik bölümü çok büyük tarımsal alanlar. Öncelikle tarım yani modern tarımda, modern hayvancılıkta entegre tesisler, büyük çiftlikler söz konusu. Yani büyük tarım alanları, ölçek ekonomisine uygun tarım alanları, çok büyük yani milyon hektarlık işlenen tarım arazileri var. Zaten buğday rekoltesinde dünyada önemli bir aktördür Kazakistan. Bir kere tarım ve tarıma dayalı sanayi yani özellikle tarım ve tarım ürüne dayalı sanayi de bizim iyi olduğumuz bir alan.

Türkiye'nin gerçekten oraya götürecek bilgi, birikimi, deneyimi ve tecrübesine Kazakistan'ın ihtiyacı var. Bu alanda da çok şükür yakın zamanda iki tane çok büyük önemli yatırımımız başladı. Bunu gururla takip ediyoruz biz de.

► 'ARTIK MADENLERİ İŞLEYEREK SATIYORLAR'

- Bu kadar büyük bir ülkenin yeraltı kaynakları, madenleri de önemli miktardadır herhalde değil mi?

- Kazakistan gerçekten dünyanın önemli yeraltı kaynaklarına sahip bir ülkesi. Bağımsızlıktan sonra Kazakistan'da çıkartılan madenler dünyaya o ham haliyle satılıyordu. Fakat, her geçen gün Kazakistan ekonomisi de değişiyor. Yönetimine de vizyon ve yeni makro kararlar geliyor. Şu an artık Kazakistan'da madenlerin işlenerek yani üzerine bir katma değer konularak satılması gündemde. Bu alanda yine önemli işbirlikleri ve potansiyel var.

Pandemide hatırlayacağınız üzere tedarik zinciri kırılmıştı. Hakikaten bütün dünya çok büyük sıkıntı yaşamıştı. O dönemde daha hızlı, daha güvenilir bir

lojistik hat, bir arayış vardı.

► 'BÜYÜK LOJİSTİK YATIRIMLARI SÜRÜYOR'

Kazakistan'ın şu anda orta koridorda hummalı bir lojistik altyapı çalışması var. Bu ne demek? Yeni karayolları yapılıyor. Eski karayolları modernize ediliyor ve burada çok büyük bir iş var.

İkincisi mevcut tren ulaşımını iki katına çıkarmak için büyük yatırımlar yapılıyor. Yine hava kargosunda kapasiteyi arttırmak için şu an üç bölge tespit edildi. Bu üç bölgede hava kargosu için havalimanı projelendirildi. Son olarak da Hazar'da limanın kapasitesi doldu. Dolayısıyla kapasiteyi arttırıcı limanda yatırımlar var. Ve yine Ro-Ro seferlerini arttırmak için gemi inşasında şimdi bir altyapıya yönelik müteahhitlerimize özellikle endüstriyel işlerde gerçekten ihtiyaç var. Bu alanda Kazakistan'ın altyapı çalışmalarında onlara hem destek vermemiz hem de tecrübemizi götürmemizde fayda var. Burada fırsatlar var. Yine lojistikte önemli işbirlikleri var. Ve bizim Türkiye'de özellikle sanayide yani KOBİ'lerde organize sanayi bölgesi tecrübemizi Kazakistan'a götürmemizde fayda var. Yani burada ihtiyaçları var. ●

Innovate, Inspire, Impact

19-21 Kasım 2025

**Yenikapı Avrasya Gösteri ve Sanat Merkezi
İstanbul**

» www.logitrans.istanbul

lt logitrans
TÜRKİYE

international transport
logistics exhibition

Organizasyon EKO MMI Fuarçılık Ltd. Şti.

CELAL TOPRAK

TGRT Haber TV Ekonomi Müdürü

Avrupa'da teknolojide yeni yatırımlar yapmalıyız

Dünyanın neresine giderseniz gidin çok sayıda Türk girişimci ile karşılaşsınız. İşte bu gücü ortak hedef etrafında birleştirmek için 2008 yılında DEİK bünyesinde Dünya Türk İş Konseyi'ni (DTİK) kuruldu.

İyi ki kuruldu... Geçtiğimiz günlerde dünyanın dört bir yanındaki gelen 100'ü aşkın temsilci DEİK ve DTİK Başkanı Nail Olpak'ın önderliğinde bir araya geldi.

Buluşmada, diaspora ilişkilerini güçlendirmeye yönelik stratejiler ve Türk diasporasının küresel ölçekteki etkisi ele alındı.

Etkinlikte doğal olarak Avrupa öne çıktı. Bu kıtadaki ağırlığımızı Avrupa Başkanı Turgut Torunoğulları aktardı. Hollanda'da tencere üretimi konusunda başarı hikayesi yazan Turgut Torunoğulları, kazandıklarını Türkiye'de yatırıma dönüştürdü.

Kardeşi Erdal Torunoğulları başta olmak üzere tüm kardeşler olarak Türk futboluna da destek veren Torunoğlu ailesi turizm sektöründe de ülkede önemli yatırımlara imza attı.

İşte DTİK'in İstanbul buluşmasında Avrupa Temsilcisi Turgut Torunoğulları ile birlikteydik ve bu kıtadaki gelişmeleri ilk ağızdan dinleme şansını bulduk.

Önemli tespitler yaptı... Önce Başkan Nail Olpak'ın hakkını teslim etti:

- Bu iş kurumsallaşma ile olur... DTİK başkanın

sayesinde kurumsallaştı. Nail Başkan titizliği bizi farklı bir noktaya taşıdı. Bütün dünyadaki temsilci arkadaşlarımızla bir araya geldik. Buradan önemli işbirlikleri çıkacak. Biz Avrupa'da yaptıklarımızı ve yapacaklarımızı anlattık. Çok dikkatli dinlediler. Önce iki yıl önce seçimde verdiğimiz sözlere ilişkin bilgiler verdik. Sonra da yapacaklarımızı anlattık. Artık Avrupa'da söz sahibiyiz. Bunun bilgilerini aktardık. Şimdi daha iyisini yapmak için projelerimizi paylaştık.

Avrupa Temsilciler Kurulu Başkanı Turgut Torunoğlu ardından ayrıntılara girdi ve devam etti:

- Avrupa ülkesinin 29'unda da varız. Ülke temsilcilerimiz, şehir temsilcilerimiz ve çalışmalarımızı

tamamlamış durumdayız. Bundan sonraki hedefimiz DEİK'in iş Konseyleri ile daha fazla iç içe olmak, daha fazla beraber çalışmak. Burada Nail Başkanın da bize verdiği tavsiyeler oldu. Yapılanlar rapor haline gelecek. Bu doğrultuda Avrupa'daki yaşadığımız ülkelerdeki sorunları da Avrupa'daki yetkililere, kurumlara bildiriyoruz. Sorunlar varsa çözmeye çalışıyoruz.

Çalışmalarda temsilcilerin bulunduklarını ülkelerdeki sivil toplum örgütleri ile ilişkileri de geliştireceklerini vurgulayan Torunoğulları devamında şu bilgileri paylaştı:

- Bu ülkelerde yaşayan vatandaşlarımızın da sorunları varsa onu da gündeme getiriyoruz ve getireceğiz. Biliyorsunuz Avrupa'da Balkanların katılımıyla beraber 6 milyon 200 bin Türk yaşıyor. Yani ekonomi de diğer alanlarda da güçlü bir durumdayız. Avrupa'nın birçok ülkesinde siyasi olarak da belirleyici durumdayız. Tam bir diaspora çalışması içindeyiz. Bu organizasyon aslında Türkiye'nin dünyadaki sesinin daha güçlü duyulmasını sağlayacak. O ülkelerde kulisler yapacak. Zaman zaman Türkiye lehine çalışmalar yürütecek bir diaspora. DTİK'in en etkili olduğu Avrupa'da başarılı olmalıyız. Hepimiz birbirimizle başarılıyız. Ben yaklaşık 20 yıldan bu yana DTİK'in içindeyim. Ben Dünya Türk İş Kurultayından beri bu kurulumun içindeyim. Bu yüzden başarılı olduğumuzda ülkemize bunun faydasını çok iyi biliyorum. Bu dönem en etkili olduğumuz dönem.

Hizmet sektöründeki Türklerin başarısını soruyoruz Başkan Torunoğulları'na farklı bir cevap alıyoruz. Herkesin önünü açacak cevabı aktarıyoruz:

- Evet hizmet sektöründe özellikle de gastronomide çok başarılıyız. Ama dikkatli olalım. Öbür işleri de kaçırmayalım bu arada. Teknoloji, dijitalleşme de önemli... Yapay zekadaki gelişmeler daha da önemli. İki sandalye, bir masa, al sana bir restoran. Şimdi bunu aştık. Şimdi daha pahalı yerler, daha güzel

masraflar yaparak açıyoruz. Başarılı da oluyoruz. Ama Hollandalılar, Almanlar bu işten çıkıyor. Bunu iyi analiz etmeliyiz. Burada bir bilgi aktarmak isterim. Bizden önceki nesil hep vatana dönerim düşüncesiyle yatırımlarını hep Türkiye'ye yönlendiriyordu. Şimdi yeni nesil artık rüyasını Hollandaca görüyor. Ya da Almanca görüyor. Bu kuşağın doğru yatırımlara yönelmesini

çok ama çok önemli. Onları yazılıma, teknolojiye yönelik yatırımlarda görmeliyiz.

Turgut Torunoğulları geçen yıl Hollanda'ya 20-22 bin civarında bir genç geldiğini hatırlatıyor ve ekliyor:

- Bunlar beyaz yakalı, girişimci... Bunların önemli bir kısmı Türkiye'den geldi. Bunlarla da bağlantı kuruyoruz. Şimdi biz de bu sayın Büyükelçimizin de desteği ile bunları Hollanda'daki Türk gençleri ile buluşturuyoruz. Ortak iş yapsınlar istiyoruz. Diyelim ki benim gibi veya benzer yüzlerce iş insanı yeni yatırım yapmak istiyor. Ama teknoloji de çok da iyi değil. Onların bilgisi ile bizim yatırımcı kimliğimiz buluşturmak istiyoruz.

Son olarak Turgut Torunoğulları önemli bir eksikliğin altını çiziyor ve son noktayı koyuyor:

- Türkiye'den Avrupa'ya yatırım yapmak isteyenler Hans'ı arıyorlar, Hasan'ı aramıyorlar, bence Hasan'ı arasınlar, Hasan daha hızlıdır. DTİK'yi arasınlar.

Nail Olpak

Türk Diasporası İstanbul'da bir araya geldi

DEİK-DTEİK Başkanı Nail Olpak, “Diasporaların, hem ev sahibi devlette hem de anavatanında yaptıkları yatırımlar, teknoloji aktarımları ve ticari girişimler, sadece ulusal ekonomileri değil, uluslararası ekonomiyi de etkiliyor. Elde ettikleri bu güçle diaspora temsilcilerimiz, Anavatan Türkiye ile yaşadıkları ülkeler arasında köprüler kuruyor.” dedi.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu - DEİK çatısı altında faaliyet gösteren Dünya Türk İş Konseyi (DTİK) tarafından düzenlenen “DTİK Türkiye Buluşması”, DEİK-DTİK Başkanı Nail Olpak’ın ev sahipliğinde, DTİK Yürütme Kurulu Üyeleri ve DTİK temsilcilerinin katılımıyla 14 Ağustos 2025 tarihinde İstanbul’da gerçekleştirildi. Buluşmada, diaspora ilişkilerini güçlendirmeye yönelik stratejiler ve Türk diasporasının küresel ölçekteki etkisi ele alındı.

Dünyanın dört bir yanından iş insanlarının katıldığı DTİK Türkiye Buluşması, 90 ülkeden 100’e yakın Türk diaspora temsilcisini İstanbul’da bir araya getirdi. Türkiye’de ilk defa düzenlenen buluşma, diaspora temsilcileri arasındaki iş birliğini artırmayı ve ortak stratejiler geliştirmeyi hedefleyen önemli bir platform olarak büyük ilgi gördü.

► BÜYÜK ETKİNLİKLERE ARA VERMİYORUZ

DTİK Türkiye Buluşması’nın açılış konuşmasını gerçekleştiren DEİK-DTİK Başkanı Nail Olpak, DEİK’in yoğun bir gündemi olduğunu hatırlatarak, “Önümüzdeki dönemde de rutinlerin dışında 22-24 Eylül tarihlerinde Sayın Cumhurbaşkanımızın teşrifleriyle New York’ta 17. Türkiye Yatırım Konferansı, 16-17 Ekim’de İstanbul’da Ticaret Bakanlığımızın ev sahipliğinde 5’incisini düzenleyeceğimiz Türkiye-Afrika İş ve Ekonomi Forumu (TABEF) ve 22-23 Ekim’de de Washington’da 40. Amerikan-Türk Konferansı gibi büyük etkinliklerle

çalışmalarımıza ara vermeden devam ediyoruz. Sizleri de mutlaka bekliyoruz” dedi.

► “DİASPORAMIZI BİR BEYİN GÜCÜ OLARAK GÖRÜYORUM”

“İşimiz, gücümüzü dünyaya taşımak” parolasıyla dünyanın dört bir yanında gönüllü olarak “Ticari Diploması” çalışmalarına devam ettiklerini vurgulayan Olpak şöyle devam etti: “DEİK, çalışmalarını 40 yıldır gönüllü üyelik esasıyla ve kamu kaynağı kullanmadan sürdürüyor. İş Konseylerimiz, Bolivya’nın eklenmesiyle 153’e ulaştı. Bunlardan birisi de başkanlığını yaptığım ve diaspora faaliyetlerimizden sorumlu DTİK. Ben DTİK’i dünyanın her yerine yayılmış, sayıca çok ve her şarta uyum sağlayacak kadar da güçlü olan karahindiba bitkisine benzetiyorum. DTİK ve diasporamız, oldukları yer ve şartlara uyumlu olarak, yenilenmeye açık yapılarıyla çalışarak, yaşadığı topluma güç ve anlam katıyor. Bu nedenle ben diasporamızı bir beyin göçü olarak değil, bir

beyin gücü olarak görüyorum. Yurt dışında yaşayan Türk toplumunu ise, “Göçten Güce Dönüşen Türk Diasporası” olarak tanımlıyorum. Ülkemiz dışında elde ettikleri başarılarla bizlere gurur yaşatan tüm vatandaşlarımızı gönülden tebrik ediyor, her zaman yanlarında olduğumu ve desteklediğimi özellikle vurgulamak istiyorum.”

► OLPAK: MESAFE TANIMAKSIZIN GÖNÜLLÜ BİR MESAI YAPIYORUZ

DTİK'in, yurt dışındaki Türk kökenli STK'ları ve diaspora temsilcilerinin, daha çok ilişki içinde olmasını, daha çok ticaret ve yatırım yapmasını, her birinin daha güçlü olmasını amaçlayan bir platform olduğunu dile getiren Olpak, “Diasporaların, hem ev sahibi devlette hem de anavatanında yaptıkları yatırımlar, teknoloji aktarımları ve ticari girişimler, sadece ulusal ekonomileri değil, uluslararası ekonomiyi de etkiliyor. Bugün aramızda, iş dünyasından eğitime, sanattan spor ve siyasete kadar birçok alanda, Türk diasporasının başarılı üyelerini görüyoruz. Elde ettikleri bu güçle diaspora temsilcilerimiz, Anavatan Türkiye ile yaşadıkları ülkeler arasında köprüler kuruyor. Biz de DEİK olarak, ülke İş Konseylerimizin Ticari Diplomasi faaliyetleriyle ticaret, yatırım ve dostluk köprüleri kurmaya devam ederken, Dünya Türk İş Konseyimiz ile de diasporamız arasındaki network ağını daha da güçlendirmek için mesafe tanımaksızın gönüllü bir mesai yapıyoruz. Türk diasporasının, göçmen olmanın ötesine geçerek; ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan da güçlü bir konuma gelmesinden büyük mutluluk duyuyoruz” ifadelerini kullandı.

► “DÜNYADA TÜRK DİASPORASININ GÜCÜNÜ ARTIRMAYA DEVAM EDİYORUZ”

Dünya Türk İş Konseyi olarak 90 ülke ve 215 şehirdeki temsilcileri, 131 ülkedeki üyeleriyle tüm dünyada diasporamızın gücünü ve etkinliğini artırmaya devam ettiklerini söyleyen Olpak, “DTİK olarak 2 önemli hedefimiz var. Birincisi, yurt dışında yaşayan Türk toplumunun ekonomik, siyasi ve sosyal gücünü daha da artırmak ve elbette ana vatanımıza katkıda bulunmalarına destek olmak. İkincisi ise, diaspora temsilcilerimiz katkısıyla ülkemizin imajını daha üst seviyelere taşımak. Diasporamızın yoğun olduğu, nüfuz ve konumları itibarıyla güçlü bulundukları yerlerden başlayarak, ülkemiz adına lobi faaliyeti yap-

malarına ve stratejik iletişim faaliyetlerine destek olmak” şeklinde konuştu.

DTİK ülke temsilciliklerinin, tıpkı DEİK'teki İş Konseyleri gibi kendi bütçelerine sahip olması ve özgün kararlar alabilmesi artık kaçınılmaz olduğunu belirten Olpak, “Sizler bulduğunuz ülkeleri bizlerden çok daha yakından tanıyor ve dinamiklerini derinlemesine biliyorsunuz. Önümüzdeki dönemde oluşturacağımız yol haritasında, sizlerin daha fazla inisiyatif alarak kurumsal yapımızı güçlendireceğinize inanıyorum. Amacımız finansal açıdan bağımsız, kararlarında özgün ve özgür bir DTİK yapısının önünü açmak, böylece daha sağlam ve sürdürülebilir bir kurumsal zemini birlikte inşa etmek. Türk diasporasının birleştirici gücünü temsil eden DTİK bölge, ülke ve şehir temsilcileri yaşadıkları ülkenin kültürüne hakim, ekonomik etki sahibi, yerel ve bölgesel karar vericilere yakın ve Türk diasporası içinde yönlendirme yeteneğine sahip kişiler. Tüm bu yetkinliklerin yanı sıra temsilcilerimizden beklentimiz, hem yaşadıkları ülkenin hem de Türkiye'nin çıkarlarına dikkat ederek, gelişmiş ticari, sosyal veya politik ağlar ile Türkiye'nin uluslararası imajını daha fazla güçlendirmek. DTİK temsilcilerimiz ve üyelerimiz, DEİK İş Konseylerimizle daha yakın ilişki içinde olmalılar” dedi.

“DEİK, DTİK ve İş Konseyleri” ve “Diaspora: Kimlik, Aidiyet ve Ekonomik Etkileşim” başlıklı iki sunumun gerçekleştirildiği buluşmada, ayrıca “İlham Veren Temsilciler” ve “Türk Diasporasının Stratejik Konumu” paneli düzenlendi.

► DEİK 40. YILINDA TİCARİ DİPLOMASİNİN USTALARINI ÖDÜLLENDİRDİ

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), 38. Olağan Mali Genel Kurulu, 40. Yıl Gala Yemeği ve

4. Ustalara Saygı Ödül Töreni'ni, T.C.Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleriyle T.C. Ticaret Bakanı Prof. Dr. Ömer Bolat, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, T.C. Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı ile diplomatik misyon temsilcileri ve Türk iş dünyasının katılımlarıyla DEİK Başkanı Nail Olpak'ın ev sahipliğinde 8 Ağustos 2025 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirdi.

Bu yıl 40'ıncı yaşını kutlayan DEİK'in, küresel ticari diplomasi yolculuğuna katkı sunan üyelerine vefasını simgeleyen 4. Ustalara Saygı Ödül Töreni'nde, DEİK ailesine ve Türk özel sektörüne değer katan duayen iş insanları Emre Aykar, merhum İbrahim Çağlar, merhum Nejat Eczacıbaşı ve Halim Mete ödüle layık görüldü.

► ERDOĞAN: DEİK, TÜRK İŞ DÜNYASININ ULUSLARARASI ALANDAKİ LOKOMOTİF KURULUŞU

DEİK çatısı altında emek vermiş, Türkiye'nin ekonomik şahlanışına katkıda bulunmuş ve Türk ürünlerini dünyanın dört bir yanına ulaştıran iş insanlarına teşekkür eden Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "İnsan eseriyle yaşarmış. Rahmetli Cumhurbaşkanımız Turgut Özal'ın ülkemize bir armağanı ve yadigarı olan DEİK, Türk iş dünyasının uluslararası alandaki lokomotif kuruluşu olarak bu yıl 40. yaşını kutluyor. 40 sene önce dikilen bu fidanın, bugün 153 İş Konseyi ve 5 bine yakın üye sayısı ile kolları dünyanın dört bir yanına uzana bir çınara dönüştüğünü görüyoruz. DEİK'in 40 yaşın birikimi, tecrübesi ve olgunluğuyla yoluna çok daha güçlü devam edeceğini inanıyorum. DEİK ailesine başarılarla dolu daha nice 40 yıllar diliyorum. Bugün DEİK'in 40 yaşını gururla kutlarken, 4. Ustalara Saygı Ödül Törenimizi de gerçekleştiriyoruz, 40 kere maşallah. Takdim ettiğimiz ödüllerin iş dünyamızın heyecanını tazelemesini, rekabet

gücünü artırmasını temenni ediyorum. Başarılarıyla ilham veren, yeni yollar açan, değer üreten ve küresel vizyonu milli değerlerle harmanlayan ustalarımızı canı gönülden tebrik ediyorum" dedi.

Milli gelirin 1 trilyon doları aştığını ifade eden Cumhurbaşkanı Erdoğan, "DEİK'in potansiyelini çok iyi bildiğim için bunları ifade ediyorum. Geçtiğimiz

günlerde ekonomimize dair önemli veriler açıklandı. Dış ticarette rekora imza attık. Milli gelirimiz ilk kez 1 trilyon doları aşmış 1 trilyon 371 milyar dolara ulaştı. Geçtiğimiz günlerde ekonomimize dair çok önemli veriler açıklandı. Özellikle dış ticarette yine rekorlara imza attık. 28 Mart'ta 2 milyar 64 milyon dolar ile günlük mal ihracat rekoru kırmıştık. 2025 Temmuz ayında ise 25 milyar dolar ile cumhuriyet tarihimizin en yüksek aylık mal ihracatını gerçekleştirdik. Dış ticaret açığı son 9 ayın en düşük seviyesine indi. 2002'de yılda 36 milyar dolar ihracat yapan Türkiye'yi böyle aldık. Sadece bir ayda 25 milyar dolar ihracat yapan bir ülke haline getirdik. Ocak-temmuz ihracatına bakıldığında da yüzde 5,2 artışla 7 ayda 156,4 milyar dolara ulaştık. Bize ilettiğiniz her konu ile bire bir ilgilendik. Elimizi taşın altına koyduk ve hamdolsun sizlerle Türkiye'nin üretim gücüne güç kattık. Dünyanın neresinde olursa olsun iş adamlarımıza, yatırımcılarımıza arkalarında Türkiye Cumhuriyeti devleti olduğunu çok yakından hissettirdik. Süren çatışmaların getirdiği tedirginliklerin farkındayız. Jeopolitik riskleri de çok net okuyoruz. İş dünyamız fırtınalı denizde yol almaya çalışıyor. İhracatçılarımız başta olmak üzere şirketlerimiz yeni pazarlar kurarak bu sancılı süreci yönetiyor. Potansiyel fırsatları dikkate alarak küresel sistemde ülkemizi en iyi noktada konumlandırmaya çalışıyoruz" şeklinde konuştu.

► BOLAT: DEİK TÜRKİYE'NİN TİCARET DİPLOMASİSİNDEKİ MARKASI OLDU

Ticaret Bakanı Prof. Dr. Ömer Bolat ise, DEİK'in Türk özel sektörünün dışa dönük yüzü, vitrini ve temsilcisi olduğunu ifade ederek "40 yıl içerisinde DEİK, kurucusu olan Türk iş dünyasının tüm çatı kuruluşları ile birlikte, Türk özel sektörünün dışa dönük yüzü, vitrini ve temsil-

cisi haline geldi. Dış politikada ve uluslararası diplomasi sahnesinde güçlenen, böylece bölgesel güç, küresel aktör ve dünya barışının tesisinde oyun kurucu haline gelen Türkiye'nin ticaret diplomasisindeki markası da DEİK oldu. Dünya sahnesinde, "tüm ülkeler nezdinde saygın, güvenilir ve itibarlı bir ortak olan", "küresel barışa ve refaha öncülük eden", "tüm uluslararası platformlarda mazlum coğrafyaların sesi olan" ülkemizin gücü, iş dünyamıza da dinamizm vermiş, böylece DEİK de 153 iş konseyi ile ülkemizin kıtaları aşan gücüne güç katmıştır. Türkiye, son 10 yılda dünyada en hızlı büyüyen ekonomiler arasında. Bu büyüme performansının tam merkezinde, ülkemizin dış ekonomik ilişkiler ve ihracat başarısı yer alıyor. 2002 yılında 36 milyar dolar olan mal ihracatımız, 2024 yılında yaklaşık 7,5 kat artışla 262 milyara ulaştı. Temmuz 2025 itibarıyla son 12 aylık mal ihracatımız, Cumhuriyet tarihimizin en yüksek seviyesi olan 269,4 milyar dolara çıkarak tarihi bir rekora imza attı. Bu tablo, Türkiye'nin sadece bölgesinde değil, küresel ticarette de güçlü, istikrarlı ve yükselen bir aktör olduğunu ispatlıyor. 2025 yılında da dünyanın en uzak köşelerine iş insanlarımız ile beraber ulaşmaya devam edeceğiz. DEİK ile iş birliği halinde Eylül ayında New York'ta "40. Amerikan-Türk Konferansı (ATC)" ve "ABD'de 17. Türkiye Yatırım Konferansı"nı düzenleyeceğiz. Bu yıl 16-17 Ekim tarihlerinde ise yine 54 Afrika ülkesinden Bakan ve İş insanlarının katılımlarıyla "Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumu"nu tertip edeceğiz. 'Diplomasiyle Büyüyen Ticaret, Ticaretle Büyüyen Türkiye' anlayışı ile çalışmalarımızı sürdüreceğiz" dedi.

► "TİCARET SAVAŞLARI VE BLOKLAŞMALAR HEPİMİZİ ZORLAYACAK"

Konuşmasında küresel ticarette yaşanan gelişmelere ve dünyadaki servet dağılımına da değinen Olpak şöyle dedi: "Görünen o ki, ticaret savaşları ve bloklaşmalar he-

pimizi zorlayacak. İşte bu noktada, yeni dönem stratejimiz çok daha büyük önem taşıyor. Dünyada ihracatın ivmesinin azaldığı bu süreçte; gıda-enerji ve savunma alanlarına, hizmet ticareti, elektronik ticaret, ülkemize uğramayan transit ticaret, yurt dışı müteahhitlik ve teknik müşavirlik alanlarına daha fazla odaklanmamız önemli olacak."

► OLPAK: YAKINDA DOLAR TRİLYONERLERİ ORTAYA ÇIKACAK

Tüm dünyada refah artıyor, ama servet adil dağılmıyor ve küresel servet dağılımındaki eşitsizlik gün geçtikçe arttığını belirten Olpak, "Dünya nüfusunun en alt kesimini oluşturan yüzde 50'si küresel servetin sadece yüzde 2'sine sahipken, ikinci yüzde 40'lık kesim ise yüzde 22'sini elinde bulunduruyor. En üstteki yüzde 10'luk kesim ise toplam servetin yüzde 76'sına hükmediyor. Daha çarpıcı olansa, en zengin yüzde 1'lik grup küresel servetin yüzde 48'ine sahip. 10 yıl önce bu oran yüzde 39 idi ve son 10 yılda varlıkları 34 trilyon dolar arttı. Salgın döneminde artan servetin 3'te 2'sinin bu kesime gitmesi de manidar. Dolar milyarderleri son yılda 3 kat artarken, yakında dolar trilyonerleri ortaya çıkacak. Ve bu çarpık oran maalesef her yıl daha da kötüleşiyor. 2020 sonrasında, dünya nüfusunun yüzde 60'ı göreceli olarak daha da yoksullaştı. Küresel servetin belirli ellerde yoğunlaşması da, sadece ekonomik açıdan değil, sosyal ve siyasal açıdan da ciddi bir tehdit. Öyle görünüyor ki, önümüzdeki süreçte küresel ticaretten yeni finansal mimarilere, dijital iş modellerinden siyasi ve ekonomik bloklaşmalara kadar köklü dönüşümler yaşanacak ve yeni bir dünya düzeni kurulacak. Bu süreçte bize düşen görev; bu değişimlerden etkilenen veya değişime adapte olan değil, değişimi belirleyenler arasında olarak ekonomik ve sosyal gelişimimizi artırırken, diğer yandan da küresel servet eşitsizliği ve soykırım noktasına varan vahşi katliamları durdurabilecek gerekli ve yeterli imkanlara sahip olmaktır" dedi.

Ödül alan ticari diplomasi ustaları;

- Emre Aykar, DEİK/Türkiye-Cezayir, DEİK/Türkiye-Etiyopya ve DEİK/Türkiye-Slovenya İş Konseyleri Eski Başkanı

- İbrahim Çağlar, DEİK Yönetim Kurulu Eski Üyesi. İbrahim Çağlar adına ödülü, oğlu Mehmet Çağlar'a takdim edildi.

- Nejat Eczacıbaşı, DEİK Şeref Üyesi. Nejat Eczacıbaşı adına ödülü oğlu Bülent Eczacıbaşı'na takdim edildi.

- Halim Mete, DEİK Yönetim ve İcra Kurulu Eski Üyesi •

MESLEK LİSELERİ VE İŞ DÜNYASI TÜRKİYE İŞ GÜCÜ PROFİLİ

Dr. AHMET TEMİROĞLU

*Taha Grubu-Özen Mensucat Yönetim Kurulu Başkanı
temiroglu@ozenmensucat.com*

Değerli okuyucular, geçen günlerde medya organlarında, Türkiye’de iş gücünün yaklaşık üçte birinin üniversite mezunu olduğu yazıldı, söylendi. Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2025’in ikinci çeyreğinde Türkiye’de çalışanların sayısı 32.435.000 kişidir. Üniversite mezunu çalışan sayısı ise 10.027.000 kişiye ulaşmış durumdadır. Bu sayı, toplam istihdam edilen kişi sayısının %30,9’unu oluşturmaktadır. Yani söylendiği gibi her üç çalışandan biri üniversite mezunudur. Buna rağmen yine 2025 yılı verilerine göre 866.000 üniversite mezunu da halen işsiz durumdadır.

TÜİK’in 2023 yılı verilerinde ise, mesleki veya teknik lise mezunu olan çalışan sayısı 3.748.000 kişi olarak belirtilmektedir. Bu da yaklaşık toplam çalışanların %11,5’ine tekabül ediyor. Aynı verilerde çalışanların %11,7’sinin ise normal lise mezunu olduğu belirtiliyor.

Lise altı eğitilmişler ise istihdam edilenler arasında en büyük paya sahip olup TÜİK verilerine göre çalışanların %45,7’sini oluşturmaktadır. Aşağıdaki tablo, 2023 ve 2025 yılları arasındaki değişimi ihmal etmek şartıyla yaklaşık değerleri gösterse de çalışan profilimiz hakkında genel olarak bir fikir verebilmektedir.

Eğitim Düzeyi	Yaklaşık Sayı	Pay (%)
Üniversite / Yükseköğretim Mezunları	~10.027.000 kişi	%30,9 (2025)
Mesleki/Teknik Lise Mezunları	~3.748.000 kişi	%11,5 (2025)
Lise Altı Eğitilmiş (İlk-ortaokul vs.)	~14.836.000 kişi	% 45,7 (2023)
Genel Lise Mezunları	~3.795.000 kişi	%11,7 (2023)
Toplam	~32.453.000 kişi	% 98

MAVİ YAKALILAR

Öncelikle lise altı eğitime sahip olan çalışan sayısının neredeyse tüm çalışanların yarısına yakın olması düşündürücü bir durumdur. Bu insanların sadece bilek gücünden yararlanılması günümüz şartlarında kesinlikle yanlış ve yetersizdir. Çünkü “mavi yakalı” denilen bu çalışanlar aynı zamanda “beyinlerini” de işin içine katarak, düşüncelerini, fikirlerini de ortaya koyarak, çalıştıkları iş yerlerine daha yararlı olabilmektedirler. Bu durum işletmeye verimlilik ve rekabet avantajı sağlamakla birlikte aynı

zamanda çalışanların da motivasyonunu artırmakta ve kişisel gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle bu çalışanların eğitim düzeylerinin en az lise mezunu seviyesinde olması çok büyük yararlar sağlayacaktır.

Ancak bu konu başka bir yazıda ele alınabilir. Biz bu yazımızda meslek lisesi mezunlarının istihdamı konusunu ele alacağız.

SANAYİNİN TEKNİSYEN İHTİYACI

TÜİK verilerine göre, üniversitelerin lisans bölümünden mezun olanların istihdam edilme oranları, 2023’te %75,6, 2024’te ise %75,0 olmuştur. İlk bakışta bu oranlar nicelik bakımından iyi görünse de nitelik bakımından aynı şeyleri söylemek mümkün değildir. Ne yazık ki bir kaç üniversite dışında, bir çok yüksek öğrenim kurumundaki eğitim, iş dünyamızın gerçek ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Özellikle mühendislik gibi teknik eğitimlerde bir çok üniversitemiz yeteri kadar donanımına sahip değildir. Bununla birlikte on binlerce gencimiz düşük puanlarla bu üniversiteleri kazanmaktadır. Hem üniversite özelliklerinin yetersiz olması, hem de bu üniversiteye giren öğrencilerin diğer iyi üniversitelere girebilen öğrencilere nazaran daha düşük puan alabilecek özellikte olmaları bu üniversitelerden mezun olacak gençlerin daha en baştan yeterli düzeyde

olmayabileceğini göstermektedir. Ancak mezun olduklarında onlar da aynı diplomayı alarak işyerlerine başvurumaktadırlar. Bu durum hem o gençler için hem de işyerleri için bir çok sorun yaratabilmektedir. Çünkü gençlerimiz iş hayatı için gerekli olan donanımlardan uzak bir şekilde iş dünyasının önüne gelmektedirler. Ellerinde bir diplomaya sahip olan bu gençler yeterli özelliklere sahip olmadıkları için işyerlerinde istihdam edilmekte zorluklar veya hayal kırıklıkları yaşamaktadırlar. Bir kısmı kendi branşların dışındaki işlerde çalışmakta, bir kısmı mühendis olduğu halde mühendis gibi değil de bir ara eleman veya teknisyen gibi çalışmakta, yeteri kadar donanım ve deneyime sahip olmadıkları için bu konularda bile çoğu zaman başarılı olamamaktadırlar. Çünkü bu gençler ne iyi bir mühendis ne de iyi bir teknisyen olarak yetiştirilmişlerdir.

Oysa mühendis olacak gençler hem pratik, hem teorik olarak yüksek kalitede eğitim veren üniversitelere girmeli, oralarındaki kaliteli eğitim sonucunda gerçek bir mühendis olarak iş dünyası için hazırlanmalıdırlar. Bu kaliteli üniversitelere giremeyen öğrenciler ise belki daha ilköğretim sürecinden itibaren meslek liselerine yönlendirilmelidirler. Çünkü sanayimizin orta kademe teknik insanlara yani teknisyenlere, yani meslek lisesi mezunu olan insanlara çok daha fazla ihtiyacı vardır. Meslek liselerindeki eğitimler de öncelikle akademik eğitimlerdir. Bu eğitimler de yüksek öğretimdeki gibi, bir meslek grubunda insanlara unvan kazandırmaktadırlar.

Meslek liselerinde öğrenci sayılarına göre yeterli miktarda bulunan makina ve ekipmanlarla öğrencilere iş ortamları uygulamalı olarak yaşatılır. Böylelikle öğrenciye işyerleri için istenilen temel davranışlar da uygulamalı olarak gösterilir. Ayrıca iş ahlakı ve milletimize ait ahilik kültürünün gerekleri konusunda da gençler eğitilirler.

GENÇLER MESLEKİ EĞİTİME İLKÖĞRETİMDEN YÖNLENDİRİLMELİDİR

Meslek liselerine de gençler geliş güzel alınmamalıdır. Günümüzde gençlerin yeteneklerini, kişilik özelliklerini ölçen ve değerlendiren bir çok bilimsel yöntem geliştirilmiş durumdadır.

Yukarıda belirtildiği gibi daha ilköğretim sınıflarında, değişik evrelerde öğrenciye herhangi bir stres yaşatmadan tekrar tekrar yapılabilecek bu bilimsel ölçümlerle öğrencinin yetenekleri ve özellikleri belirlenebilir. Böylelikle öğrenciler daha çocuk yaşlarında iken gelecekte başarılı olabilecekleri doğru hedeflere yönlendirilebilirler.

Bu ölçümlerde örneğin mühendis olabilecek, doktor olabilecek, pilot olabilecek teknisyen olabilecek, ara eleman olabilecek öğrenciler belirlenebilir ve bu yönde gençler teşvik edilebilirler. Böylelikle kendi haline bırakılıp örneğin diploması olan yetersiz bir mühendis olmak yerine gencin yeterli bir teknisyen olarak hayata atılması sağlanabilir. Bu konuda gençlerimizin anne babalarına ya da velilerine de önemli görevler düşmektedir. Bu gençlerin hayatta başarılı olabilmeleri için mutlaka bir üniversiteye gitmelerinin gerekmediği onlara anlatılmalıdır. Bir meslek sahibi olmanın tek yolunun üniversite olmadığına hem anne-babalar, hem de öğrenciler inanmalıdırlar.

Bu konuda iş yerlerine ve iş adamlarına da önemli görevler düşmektedir. Meslek liselerinde okumakta olan öğrencilerin pratik uygulamaları görmeleri ve pratik deneyimler kazanmaları çok önemlidir. İşadamları çevrelerinde bulunan meslek liselerindeki bu gençlerle yakından ilgilenmeli, onlara staj imkanları ve başka pratik yapma imkanları tanımalıdırlar. Örneğin Almanya'da meslek lisesi öğrencileri "Dual Sistem" dedikleri mesleki eğitim sisteminde, teorik bilgileri okullarında, pratik bilgileri ise gerçek işyerlerinde edinerek yetişmektedirler.

Öte yandan işadamları meslek lisesinden mezun olarak işyerlerine gelen bu gençlere hiçbir özelliğe sahip olmayan insanlara önerdikleri gibi asgari ücret önermemelidirler. Bu gençler teknisyen olarak kabul edilmeli ve aldıkları ücretler ona göre ayarlanmalıdır. Böylelikle hem işyerle-

rinin ara eleman ve teknisyen ihtiyaçları karşılanmış olur hem de bu genç insanlar başarılı olabilecekleri doğru işlerde çalışarak mutlu olurlar.

Meslek lisesi yöneticileri ve öğretmenleri de iş dünyası ile iletişim içinde olmalı ve bu gençlerin istihdam edilmesinde rehberlik etmelidirler.

Futbol ekonomisti Tuğrul Akşar:

Futbol kulüpleri artık sportif organizasyonlar değil

Tuğrul Akşar, dünya futbolunun geldiği noktayı işaret ederek, “Real Madrid’in yıllık geliri 1 milyar 45 milyon euroya ulaşmış. Bu kulübe siz sadece bir spor kulübü diyebilirsiniz? Mümkün değil. Futbol kulüpleri artık sadece gelir maksimizasyonunun peşinde değil. Marka değerini artırabilmenin peşinde.” dedi.

Türkiye’de futbolu, global çapta, kısır maç tartışmalarının ötesinde, özellikle finansal ve mali sonuçları açısından uzun yıllardan bu yana çeşitli platformlarda değerlendiren Tuğrul Akşar’la bu çok geniş konunun bir kısmını ele alabilen söyleşi yaptık.

- Sayın Tuğrul Akşar, sizinle önceki yıllarda yaptığımız röportajlarda futbolun, futbolda başarının doğrudan para ile yoğun ilişkisi olduğunu ve bu ilişkinin giderek arttığını konuşmuştuk. Anlaşılan bu konu o kadar zirveye tırmandı ve olumsuz etkileri görüldü ki siz de dayanamayıp bununla ilgili kocaman bir kitap yazıp yayınladınız.

- Futbolun arkasında her zaman finans var, ekonomi var. Evet, ekonomi ve finansın bir arada olması özellikle iki bin yılından sonra çok önemli hale geldi. Çünkü iki bin yılından sonra futbolun karakteri değişti. Finansal bir niteliğe büründü. Artık futbol kulüpleri sadece bir sportif organizasyonlar değil.

Yani bunu düşünebiliyor musunuz? Real Madrid’in yıllık geliri 1 milyar 45 milyon euroya ulaşmış. Bu kulübe siz sadece bir spor kulübü diyebilirsiniz misiniz? Mümkün değil. Şimdi paralar bu kadar büyüdüğü zaman finans da kendiliğinden işin içine giriyor. Finansal karakter var. Futbol kulüpleri artık sadece gelir maksimizasyonunun peşinde değil. Marka değerini artırabilmenin peşinde. Gelir çeşitlendirmesinin peşindeler. Takım değerinin, lig değerinin artırılmasının peşindeler.

► ‘FUTBOLDA KAZANÇ TİCARİ, DAĞITIM İSE POLİTİK BİR OLAY’

Marka değerleri ve değer maksimizasyonları, finansallaşmayla beraber futbolu enteresan bir yere götürdü. İşte burada karşımıza şu çıkıyor. Bundan pay alma olayı var. Yani aslında futbolda gelirin yaratılması ekonomik

ve ticari bir olay. Fakat oluşan gelirin kulüplere dağıtımı ise politik bir olay. Çünkü oradaki futbol otoritesi aynen kamu bütçesinde olduğu gibi hangi gelir grubuna ne kadar para arttıracak, ne kadar transfer yapacak? Bu politik bir şey. İşte buradaki olay zurnanın zırt dediği yer. Bu politik anlamda dağıtım kararı verirken birinin lehine, diğerinin aleyhine bir karar ortaya çıkıyor. Bu da zaman içerisinde güçlüyü daha da güçlü hale getirirken bir yerini daha güçsüzleştiriyor ve kalite bu sefer düşmeye başlıyor. Bir yerde işte tüm kaynaklar, gelirler akan belirli kulüpler var. Öbür tarafta damlama ekonomisiyle ancak rekabet etmek, ayakta kalmak zorunda olanlar var. Ondan sonra da rekabet etmeye kalktığınız zaman Edirne ötesinde hiçbir şey yapamıyorsun. Çünkü içeride futbolun kalitesi alt düzeyde.

► ‘40 MİLYAR EUROLUK GELİRİN ÜÇTE İKİSİ MERKEZ LİGLERE GİDİYOR’

- Toplumlarda da gelir dağılımındaki dengesizlik sürerse zengin olan sürekli zenginleşirken fakirlerin varlığı da küçülür. →

“FIFA Dünya Kulüpler Turnuvası düzenledi ve işte haziran temmuz aylarında, o sıcakta, hem de Avrupa izlesin diye gündüz saat 12 güneşinde maç oynattılar. Şimdi buradan çıkan sonuç şu, bugün futbolda para konuşur hale geldi. Yani futbolda paranın konuşmaya başladığı anda oyunun o masum özellikleri, güzellikler kaybolmaya başlıyor.”

- Evet. Futbolda gelir dağılımında sorun var, dengesizlik var. Bütün bunların ötesinde tabi ki ortada zamanla bir sermaye birikimi oluyor. Yani o sermaye birikiminin oluşturduğu servet paylaşımında problem var. Tüm bunların çıktığı yerde yeşil sahadaki rekabette haksızlık ve dengesizlik var.

Sonuçta çok ciddi bir eşitsizlik ekonomisi üretiyor. Üretilen eşitsizlik ekonomisi maalesef sürdürülebilir değil. Sürdürülebilir olmayan hiçbir şey de hayatta kalamaz. Dolayısıyla birine daha fazla vererek, diğerine daha az vererek bu dengeyi bu şekilde götürmek bir yere kadar yani futbolun geleceği açısından ve istikrar açısından maalesef sıkıntılı. Avrupa’da UEFA’ya bağlı elli beş ülke federasyonu var. Bunların beşine ben Merkez Lig diyorum. İngiliz Premier Lig, Alman Bundesliga, İspanyol La Liga, Fransız Ligue 1 ve İtalyan Seri A. Bunlar, toplam Avrupa futbolun gelirlerinin yüzde altmış yedisini yani üçte ikisini alıyor. 40 milyar euronun üçte ikisi belli Merkez Liglere gidiyor.

► “GERİ KALANI 50 ÜLKEYE DAĞITILYOR”

Geri kalan elli ülkeye de siz de bununla idare edin diyorlar. Şimdi böyle olunca o zaman dengesiz rekabet ortaya çıkıyor. Siz Şampiyonlar Ligi’ne gitseniz. Avrupa Ligi’ne gitseniz hiçbir şey yapamıyorsunuz. Aslında oradaki bu olumsuz prototip aynen bizim Süper Lig’de de geçerli. Evet aynen oradaki o beş büyük lige bütün kaynaklar akıyor. Buraya geliyoruz. Burada da üç kulüp, hatta iki buçuk takım var. Senin üç yüz milyon euroya ulaşan bir takım kadro değer var.

► ‘BÜYÜKLER İZLENİYOR VE PARA KAZANIYORLAR’

- O zaman büyüklerin pastadan daha büyük pay isteme hakları ortaya çıkıyor...

- Dolayısıyla dediğim gibi 25 - 26 milyar euroyu beş büyük lig kendi arasında paylaşıyor. Geri kalan 14 – 15 milyar euroyu da 50 lig kendi arasında paylaşıyor. 15 milyar elliye böldüğünüz zaman lig başına neredeyse 300 milyon euro düşüyor. Parasal bütün kaynaklar büyüklere akıyor. Ve futbolun tabi o zaman gazı kaçıyor. UEFA da bu işten para kazanmak derdinde.

► ‘UEFA VE FIFA MİLYARLARCA DOLARI BANKADA TUTUYOR’

- Onu soracağım şimdi. Sanki bu konunun asıl muhatapları iki büyük zirve kuruluş FIFA ve UEFA, futbolun temel sorunu olan bu konuyu hiç gündeme getirmiyorlar değil mi?

- UEFA ve FIFA artık günümüzün değişen futbol yapılanması içerisinde sportif bir organizasyon olmak-

tan hızla uzaklaştılar. Bunu neye dayanarak söylüyorum? Bunu hem FIFA'nın hem de UEFA'nın faaliyet raporlarını incelediğim için söylüyorum. Şimdi düşünebiliyor musunuz? Yani bugün UEFA'nın temel fonksiyonu, işi ya da misyonu futbolun Avrupa'da gelişimi değil midir? Dolayısıyla futboldan kazandığınızı futbola yatırmanız lazım. Çünkü futbolun gelişimi bunu gerektirir.

Sizin bankalarda tuttuğunuz milyarlarca dolar ve finansal getiri elde ettiğiniz nakit varlıklarınız var. Peki futbolun emrine sunmadığınız bu kaynakları orada sadece finansal getiri elde etmek için mi tutuyorsunuz? Örneğin pandemi dönemi yaşadık. Kulüplere bir kuruş destek olmadığınız evet. Dolayısıyla kulüpler ciddi sıkıntılarla karşılaştı. Ödemeleri yapacaklar tabii maliyetleri aşağı çekemediler, seyirci yok. Bütün gelirlerde önemli düşüş oldu. Sen UEFA ve FIFA olarak aslında futbola destek olman gerekirken aksine finansal getirinin peşinde koştun. Yani onlar kar maksimizasyonu peşindeler.

► 'FUTBOLDA PARA KONUŞUR HALE GELDİ'

- Bu yaz da FIFA Dünya Kulüpler Turnuvası düzenlendi. Yıl boyunca kesintisiz düzenlenen turnuvaların sonuçta daha çok para kazanmaktan başka bir anlamı da yok herhalde?

- Evet, halklar arasında uluslararası ilişkinin gelişmesini sağlayacak bir oyun olarak görmekten daha çok evet bu işten biz ne kadar para kazanacağınız derdindeler. Böyle olunca en son işte FIFA Dünya Kulüpler Kupası düzenledi. Baktı UEFA Şampiyonlar Ligi'nden çok ciddi para kazanıyor ben de buradan para kazanmaya devam edeyim dedi. Ve işte haziran-temmuz aylarında, o sıcakta, hem de Avrupa izlesin diye maçları gündüz saat 12 güneşinde oynattılar. Şimdi buradan çıkan sonuç şu, bugün futbolda para konuşur hale geldi. Yani futbolda paranın konuşmaya başladığı anda oyunun o masum özellikleri, güzellikler kaybolmaya başlıyor. İşte UEFA'nın böyle bir sıkıntısı var.

► 'KİRLİ ADAMLAR ORGANİZASYONU'

- FIFA ve UEFA'nın birkaç yıl önceki yolsuzluk skandallarında başlarındaki kişiler istifa etmek zorunda kaldı. Ben çok ünlü futbolcu ve zengin yöneticilerin yolsuzlukla-

rına çok şaşırmıştım.

- Önce FIFA'da ve sonra da UEFA'da başkanlar yolsuzluk, rüşvet, kayıt dışı hareketlerden dolayı her ikisi de futboldan men edildiler. Ben hep bu UEFA'ya ve FIFA'ya Kirli Adamlar Organizasyonu diyorum. Çünkü onların oradaki yönetim kurulundaki insanlara bakıyorsun hepsi farklı ülkelerden, farklı kriminal kişiler.

Olaylardan dolayı bir şekilde yolu kesişmiş insanlar. Bunlara bakıyorsun hepsinin geçmişinde bir şey var. Evet futbol gibi temiz, masum kalması gereken bir oyunun başına siz bu yöneticileri neden getirirsiniz? Yani demek ki burada bir çıkar maksimizasyonu hikayesi var. UEFA'nın sloganı da şuydu: Her şey futbol için. Artık her şey futbol için değil her şey para için yapılıyor.

UEFA çok güçlü, yani finansal anlamda FIFA kadar güçlü. Güçlü çünkü kulüp futbolu çok öncelikli hale geldi ve Şampiyonlar Ligi ciddi bir marka değeri. Senede 3,2 milyar euro kulüplere para dağıtıyor. Ciddi bir şey. O

yüzden bunlar paranın tadını alıyor. Parayı da kim getiriyor? Beş büyük lig getiriyor. Yani Şampiyonlar Liginde en büyüklerin dışında final görmek istemiyorlar. Halbuki finalde Galatasaray, AEK gibi takımlar turnuvaya değişik bir heyecan getiriyordu. Aynı büyük takımların karşılaşması heyecanı ortadan kaldırıyor.

► 'ÇEVRE LİGLER SÜREKLİ ZARARDA'

- Futbolda eşitsizlik ve ötesine bu noktadan itibaren geçebiliriz herhalde değil mi?

- İşte futbolun heyecana yeniden kavuşması ve büyümesi benim →

çevre ligler dediğim diğer liglerin devreye girmesi ile mümkün. Bu merkez liglerin etrafında payanda görevi gören, Türkiye'nin de içinde bulunduğu çevre ligler var. Çevreler işte kendi olanaklarıyla Avrupa'da rekabet etmek istiyorlar. Fakat kaynakları yetersiz olduğu için borca dayalı bir büyüme modeli var. Borcun içerisine girince de makroekonomik olumsuzlukların etkisi de büyüyünce bu sefer zarar ve ziyan artıyor. Bu artan zarar ve ziyan bir süre sonra özkaynakları eritiyor. Öz kaynaklar negatife dönüyor. O özkaynaklar negatife dönünce bu sportif performans olumsuz etkileniyor.

Yani bir tarafta beş büyük merkez ligde parasal gelir artışı, kar maksimizasyonu, servet birikimi artışı ve refah yaşanırken öbür tarafta sefalet yaşanıyor. Yani benim kitabımda esas ben bunu vurgulamak istiyorum. Yani bunun önüne nasıl geçebiliriz, ne yapmamız gerektirdi?

► '68 YILDIZ BÜYÜKLERE KAYNAK AKTARILIYOR'

- Bunlar Türkiye için de geçerli değil mi?

Türkiye'de Galatasaray üç yıldır şampiyon. Fenerbahçe iki üç sezondır böyle yavaş yavaş bir şeyler yapmaya, yakalamaya çalışıyor ama beceremiyor. Ondan sonra gelen Beşiktaş'ın üç yıldaki şampiyon Galatasaray'la puan farkı doksan puan olmuş. Üç yılda otuzar puan fark. Alttakilerle puan farkı daha da büyük. Ve bu değişecek gibi de gözüküyor.

- Bu gelir dağılımındaki dengesizliğin daha da artmasına yol açıyor. Ama bunlar tesadüfi değil. Bunlar izlenen bilinçli politikaların bir sonucu. Türkiye'de olay iki kulübe endeksli. Galatasaray ve Fenerbahçe. Bu iki kulübü hatta üç kulübü kattığımız zaman bunların kadro değerleri neredeyse toplamın yüzde 40 - 50'sini oluşturuyor.

Süper Lig üç takımdan ibaret değil ki on sekiz takım var. Şimdi on sekiz takımdan üç takım çıkardığın zaman on beş takım kendi arasında oynuyor. Üç takım da iki buçuk takıma düştü. Şimdi ikili rekabete düştü. Şimdi rekabetin iki takıma indiği yerde reyting düşer. Orta ve uzun vadede büyüklerin lehineymiş gibi görünen bu durum aslında onları da vurur. Çünkü içeride rekabetin kalitesini atlamadığın sürece bunun iki olumsuz etkisi var. Bir, Avrupaya'ya gittiğin zaman, futbol kaliten düşük. Düşük yoğunluklu bir rekabete alışan bir ligden geldiğin için eleniyorsun.

İkincisi de maçın sonucu eğer daha baştan belliyse bir süre sonra

insanların ilgisi azalmaya başlıyor. Galatasaray ile Kayserispor maçlarında bir süre sonra oraya gidecek seyirci bulamazsınız.

Şimdi bu riskler var. Fakat şimdi bunlar günü kurtarmaya yönelik politikaların peşinden koştuğu için çok da bunlar onların umurunda değil. Onlar tekerin dönmesi yeter diyorlar. Galatasaray-Fenerbahçe rekabetiyle işi götürürüz diyorlar ama bu son derece yanlış. Çünkü dediğim gibi on sekiz takımın olduğu yerde iki takımla lig götürülemez. Şimdi bu hem Türk futbolunun gelişiminin önünde bir engel oluşturuyor hem de içeride rekabetin düşmesi nedeniyle Avrupa'da bizim sportif performansla gerilememize yol açıyor. Öbür taraftan da bütün kaynakları sen 68 sezondur üç büyük kulübe aktarmışsın. Geriye dönüp bakıyorsun. İki bin yılında bir UEFA Kupası var. Evet bir tane de Süper Kupa var.

68 yılda kulüpler bazında yıllık süreçte hiçbir başarı yok. O zaman şu sorusu akla geliyor Ya ben 68 yıl boyunca bütün kaynakları üç kulübe verinceye kadar bunu birazcık daha optimal şekilde dağıtsaydım da diğer kulüplerin de rekabet gücünü yükseltseydim acaba daha mı az başarılı olurdu Türkiye? Yani bugünden daha mı kötü olurdu? Evet bilemiyoruz. Ama şurası çok açık. Tabii bu kulüplerin arkasında siyasetin de etkisi var. Şimdi borçları oluyor yapılanı; vergileri oluyor yapılandırıyor. Bilançolarına baktığınız zaman görüyorsunuz ertelenmiş vergi borçları var. Bir sıkıntı oluyor işte orada imar izni çıkıyor, bir şey oluyor. Onlara rahatlık sağlayacak statlar yapılıyor. Niye, çünkü bunların taraftarı çok kalabalık. Bunların lobi gücü çok, kulis yapabiliyorlar. Siyasetle yakın ilişki içerisinde. Aslında siyasetin de işine gelen bir durum var bu çizgide.●

Yüzyıllardır yoğun, modern yaşamını sürdürüyor

Kanalların, teknelerin güzel kenti: AMSTERDAM

Kaç kez giderseniz gidin yokuşları, merdivenleri olmadığı için Amsterdamı rahatça hatta yürüyerek bile gezebilirsiniz. Gözünüze en çok bisiklet park alanları, bisikletle dolaşanlar, kanalların içinde botlarla gezenler çarpacak. Merkezde tarihi yapılar, birbirine bitişik ince 3-4 katlı binalar göreceksiniz...

Dr. HİLAL ÜNALMIŞ

3 gün içinde 5 milyon turisti ağırlayan "Sail Amsterdam 25" festivali haberlerini görünce ve Hollanda'nın en tanınmış ressamı Van Gogh'un iki binden fazla eserinin "Işığın İzinde" adı ile İstanbul'da dijital olarak sergileneceğini okuyunca; bu ay Amsterdam ağırlıklı bir Hollanda yazısı yazmaya karar verdim. Zaten Mayıs ayında Amsterdam'daydım, yeni fotoğraflar çekmişim, bir sağlık kongresine katılmışım, üstelik Amsterdam'da çalışan birkaç genç ile de Hollanda konusunda görüşmüştüm... Hepsini biraraya getirirsem gözleme dayalı güzel bir Hollanda yazısı ortaya çıkabilir diye →

düşündüm. Lalesi, tahta ayakkabıları, peyniri, yeldeğirmenleri, ressamaları, pilot kralı, Lahey Adalet Divanı, Uluslararası Ceza Mahkemesi, Ajax futbol takımı ile sayfalarınızda, Hollanda ve Amsterdam.

Hollanda'ya kaç kere gittim diye bir liste çıkarmaya çabaladım. Hatırladığım kadarı ile 8 kez gitmişim. Her birinde farklı bir neden, farklı gözlemler, farklı tanışmalar, farklı bir heyecan olmuş. Onları da hatırlayarak ama özellikle son gidişimin gözlemlerini ve fotoğraflarını size sunarak başlıyorum..

► 6 MİLYON GÖÇMEN VAR

Hollanda, Türkler açısından çok uzak, bilinmeyen bir ülke sayılmaz. 1960'lardan itibaren, 3 kuşak işçi, göçmen ve öğrenci olarak Türklerin gittiği bir ülke. 18 milyona yakın nüfusu var ve bu nüfusun 450 binini Türkiye'den gidenler oluşturuyor. Faslılar, Balkanlardan gidenler, eski sömürgelerden gidenler ve son sığınmacı akımları ile yaklaşık 6 milyon göçmen kabul etmiş.

► PARLAMENTER MONARŞİ

Monarşi yani bir kraliyet ailesi var ama parlamenter sistem ile yönetiliyor. Tarih konusunda çok bilgi sahibi olmayanlar Hollanda'nın bağımsızlığını İspanya'dan aldığını bilmeyebilirler. Roma İmparatorluğu zamanında bu imparatorluğun bir parçası olan günümüz Hollanda toprakları, daha sonra İspanya yönetimi altında yaşamış, 1581 yılında da bağımsızlığını ilan etmiş. Hoş, İspanya bunu hemen kabul etmemiş tabii ancak

67 yıl sonra 1648'de tamam demiş... Hollanda, Napolyon Fransasının isgalini, II Dünya Savaşı sırasında Alman Nazi ordusunun isgalini de yaşamış, Belçika'nın ayrılması gibi sınır değişikliklerini de görmüş.

Günümüzde 41.865 km kare'lik bir kuzey batı ülkesi... AB kurucu ülkelerinden biri ama bugün çok sayıda Hollandalı AB'ye karşı çıkıyor. Hollanda ekonomisi göçmenler ve AB yüzünden fazla harcama yapıyor diye kızıyorlar. Almanya'da Merkel'in politikayı bırakmasına yol açan göçmen krizi Hollanda'da da kendini hissettiriyor. AB'den fay-

da değil zarar gördüğünü iddia edenler bile var. Oysa ki Hollanda ekonomisi güçlü bir ekonomi, kişi başına düşen gelir açısından iyi ülkelerden birisi...

► BOT VE BİSİKLET

Hollanda'nın başkenti Amsterdam bir kanallar kenti.. Bu özelliği ile botlar ve bisikletler ile ulaşımını halleden çok sayıda insan yaşıyor. Benim yaşım-daki Türklere sorsam kanallar şehri neresidir diye hemen "Venedik" derler... Bizim gençliğimizde Venedik'in romantik bir imajı vardı. Bugün gençlere sorunca önce Amsterdam sonra Venedik, St Petersburg, Brugge diye sayıyorlar.

Hollanda, göçmenler, öğrenciler için cazip olduğu kadar turistler için de cazip... Geçtiğimiz yıl tam 21 milyon turist ağırlamış. Avrupa'nın en çok turist ağırlayan ilk 10 ülkesi içinde yer alıyor.

Biliyorsunuz kongre, konferans, fuar, festival gibi ticari, kültürel ve akademik etkinlikler de uluslararası misafirlerin sayısını milyonlara çıkarı-

yor. Benim son Hollanda seyahatimde de 3 günüm RAI Kongre Merkezi'nde geçti. 70 konferans salonu 11 sergi alanı, 4 bin araçlık otoparkı olan RAI'de ilk kez 1961 yılında bisiklet fuarı açılmış.

► LALE VE PEYNİRLERİNİ HERKES BİLİR

Tarım ve hayvancılık denilince Hollanda'nın bir önceliği var... Meyvelerini, başta lale olmak üzere çiçeklerini ve peynirlerini bilmeyen yoktur herhalde. Geleneksel peynir festivalleri küçük kasabalarda bile hala yapılıyor. Denizcilik de önemli bir çalışma alanı... Sömürgecilik dönemini hatırlayalım; denizcilik alanında güçlü oldukları için denizaşırı noktalarda sömürge sahibi olmuşlardı.

► KRALİYET AİLESİ FAZLA GÜNDEMDE DEĞİL

"Şimdi sömürgelerinin durumu nedir?" dersiniz biraz gerilere giderek anlatayım. Yukarıda Hollanda'nın bir kraliyet ailesi var demiştim Şu anda Kral Willem-Alexander görevde. Annesi kraliçe Beatrix görevi oğluna devretmeyi uygun buldu. Kral o güne kadar Hollanda'nın havayollarında pilot olarak çalışıyordu. Kraldan önce Hollanda tam 3 nesil kraliçeler tarafından yönetildi. Annesi Beatrix, anneannesi Juliana ve ninesi Wilhelmina... II. Dünya Savaşı sonrasında 1949'da Kraliçe Juliana, kolonilerin bağımsızlığını imzaladı...

Halk kraliyet ailesinden memnun mu? Doğrusu çok ciddi bir şikayetleri yok. Hollanda Kraliyet ailesi, Birleşik krallık kadar dünya basınının odağında değil.

Sail Amsterdam Festivali.

Hatta şu andaki kralın babası Alman asıllı ve eşi kraliçe Arjantin asıllı... Gelecekte kralın büyük kızı tahta geçecek bakalım o kimi eş olarak seçecek. Özetle kraliyet ailesi, meşrutiyet çok önemli bir sorun değil ..

Şimdi biraz fotoğraf için sokaklarda kanallar arasındaki yollarda dolaşalım:

► KANALLAR ŞEHİRİ GÜZELLEŞTİRİYOR

Kaç kez giderseniz gidin yokuşları, merdivenleri olmadığı için Amsterdamı rahatça hatta yürüyerek bile gezebilirsiniz. Gözünüze en çok bisiklet park alanları, bisikletle dolaşanlar, kanalların içinde botlarla gezenler çarpacak. Merkezde tarihi yapılar, birbirine bitişik ince 3-4 katlı binalar göreceksiniz... Bu binaların bakımı, korunması çok kolay olmasa gerek... Kaldırım kahveleri de turistlerce tercih ediliyor herhalde neredeyse her köşede bir bu tür "Cafe" var. Tarihte kurulan bütün şehirlerin su ile bağlantılı olduğunu düşünürsek →

Amsterdam'da Amstel nehri üzerinde, hatta 2 büyük su kanalı, bu nehrin kolları, üzerlerinde de çok güzel tarihi köprüler inşa edilmiş...

► YENİ YAPILANMALAR MERKEZİN DIŞINDA

Ben ulaşım için bota da bindim tramvaya da taksiye de... Sadece bisiklet kullanmadım. Bu son gidişimde otelim şehir merkezinde değildi o yüzden daha çok taksiye bindim. Katıldığım kongre RAI'deydi... Otelimin özelliği de Kongre merkezine yakın olması ve etrafında yeni modern yapılanmanın devam etmesiymiş diyebilirim. Şehrin tarihi merkezi Unesco tarafından "Dünya Mirası" listesine alınsa da şehir dışında yeni yapılanmalar her yerde görülüyor.

► MÜZELERE ÇOK ZAMAN AYIRMALISINIZ

Müze biletlerini artık internet üzerinden rahatça alabiliyorsunuz biliyorsunuz. Resim sanatına ilgi duyanlar için Amsterdam harika bir şehir. Rijksmuseum, dünyanın önemli ve zengin müzelerinden biri, tarih, sanat, zanaat, eski teknoloji türü görseller sergileniyor. Hollanda'nın Güney Asya'da deniz aşırı kolonisi olduğu için oradan gelen eserler de var tabii... 2-3 günlük turlarda bu tür müzeleri gezebilmek olanaksız. Uzun süreli zaman ayırmanız gerekiyor. Ben sadece Van Gogh müzesinde 1 günümü geçirmiştım. Evimde bir Van Gogh tablosu

yok ama fincan koleksiyonumda o tabloların kopyaları üzerine basılmış fincanlarım var. Yıldızlı gece, badem çiçekleri tablolarını seviyorum ve onların kupalarından çay içmek bana Hollanda günlerimi hatırlatıyor. Tabii sadece Van Gogh değil, Vermeer'in İnci Küpeli Kız'ı da koleksiyonumda... Hatta bu son gidişimde havaalanından hediye olarak aldığım çikolataların üzerinde de meşhur ressamalarının çizimleri vardı. Bir resim sergisine katılan 3 öğrenciye resim sanatına daha çok ilgi göstermeleri için bu çikolataları hediye ettim.

Müzedeki, Rembrandt'ın yüzyıllar önce yaptığı Gece Devriyesi tablosunun karşısında durup dakikalarca ve dikkatlice ayrıntılara bakacağınıza eminim. Işık ve gölge ayrıntısı muhteşem ötesi...

► SCHIPHOL HER ZAMAN KALABALIK

Amsterdam'daki havaalanı Schiphol büyük bir havalanı olmasına rağmen her defa bana çok kalabalık görünür. Günümüzde bir havalanında ne bulunması gerekiyorsa Schiphol'de var.. Havaalanından tren ile şehir merkezine rahatlıkla ulaşılabilir. Tren temiz, rahat ve güvenli, ben tren yolculuğunu çok sevdiğim için Hollanda'da tren ile yolculuk yapmanızı öneririm.

► YELDEĞİRMENLERİ ÇALIŞIYOR

Hollanda denilince herkesin aklına gelen yeldeğirmenlerinden de söz etmek isterim. Günümüzde 1200 kadar yeldeğirmeni çalışmaya devam ediyormuş. Eski yıllarda un öğütmek, su pompalamak amaçlı kullanılan yel değirmenleri bugün biraz görsellik sunuyor ama karayı denizden ayırmak için su pompalamaya devam ediyormuş. Amsterdam'dan kolayca Zaance Schons'a gidip yeldeğirmenlerini görebilirsiniz. Yıllar önce bir Hollanda seyahatimden anneme yeldeğirmeni biçiminde bir müzik kutusu almıştım.

► RENGARENK, ŞAHANE LALELER

Gelelim lale bahçelerine... Lale bahçelerine gidince, o rengarenk şahane laleleri görünce lale soğanlarının Osmanlı İmparatorluğu döneminde buradan Hollanda'ya gittiğini de düşününce içiniz biraz burulacak. Lale bahçeleri de Keubenhof yerleşim bölgesinde. Mevsiminde lale soğanı satın alıp getirebilir ve evinizin balkonunda birkaç lale yetiştirebilirsiniz. Her köşede lale, lale soğanı, tohum satıldığını belirtiyim. En kötüsü ahşaptan yapılmış çok güzel boyanmış laleleri de beğenirseniz birkaç tane alıp evinizin bir köşesinde süs olarak kullanabilirsiniz.

Amsterdam merkezde herkesin fotoğrafını çektiği ya da önünde poz verdiği kuleyi de unutmayalım. Özgün bir Amsterdam fonu olan kule ortağ çağ şehir surlarının ana kapılarından birinin parçasıymış. Bir dönem madeni para basımı için kullanılmış.

8 yıl önce Dam Meydanı yürüme alanına yerleştirilen Rokinfontein adındaki çeşme de ilginç bir şehir süsü

diyebilirim. Çeşmeler genellikle ilgi gördüğü için sanırım böyle bir yarım insan yüzü şeklinde bir heykel-çeşme yerleştirilmiş. Ama buradaki fiskiyeler ve etrafa su saçılması, yayaları yakındaki cafeleri rahatsız etmiş. Belediye suyu kesmiş. Şimdi sadece heykel olarak geçenlerin dikkatine sunuluyor.

Dam Meydanına gelince arka fona kraliyet sarayını alıp bir selfi de yapabilirsiniz. Hatta saray turuna da katılabilirsiniz.

Ama BM Adalet Divanı ve Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni de görmek istiyorum dersanız LaHay'e gitmeniz gerek. Ben bu tür kurumlara ilgi duyduğum için gitmiştim.

Sayfalaradaki bazı fotoğrafları da bir kaç hafta önce Hollanda

gezisi yapan Vegar verdi ona da teşekkür ediyorum.

Son Hollanda seyahatim de böyle geçti. Sizlerle paylaşmaya çalıştım. Önümüzdeki günlerde, Sütlüce'de açılan Van Gogh'un 2000 eserinin bulunduğu dijital sergisine giderek Hollanda ile ilişkimi resim sanatı düzeyinde sürdüreceğim.

Prof. Dr. Seniye Ümit Fırat:

Türk vatandaşlarının verileri milli olarak değerlendirilmeli

Prof. Dr. Seniye Ümit Fırat, “Yapay Zeka büyük verinin hem üreticisi hem tüketicisidir. Dünyayı kuşatan büyük veri, su ve enerji kadar stratejik bir öneme sahiptir. Tüm ülkeler ve Türkiye, küresel bağlamda güçlü kalabilmek için kendi vatandaşlarının verilerini milli olarak değerlendirebileceği ve diğer ülkelerin verilerinden de faydalanabileceği dijital girişimleri hızla hayata geçirmelidir.” dedi.

Yapay zeka hızla önümüzde ilerlerken, hakkında konuşulacak bir çok konuyu da arkasında bırakıyor. Teknolojiyi

yakalamaktan hukuksal sorunlara kadar gündeme gelen yapay zekayı yakından tanımak ve yarattığı problemleri öğrenmek amacıyla Endüstri Mühendisliği öğretim üyesi Prof. Dr. Seniye Ümit Fırat ile konuştuk.

- Sayın hocam, Prof. Dr. Daron Acemoğlu, yapay zekada yatırımı olan büyük şirketlerin küresel eşitsizliği artırdığını ve artıracaklarını vurguluyor. Sizce bu durum KOBİ'lerin inovasyonunu nasıl engelliyor?

- Evet, sayın Daron Acemoglu gibi Nobel ödüllü akademisyenler de dahil, MIT'den bir grup Mayıs ayı başında Harvard Business Review'da bu konuda görüşlerini bildirdiler. Özetle, Yapay Zekanın (YZ) gelir eşitsizliklerini kötüleştirme kapasitesinden endişe duyduklarını ve sıradan Amerikalı işçilerin de YZ'nın

işler ve meslekler üzerindeki etkisinden kaygılandığını açıkladılar. YZ'nin işler ve meslekler üzerinde etkisi çok geniş bir konu, Dünya Ekonomik Forumu (WEF) ve Birleşmiş Milletler'in kapsamlı yayınları var. Aslında, çok çeşitli alanlarda YZ'nin performansındaki gelişmelere rağmen bu teknolojiye duyulan güven azalıyor. YZ donanımı ve alt yapısı olmayan işgücünde ve iş sahiplerinde kaygılar giderek büyüyor. Ve eşitsizliklerin artmasını, YZ dışında kalanlar aleyhine tetikliyor. “YZ donanımı olan, avantajları toplar” mottosu hakim

endüstride. Bu tamamen doğru değil tabii...

Diğer yandan, WEF, Haziran başında "Yapay zeka dijital katılımı nasıl artırabilir ve eşitsizlikle nasıl mücadele edebilir?" sorusu üzerine yoğunlaşan yayınlar yaptı. Yani YZ'nin artıracacağı eşitsizlikler, ekonomiden, topluma, endüstriden eğitim ve sağlık sektörüne kadar tüm alanları etkiliyor.

► 'BÜYÜK VERİ, SU VE ENERJİ KADAR STRATEJİK ÖNEMEDİR'

YZ teknolojilerinin temel girdisi ve çıktısı veridir. "Büyük veri" adını verdiğimiz günümüz akışlarında; görseller, videolar, sayı tabloları, metinler vb gibi çok çeşitli formlarda cep telefonları ve internet aracılığı ile dolaşımda olan veri- bilgi- birikim sözkonusudur. YZ büyük verinin hem üreticisi hem tüketicisidir. Dünyayı kuşatan büyük veri, su ve enerji kadar stratejik bir öneme sahiptir. Tüm ülkeler ve Türkiye, küresel bağlamda güçlü kalabilmek için kendi vatandaşlarının verilerini milli olarak değerlendirebileceği ve diğer ülkelerin verilerinden de faydalanabileceği dijital girişimleri hızla hayata geçirmelidir.

► 'YAPAY ZEKANIN TEK BESLEYİCİSİ BÜYÜK VERİ'

Tabii bu, şirketler için de geçerli... Veri en büyük güç, veriyi doğru, zamanında ve etkili kullanan daima birkaç adım önde olacak, olmakta zaten... YZ'nin yegane besleyicisi veri ve büyük veri. Sahip olunan verinin büyüklüğü, doğruluğu, kapsamı belirleyici güç oluyor ve bu da eşitsizlikleri artırıcı rol oynuyor. Burada sahip olmak dediğimizde, veriyi toplama, depolama, işleme, sonuç çıkarma işlemlerinin ne kadar hızlı, zamanında yapılabildiği, kullanılan alt yapı teknolojilerinin gücü ve kapasitesi, veri bilimi alanında donanımlı insan gücü ve yetenekler de devreye giriyor. Güç bunların hepsinin bir bileşkesi ve bu bileşkenin büyüklük farkları rekabet açısından büyük eşitsizlikler yaratıyor.

► 'BÜYÜK FİRMALAR TEDARİKÇİLERE TEKNOLOJİLERİNİ SUNMALI'

- Ümit hocam, KOBİ'lerin ve büyüklük şirketlerin de hızlı dönüşüm hareketlerine girişmesi mi gerekiyor?

- Evet. Bu bağlamda hem şirketler hem de ülkeler bazında dijital dönüşüm ve dijital egemenlik gibi unsurları içeren, insan odaklı, kapsamlı ve bütüncül bir yaklaşım

benimsenmesi gerekir.

Sonuç olarak KOBİ'lere baktığımızda daha önce Yalın Yaklaşım uygulamalarında gördüğümüz ve çok başarılı vakalar ortaya çıkaran modelleri ben endüstri mühendisliği bakış açısıyla YZ ve dijitalleşme dönüşümü için de öneriyorum. Çoğu tedarikçi ve yan sanayi olarak çalışan KOBİ'lerin müşterileri olan büyük şirketler tarafından, onlar için teknolojik ağ bağlantıları geliştirilmesi gerekiyor. Devlet destekleri, sektör destekleri yanında büyük firmalara da iş düşüyor. Üretim / ürün kalitesini yükseltmek isteyen her büyük firmanın tedarikçilerine paylaşımlı teknolojiler sunması, dijital bütünleşme süreçlerini teşvik etmesi kaçınılmaz yollardan biri olarak görünüyor.

► '2,6 MİLYAR İNSAN İNTERNETSİZ'

Çoğumuz için dijital teknolojiler, iletişim, iş, alışveriş, öğrenme veya eğlence olsun, hayatımızın hemen hemen her alanına derinlemesine yerleşmiş durumda. Ancak WEF raporuna göre, küresel nüfusun üçte biri olan yaklaşık 2,6 milyar insan hala internet erişiminden yoksun, bu da onları bağlantıdan yoksun bırakıyor ve yapay zekanın tüm avantajlarından yararlanamıyor. Yani eşitsizlik nedeni.

Dijital teknoloji bir engel değil bir köprü olmalı, her sesin yükseltilmesini ve tüm toplulukların güçlendirilmesini sağlamalıdır. Yapay zeka, tıpta ilaç keşfi, finansal sistemlerde dolandırıcılık tespiti, tarımda mahsul takibi veya otonom araçlar olsun, insanlık için birçok acil sorunu çözme potansiyeline sahiptir. Ancak bu tür yenilikler, teknolojiyle ilişkili derin etik sorunları, toplumsal riskleri ve kötüleşen eşitsizlikleri gizleyemez.

“YZ donanımı ve alt yapısı olmayan işgücünde ve iş sahiplerinde kaygılar giderek büyüyor. Ve eşitsizliklerin artmasını, YZ dışında kalanlar aleyhine tetikliyor. ”YZ donanımı olan, avantajları toplar” mottosu hakim endüstride. Bu tamamen doğru değil tabii...”

► ‘HÜKÜMETLER REKABETÇİ ORTAMLAR SAĞLAMALI’

- Türkiye’deki firmalar bu açığı kapatmak için hangi ortak stratejileri benimsemeli? Yapay zekayı üretime adapte etmek zor ve masraflı mı?

- YZ’nin yaygınlaşması, artan bir büyüme hızı ile gerçekleşiyor. McKinsey & Co, YZ’yı en az bir işletme fonksiyonu alanında kullanan şirketlerin oranının 2017’de %20 iken, 2025’te %78’e çıktığını bildiriyor. Yapay zeka geliştirme ve altyapısı; büyük eğitim verileri, güçlü çipler veya bilgisayarlar ve yetenek gerektirir. Rekabet yoğunlaştı ve güçlü teknoloji şirketleri tarafından domine ediliyor. Birkaçı, teknolojinin geleceğini tekeline almakla tehdit ediyor, startup firmaların ihtiyaç duyduğu bilgi işlem gücüne, verilere ve gelişmiş modellere erişimi engelliyor. Bu nedenle, hükümetler yapay zeka ve dijital girişimciliğin gelişebileceği bir ortam yaratmada önemli bir rol oynayacaktır. Hükümetlerin yapay zeka tekellerini düzenlemesi ve bunlara göz kulak olması ve yeni kurulan şirketler için platformlar sağlaması gerekir. Yenilik, küçük ve orta ölçekli işletmeler için destekleyici düzenlemeler, teşvikler ve fonlara erişim ile gelişebilir. Açık kaynaklı modellere teşvik ve yatırım yapmak, şeffaf yapay zeka modelleri oluşturmak ve yapay zeka sistemleri arasında birlikte çalışabilirliği desteklemek, herkes için eşit şartlar yaratabilecek önlemlerdir. YZ, birçok sektörde öğrenme, inovasyon ve hayat değiştiren çözümlerin önünü açmanın güçlü bir yolu olabilir. Bu nedenle uygulanması çok önemlidir: YZ sistemleri yaygın ilerlemeye yol açabilir veya eşitsizlikleri artırabilir.

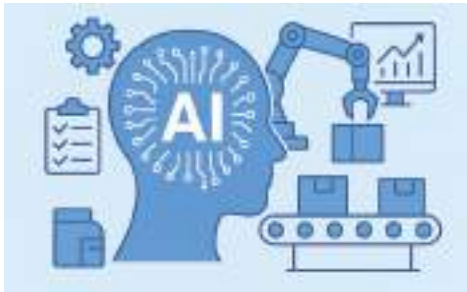
► ‘DİJİTAL DÖNÜŞÜM MALİYETLİ’

Tüm bunlar içinde firmalar, dijital dönüşüm ve YZ teknolojilerini dışlayamaz. Her yatırım maliyetlidir. Tüm teknoloji transferleri sancılıdır. Hiçbir dönüşüm bütçesiz ve sıkıntısız gerçekleşmiyor. Yıllar önce başlayan ERP yazılımlarının uygulanması ve entegrasyonlarında da çok başarılı vakalar yanında, literatüre geçen büyük çaplı hezimetler de yaşandı. Burada planlama, teknolojinin seçimi, teknolojinin uygulama biçimi, satın alma veya kiralama seçenekleri gibi geniş çapta bir fizibilite çalışması gerekir. Üretim /hizmet işletmenize en uygun teknolojinin belirlenmesi en önemli kritiktir. Bu süreçte gelecekte büyüme/ küçülme stratejileri vb. de dikkate alınmalıdır. Maliyeti gözönüne almak yeterli değildir. Donanımlı bir teknik kadronun bulunması ve onların danışmalığı ilerlemek önemlidir. Diğer yandan kamu veya özel kuruluşların finansal destekleri gibi faydalı unsurları da araştırmak gerekiyor.

► ‘YAŞAM YAPAY ZEKA İLE DONATILMIŞ DURUMDA’

- Bireylerin yapay zekayı “araç” olarak kullanmayı öğrenmesi neden önemli? İnsanlar iş dışında hangi temel yapay zeka becerilerini öğrenmeli, edinmeli?

- Bireylerin, YZ ile etkileşimlerinin birincisi günlük hayatları içinde, diğeri profesyonel iş yaşamlarında ortaya çıkıyor. Çoğu zaman günlük hayat ile profesyonel iş yaşamı arasında kesin çizgiler bulunmadığı için bu ayrıma bile gerek kalmıyor. Günümüzde yaşam YZ ile kuşatılmış durumda. Dolayısı ile artık YZ’nin devre dışı kaldığı, dijital

teknolojilerden arınmış bir yaşam yok. Bu durum, her bireyin en azından günlük yaşamının kalitesi açısından YZ araçları ile tanışık olmasını, onları öğrenmesini zorunlu kılmaktadır.

► ‘YAPAY ZEKA OKURYAZARLIĞINA HER YERDE İHTİYAÇ VAR’

“Yapay Zeka okuryazarlığı “ olarak adlandırdığımız bir kavram var. Bunu başlangıçta iş yaşamları için telaffuz ediyorduk. Ancak şimdi her yerde, yaşamın her alanında ihtiyacımız var. Yani YZ okuryazarlığı sadece teknoloji ile çalışanların becerisi olmaktan çıktı. YZ okuryazarlığı herkesi bir yapay zeka uzmanına dönüştürmekle ilgili değil. Bunun yerine, bireyleri yapay zekayı sorumlu ve etkili bir şekilde anlama, kullanma ve onunla etkileşim kurma bilgi ve becerileriyle donatmakla ilgilidir. Bireylerin yapay zeka teknolojileri hakkında bilinçli kararlar almasını, bunların etkilerini anlamasını ve sundukları etik değerlendirmeleri yönetmesini sağlamakla ilgilidir.

YZ okuryazarlığı; insanların giderek dijitalleşen bir dünyada güvenli ve etik bir şekilde katılım sağlamak için yapay zeka sistemlerini ve araçlarını eleştirel bir şekilde anlamalarını, değerlendirmelerini ve kullanmalarını sağlayan bilgi ve becerileri içerir. YZ okuryazarlığı becerileri, bireylerin bu teknolojinin getireceği risklerden kendilerini korumalarını kolaylaştırır. Özellikle düşük seviyede becerisi olan veya hiç dijital becerisi olmayan kişilerde YZ Okuryazarlığının geliştirilmesi günlük yaşam bakımından çok önemlidir. Dijital olarak dışlanmış kişilere yönelik yapay zeka okuryazarlığı desteği sağlamak gerekiyor.

► ‘HERKESE YAPAY ZEKA EĞİTİMİ’

- Günlük hayatta yapay zeka okuryazarlığı için temel beceriler nelerdir?”

- Yapay zekadan yararlanmak için teknoloji sihribazı olmanıza gerek yok. Yapay zeka, dijital olarak

dışlananlar için oyun alanını eşitlemek amacıyla eşsiz bir şans sunmaktadır, ancak aynı zamanda dijital uçurumu derinleştirme riski de taşımaktadır. Good Things Foundation, İngiltere’de dijital katılım konusunda faaliyetlerde önde gelen bir sivil toplum kurumudur. Şöyle bir misyon tanımı var: “Herkesin dijital olarak eşit, yetenekli ve güvenli olmasına yardımcı olma misyonundayız, böylece daha mutlu, sağlıklı ve daha iyi durumda olabilirler.” Kurumun Ekim 2024 ayında yayınlanan raporunda, “YZ ile güvenli bir şekilde etkileşim kurmak için temel dijital becerilerden yoksun 8,5 milyon İngiltere yetişkinine nasıl destek olabileceklerini” araştırıyor.

Dijital olarak dışlanmış kişiler çevrimiçi olma ve dolayısıyla yapay zekaya erişme konusunda engellerle karşı karşıyadır. Bunlara cihazların uygun fiyatlı olmaması, internet erişimi ve çevrimiçi ortamda güvenli bir şekilde gezinmek için gereken becerilere ve/veya özgüvene sahip olmamak dahildir. Temel becerileri öğrenen kişiler (örneğin e-posta gönderme, bilgi arama) yapay zekanın fazladan bir karmaşıklık katmanı eklediğini düşünür ve yapay zeka ve yetenekleri karşısında bunalmış hissetme eğilimindedir. İnsanları dijital →

“Yapay zekada rekabet yoğunlaştı ve güçlü teknoloji şirketleri tarafından domine ediliyor. Birkaçı, teknolojinin geleceğini tekeline almakla tehdit ediyor, startup firmaların ihtiyaç duyduğu bilgi işlem gücüne, verilere ve gelişmiş modellere erişimi engelliyor. Bu nedenle, hükümetler yapay zeka ve dijital girişimciliğin gelişebileceği bir ortam yaratmada önemli bir rol oynayacaktır.”

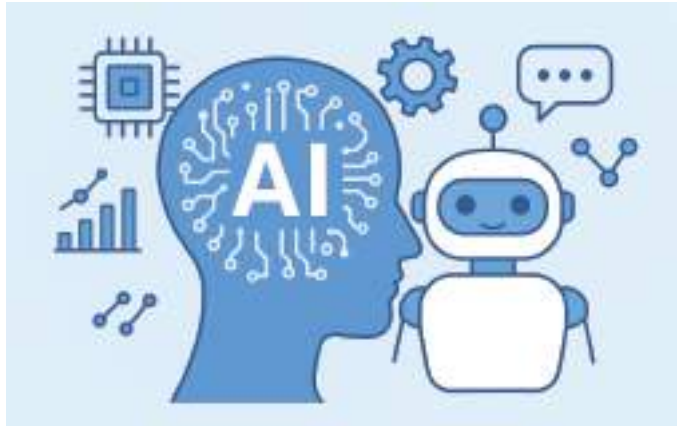
katılım konusunda destek aramaya iten günlük gerçekler (mobil uygulamadan kredi başvurusunda bulunma veya çevrimiçi randevu alma gibi), yapay zekanın sıklıkla başka bir zorluk olarak görülmesi anlamına gelir, bu nedenle insanlar bu konuda daha fazla bilgi edinmeye daha az açık olabilir. Öncelikle bunun üstesinden gelmelerini sağlayacak özellikle yetişkinler için düzenlenecek eğitimlere ihtiyaç var.

► DİJİTAL YERLİ VE DİJİTAL GÖÇMEN FARKI

Bu noktada bir de “dijital yerli” ve “dijital göçmen” kavramlarını hatırlatmak isterim. Son yıllarda adeta bir kuşak çatışması teorisi gibi gündemde. Kavramsal olarak, dijital yerli fikri mantıklı görünüyor.. Teori, “kişisel bilgisayar ve İnternet’in en son çağında doğanlar ile dijital teknolojilerin her yerde ortaya çıkmasından önce doğanlar arasında derin bir fark olduğudur”. Bu teknolojik patlama sırasında doğanlar dijital ve bilgisayar teknolojisine yerli olacaklar ve daha yaşlı olanlar ise dijital göçmenlerdir ve dijital teknolojilere hayatlarının ilerleyen dönemlerinde rast geleceklerdir. Bunun anlamı, dijital yerlinin dijital göçmenin çok fazla aşına olmadığı teknolojilere yakın ve hakim ve bu teknolojilerde yetenekli olduğu ve dijital becerilerdeki bu bölünme nedeniyle ikisinin iletişim kurmasının zor olacağıdır. Bağlam için, bu durumu mobil telefonda bir uygulamayı kullanmak veya akıllı TV de kaydediciyi programlamak için çocuğa ihtiyaç duyan ebeveyn veya büyükanne/büyükbabanın klişesi gibi düşünebiliriz. Burada da dijital yerli ile dijital göçmen arasında büyük bir uçurum oluşmakta, başlangıçta bahsettiğimiz YZ kaynaklı firmalar arası eşitsizliğin bireyler arasında da gittikçe büyüdüğünü göstermektedir.

► ‘DİJİTAL GÖÇMEN HEP MAĞDUR OLACAK’

Bu kavram, yaşanmakta olan gerçekliği dayanmaktadır ve bildiğimiz bir klişe var: Hızlı bir arama motoru, başlıklarında “dijital yerli” ifadesi bulunan yüzlerce makaleyi ortaya çıkarabilir. Makalelerin birçoğu yerli olmayanların dijital yerlinin nasıl düşündüğünü ve çalıştığını anlamalarına yardımcı olacağını iddia eder, yerli olarak etiketlenenlere normdan yabancıymış gibi davranır veya daha da ürkütücü olanı, dijital yerlinin norm haline geldiğini ve yerli olmayanların artık modası geçmiş bir azınlık olduğunu iddia eder. Bu argümanın daha da az nüanslı bir versiyonu da sıklıkla öne sürülür: “Bu çocuklar teknoloji hakkında her şeyi biliyor!” Bu klişe, bir bakıma ayrımcılığın ve eşitsizleşmenin ta kendisidir. Ancak dijital dünya, dijital yerli lehine çalıştığı için dijital göçmen hep mağdur olacaktır. Bu eşitsizlik, iş ortamlarında da kendini göstermektedir, dijital göçmen kategorisine giren bir kısım yönetici kesim, dijital yerli çalışanları ile gizli veya açık bir çatışma yaşamaktadır ki bu yıllar boyunca süregelen kuşak çatışmalarından

daha büyük etkiler yaratmaktadır. Dijital yerlinin kültürü de farklıdır ve kültür çatışmaları da yönetim açısından farklı boyutlardadır günümüzde.

► 'HANGİ TEKNOLOJİ SİZE GEREKLİYSE ORADAN BAŞLAYIN'

- Yapay zeka alanındaki hummalı çalışmalar hemen her gün yenilikler ortaya çıkmasını sağlıyor. Bir konuyu anlamaya çalışırken başka yeniliklerle önünüze çıkıyorlar. Yüksek hızlı tren gibi geçiyor neredeyse yapay zeka. Dünyanın yönünü, olup bitenlere anlayabilmek için nereden başlamalı, nasıl bir yöntem izlemeli?

- Tanımlamanız çok doğru...

YZ tabanlı teknolojiler yüksek hızla geçip gidiyor, birini tanımaya fırsat bulamadan bir sonraki versiyon geliyor. Bu hızlı akış içinde en yakınımızdakinden başlamak gerekir. Bu biraz, yıllardır öğrenci yetiştirdiğim Endüstri Mühendisliği alanına özel bir bakış açısı olabilir. Zaman kıymetli, kayıpları minimize etmenin bir yöntemi de rotaları kısaltmaktır. İçinde bulunduğumuz zaman diliminde hangi teknoloji ile haşır-neşir olmamız gerekiyorsa ondan başlamak lazım. Zaten o kadar "herşey birbiri ile ilgili" modunda ilerleyen YZ teknolojilerinin birine odaklandığınızda onunla ilgili pek çok alanı da öğrenmeniz gerekiyor. Herkes sanki Silikon Vadisi benzeri yerlerde çalışacak gibi kodlama öğrenmek zorunda değil, ancak işbirliği yapacağı YZ teknolojisini tanımak, öğrenmek gerekiyor. O sistemin avantaj- dezavantajlarını, risklerini – getirilerini analiz edebilecek kapasiteyi kazanmak gerekiyor. Bu bireyler için de böyle, kurumlar için de.

► 'YAPAY ZEKA SUÇLARI HIZLA YAYILIYOR'

- Sizin yıllar öncesinden ele alıp irdelediğiniz bir konu var. Yapay Zeka uygulamaları ve yapay zekalı robotların ortaya çıkardığı suçların nasıl değerlendirileceği gibi çok önemli bir konu. Yapay zeka, uluslararası hukukta ve Türk hukukunda ne şekilde değerlendiriliyor? Fabrikada işçilere saldıran, yaralayan robotların veya trafikte başka araçlara, yayalara zarar veren otonom araçlardaki suç ve sorumluluk konusunu bize ayrıntılı anlatabilir misiniz?

- Evet, 2015 yılından bu yana yine sizin Derginizde,

farklı sektör yayınlarında, seminerlerimde YZ ve robotların teknolojik, sosyal ve çevresel risklerine özellikle sürdürülebilirlik teorisi ışığında defalarca odaklandım. YZ-suçları olarak adlandırılan kapsam çok ciddi riskler ve tehditler içeriyor. Konu büyük bölümü ile Hukukçuların alanında görünüyor ancak kesinlikle disiplinlerarası olarak incelenmesi gerekiyor. İşgücünü, bazı meslekleri, el emeği ürünleri tehdit eden dezavantajlar, YZ suçları karşısında çok masum kalıyor.

Yazından takip ettiğim kadarıyla, temel iki soruyu yanıtlamak amacıyla araştırmalar ve analizler yapılmaktadır. İlk soru, YZ-suçları kapsamında oluşan temelde benzersiz ve uygulanabilir tehditler nelerdir? Tehditler alan alan (belirli tanımlanmış suçlar açısından) ve daha genel olarak da YZ nitelikleri ve ortaya çıkma şekli, sorumluluk, izleme ve psikoloji sorunları açısından tanımlanmıştır. İkinci soru ise YZ-suçları ile başa çıkmak için hangi çözümler mevcuttur veya tasarlanabilir? Hem genel hem de kesişen temalara odaklanarak ve mevcut toplumsal, teknolojik ve yasal çözümlerin ve bunların sınırlamalarının güncel bir büyük resmi sunarak yanıtlanmaya çalışılmaktadır. YZ-suçlarının sorumluluğu üreticisi ve kullanıcılarına aittir. Zaten YZ teknolojisini üreten, eş zamanlı olarak sistemin risklerini önleyici algoritma, program vb. gibi güvenlik sağlayıcı geliştirmeleri de yapmak zorundadır. Kullanıcı tarafında ise, YZ teknolojisine sahip olduğu andan itibaren sorumluluk başlar ve bunun çerçevesi her ürün için detaylı maddeler halinde, sahiplik sözleşmesinde yer almalıdır. •

Sözleşme yapılması iradeyi fesada uğratan haller

Av. Ferhan ARIKAN

Emekli Ticaret Mahkemeleri Grup Başkanı

Değerli okurlar, bu ayki yazımız, sıkça karşılaşılan, özellikle esnaf imalatçı, mal veya hizmet üreticisi kısaca herkesi de ilgilendiren, borç ilişkilerinde borcun doğumu, hukuki işlem, sözleşme yapılması, sözleşmede iradeyi fesada uğratan haller gibi konularda olacaktır.

Borçlar Hukuku, kısaca, insanlar arasındaki borç ilişkilerini düzenleyen kurallar toplamıdır. Bir borç ilişkisinde 3 ana unsur söz konusudur; Bunlar, borcunu eda eden yani yerine getiren borçlu, borçlunun borcunun konusu olan şey ve borcun yerine getirilmesini isteme hakkına sahip bulunan alacaklıdır.

Borç, bir borç ilişkisinde çeşitli borçlardan her birini ayrı ayrı ifade eder. Örneğin bağışlamada tek taraflı borç ve borçlu olduğu halde, taşınır veya taşınmaz mal alım satım sözleşmesinde her iki taraf da borçlu ve alacaklı durumundadır.

Borçlu borcunu ifa etmezse, alacaklı devlet imkanlarını kullanmak suretiyle alacağını veya alacağının yerine geçecek olan bir miktar parayı elde etmek hakkına sahiptir. Buna borçlunun sorumluluğu denir. Borçlu borcundan kural olarak bütün mal varlığıyla sorumludur. Buna şahsi sorumluluk da denir.

Bazı hallerde borç vardır ancak sorumluluk yoktur. Bunlara eksik borçları da denir. Bu tür hallerde borç mevcut olsa da borçlu tarafından kendi isteği de yerine getirildiği takdirde yapılan ödeme (ifa) geçerli olacaktır.

■ KUMAR-BAHİS BORÇLARI

Kumar ve Bahis Borçları ile ilgili TBK 604 maddesine göre dava açılmaz ve takip yapılamaz. Ödeme yapılırsa bu ödeme geçerlidir.

Keza zaman aşımına uğramış borçlar da bu şekildedir. Alacak, alacağın muaccel/istenebilir olduğu tarihten

itibaren belli bir süre içerisinde talep edilmelidir. Bu süre geçince zaman aşımına uğrar ve zaman aşımına uğramış bir alacağın borçlusu zaman aşımı definde bulunduğu takdirde borcu ifa'dan kaçınabilir. Ancak kendi arzusuyla borcu öderse bu ödeme geçerlidir.

Bir de ahlaki görevlerden doğan borçlar vardır. Uzak bir akrabaya veya sıkıntıya düşmüş bir arkadaşına, anası babası olmayan bir çocuğa yardım etmek ahlaki bir borçtur. Ahlaki borcun yerine getirilmesi dava yoluyla istenemez.

■ BORÇLUNUN SORUMLULUĞU

Borçlu borcunu ifa etmezse alacaklı devlet imkanlarını kullanmak suretiyle alacağını veya alacağının yerine geçecek olan bir miktar parayı elde etmek hakkına sahiptir. Buna borçlunun sorumluluğu denir.

Borç bir kişiyi diğer bir kimseye bir edimi yerine getirme, bir şey verme, yapma yapmama yükümlülüğü altına sokan hukuki bir bağıdır. Borç ilişkisi, taraflar arasında çeşitli borçların kaynağını teşkil eden hukuki ilişkiyi ifade eder. Bütün sözleşmeler borç ilişkisi meydana getirirler. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi borçlunun borcunun konusunu teşkil eden kavram, edim olarak ifade edilir. Dolayısıyla genel olarak bir davranış,

vermek, yapmak veya yapmamak tarzında ortaya çıkar.

Bir hukuki sonuç doğumu için birden çok kişinin irade beyanına ihtiyaç varsa çok taraflı hukuki işlem söz konusudur. Bunlar sözleşmeler ve kararlardır. Sözleşmeler, eski deyimiyle akitler, iki taraflı hukuki işlemlerdir.

■ SÖZLEŞMELER TEK TARAFLI VEYA İKİ TARAFLI OLABİLİRLER

Tek taraflı sözleşmelere örnek olarak, bağışlama sözü vermek (TBK 288), Kefalet (TBK 581) bir tarafı borç altına sokar. İki tarafı sözleşmelerde ise iki taraf da karşılıklı olarak borç altına girer. Örneğin alım satım, kira sözleşmeleri, vekalet sözleşmeleri, saklama-vedia sözleşmesi, bu şekildedir.

İlerleyen yıllarda ortaya çıkan bir diğer sözleşme tipi de katılım sözleşmeleridir. Bu tür sözleşmelerde sözleşme yapma çağrısında bulunan taraf ileride çok sayıda yapacağı benzer sözleşmelerde de kullanılmak üzere sözleşmenin içeriğini önceden tek taraflı olarak belirler.

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi çok taraflı hukuki işlemlerden birisi de kararlardır. Karar ortak bir işte ve kanunun öngördüğü hallerde birden fazla kişinin verdiği çözüm biçimidir. Kararlarda iradeler karşılıklı değildir. Genel olarak da çoğunlukla alınırlar ve hukuki sonuç doğururlar.

■ SÖZLEŞMELER HUKUKU

Sözleşmenin meydana gelmesi tarafların uyuşmasına bağlıdır. Sözleşmeler iki taraflı hukuki işlemlerdir. TBK 1. maddesine göre sözleşme tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamaları ile kurulur. Bir sözleşmenin meydana gelebilmesi için karşılıklı ve birbirine uygun olan irade beyanlarından ilkinde öneri ya da eski ifadeyle icap, ikincisine de

kabul denir. Bir sözleşmenin tamamlanmış olması için tarafların sözleşmenin esaslı noktaları sayılan konularda uyuşmaları gerekmektedir. Örneğin bir inşaat sözleşmesinde, tarafların ödenecek bedelde ve yapılacak işte anlaşmaları gerekmektedir. Keza bu durum alım satım sözleşmeleri için de satılacak mal ve bedelinin anlaşılması gibi ifade edilebilir.

Hukukumuzda katılım sözleşmeleri olarak nitelendirilen bir sözleşme türü daha vardır. Bunlarda, öneride bulunan ileride çok sayıda yapacağı benzer sözleşmelerde de kullanılmak üzere sözleşmenin hükümlerini geniş ölçüde veya tamamen önceden tek taraflı olarak hazırlayıp belirlemekte ve karşı taraf önceden belirlenen bu hükümlerde değişiklik isteme olanağına sahip olmaksızın yapılan öneriyi kural olarak aynen kabul etmek veya böyle bir sözleşmeyi yapmamak seçeneğiyle karşı karşıya bulunmaktadır. Bu tür sözleşmelere örnek olarak bankaların Kredi Sözleşmeleri, Sigorta Poliçeleri, İnşaat Firmalarının Satış Sözleşmeleri, Dayanıklı Tüketim Mallarının Otomobillerin Pazarlanmasında Yapılan Sözleşmeler, Seyahat Taşıma, Turizm Alanındaki Sözleşmeler ve benzerleri biçiminde ifade edilebilir.

Katılım sözleşmelerinde yer alan bütün hükümler her zaman tartışmaya kapalı olarak önceden öneride bulunan tarafından belirlenmez. Örneğin banka kredisi sözleşmelerinde özel şartlar ve genel şartlar olmak üzere iki ayrı bölüm bulunur.

Katılım sözleşmelerinde önceden çok sayıda yapacağı benzer sözleşmelerde kullanılmak üzere tek taraflı olarak belirlenen sözleşme hükümlerine **genel işlem koşulları** denir. Bu husus Türk borçlar kanunun 20/1 maddesinde açıklanmıştır. →

Tüketici Kanununda da ifade edildiği gibi tüketici aleyhine önemli bir dengesizliğe neden olan sözleşme koşulları haksız şarttır. Taraflardan birini tüketicinin oluşturduğu her türlü sözleşmede yer alan haksız şartlar tüketici için bağlayıcı değildir.

■ SÖZLEŞMELERİN GEÇERLİLİĞİ HİÇBİR ŞEKLE BAĞLI DEĞİLDİR

Kanun sözleşmenin belli bir şekilde yapılmasını öngörmüşse öngörülen şekil kural olarak geçerlilik şartıdır ve TBK 12 maddesine göre, "Kanunun öngördüğü şeklin kapsam ve etkisi hakkında başkaca bir hüküm yoksa sözleşme bu şekle uyulmadıkça hüküm doğurmaz."

Taşınmaz mülkiyetinin devrini amaçlayan sözleşmelerin, Medeni Kanun 706 maddesi gereğince resmi şekilde, yani Tapu Kanununun 26 maddesine göre Tapu Sicil Müdürlüğü tarafından düzenlenmesi gerekir. Bu şekle uyulmaksızın yapılan sözleşme geçerli değildir. Resmi şeklin bütün esaslı noktalarını kapsamaması gerekir. Yasanın belli bir şekle uyulmasına ilişkin kuralları emredici nitelikte olduğu için taraflar anlaşarak bu kuralları etkisiz kılamazlar. Bir sözleşmenin şekil noksanlığı yönünden geçerli olmadığını hakim de kendiliğinden dikkate alır. Taraflar da bunu her zaman ileri sürme hakkına sahiptirler.

TBK 'da ayrıca 29. maddeye göre bir sözleşmenin ileride kurulmasına ilişkin yapılan sözleşmelerin geçerli olduğu ifade edilmiştir. Bu hukuki işlemlere ön sözleşme veya sözleşme yapma vaadi denir.

■ SÖZLEŞMELER TEK TARAFLI VEYA İKİ TARAFLI OLABİLİRLER

Tek taraflı sözleşmelere örnek vereceğimiz bağışlama sözü vermek (TBK 288 md.), Kefalet (TBK 581 md.) gibi durumlar bir tarafı borç altına sokar.

İki taraflı sözleşmelerde ise iki taraf da karşılıklı olarak borç altına girer. Örneğin alım satım, kira sözleşmeleri, vekalet sözleşmeleri saklama, vedia sözleşmesi bu şekildedir.

■ HUKUKİ İŞLEM YA DA SÖZLEŞME YAPMAK

Hukuki işlem ehliyeti hukuki işlemin geçerli olmasının şartıdır.

Fil ehliyeti, yani medeni haklarını kullanma ehliyeti

bakımından kişiler tam ehliyetliler, sınırlı ehliyetliler, tam ehliyetsizler, sınırlı ehliyetsizler gibi dört gruba ayrılabilir.

Tam ehliyetliler ayırt etme gücüne sahip olanlardır. Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı sarhoşluk hallerinde bir kimsenin ayırt etme gücüne sahip olup olmadığını her hukuki işlemde ayrı ayrı değerlendirerek belirlemek gerekir.

Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ve benzer sebeplerden biriyle ayırt etmek gücünden, akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olan kimseler tam ehliyetsizdirler.

Ayırt etmek gücüne sahip küçükler, kısıtlılar sınırlı ehliyetsizdirler.

İlerleyen yıllarda ortaya çıkan bir diğer sözleşme tipi de katılım sözleşmeleridir. Bu tür sözleşmelerde sözleşme yapma çağrısında bulunan taraf ileride çok sayıda yapacağı benzer sözleşmelerde de kullanılmak üzere sözleşmenin içeriğini önceden tek taraflı olarak belirler.

■ MUVAZAALI İŞLEMLER

Ayrıca hukukta irade ile beyan arasında uygunsuzluk olan haller vardır. Bu uygunsuzluk kasten veya istenmeyerek meydana gelebilir. İradeyi fesata

uğratan hallerden örneğin hata da bunun gibidir.

İki tarafın isteği ile yaratılan uygunsuzluk muvazaadır. Aynı zamanda danışıklı işlem olarak da ifade edilir. Muvazalı işlemde üçüncü kişileri aldatmak amacıyla gerçek iradelerine uymayan bir işlem yapılması söz konusudur.

Muvazaalı işlemde, görünürdeki işlem bu işlemin geçerli olmayacağını ifade eden muvazaa anlaşması ve gerçekte iradelerine uyan gizli işlem olmak üzere üç ayrı işlem söz konusudur.

Örneğin yapılacak icra takibinden kurtulmak için borçlular mallarını muvazalı olarak bir başkasına devrederler bu konuda anlaşmaları varsa mutlak muvaza söz konusudur. TDK19 maddesinde bir sözleşme türünün ve içeriğinin belirlenmesinde tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakmaksızın bakılmaksızın gerçek ve ortak iradeleri esas alınır.

Sözleşmelerle ilgili yasal düzenleme TBK 30 maddesinde ve devamı maddelerinde irade bozuklukları başlığı altında, yanıltma, aldatma ve korkutma olarak düzenlenmiştir. Eski yasamızda bunlar hata, hile, ikrah

deyimleri ile ifade edilmiştir.

Tarafların sözleşme yapma konusunda karşılıklı beyanları birbirine uyduğu halde istenmeyen ama meydana gelen bir uygunsuzluk söz konusu olabilir. Örneğin satış belinde çok ciddi bir yazım

hatası varsa bedelde yanılma söz konusudur.

İradeyi fesata uğratan hallerden birisi de aldatmadır. Taraflardan birinin diğerini aldatması hilesi sonucu bir sözleşme yapılmışsa, sözleşmenin tarafı bu sözleşme ile bağlı değildir. Bir kimseyi irade beyanında bulunmaya, sözleşme yapmaya sevk etmek bile bile yanlış kanaat uyandırır veya esasen mevcut yanlış kanaat beyan ettirilirse hukuki anlamda hile yani aldatma söz konusu olur.

Sözleşmenin hata veya hile gibi nedenlerle fesih halinde tazminat hakları saklıdır ve vardır.

Korkutma yani eski deyiimiyle ikrah bir kimsenin yapmak istemediği hukuki işleme tehdit ile razı olmasını sağlayan hallerdir. TBK 37 maddesine göre diğer tarafın veya 3 kişinin korkutmasıyla bir sözleşme yapan kimse o sözleşme ile bağlı olmaz. Gerçek kişiler gibi tüzel kişiler de korkutma ile bir sözleşme yapmış olabilirler. Özellikle korkutmanın doğrudan doğruya tüzel kişiye değil de yönetim organlarına ve bunların meydana getiren şahıslara yönelik olması halinde korkutma dikkate alınır ve tüzel kişilik sözleşme ile bağlı olmaz. Korkutma ile sözleşme yapan kimse sözleşmeyi feshetmiş olsa dahi bu yüzden uğradığı menfi zararı korkutan karşı taraftan isteyebilir. Korkutma ile yapılmış sözleşmeye onay verilmesi veya onanmış sayılması tazminat iisteminin ortadan kaldırmaz.

Hakim yanılma korkutma aldatmayı kendiliğinden dikkate almaz.

Sözleşme ile bağlı olmayan taraf, Türk Borçlar Kanunu 39 maddesi gereğince 1 yıllık süre içinde

sözleşmeye bağlı olmadığını bildirmez veya verdiği şeyi geri istemezse sözleşmeyi onaylamış sayılır. Bu takdirde sözleşme yapıldığı andan itibaren geçerli hale gelir ve iki tarafı da bağlar. Hata,

hile, ikrah gibi iddialar tanıkla ispat edilebilir.

Bütün bunlara ilaveten ayrıca aşırı yararlanma olarak da ifade edilen GABİN sözleşme özgürlüğüne getirilen bir sınırdır. Bu, bir sözleşmede tarafların karşılıklı edimleri arasında açık bir oransızlık bulunmasıdır. TBK 28 maddesinde yer alan hükme göre aşırı yararlanma nedeniyle zarar gören tarafın durumun özelliğine göre sözleşmeyle bağlı olmadığını karşı tarafa bildirerek ediminin geri verilmesini isteyebilmesi veya sözleşmeye bağlı kalarak edimler arasındaki orantısızlığın giderilmesini talep edebilmesi, edimler arasında açık bir oransızlığın olmasını ve açık oransızlığın karşı tarafın özel durumundan yararlanarak meydana getirilmiş olması gerekmektedir.

Zarar gören, bu hakkını, düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği zor durumda kalmada ise bu durumun ortadan kalktığı tarihten itibaren 1 yıl ve herhalde sözleşmenin kurulduğu tarihten başlayarak 5 yıl içinde kullanabilir.

Aşırı yararlanma halinde zarara uğrayan taraf sözleşme ile bağlı olmadığını, edimin geri verilmesini ya da sözleşme ile bağlı kalarak edimler arasındaki oransızlığın giderilmesini karşı tarafa bir yıl içinde ve herhalde sözleşmenin yapıldığı tarihten başlayarak 5 yıl içinde bildirmek zorundadır. Bir yıllık süre zarar görenin düşüncesizlik veya deneyimsizliğini öğrendiği zor durumda kalmada bu durumun ortadan kalktığı tarihten başlar. Türk Borçlar Kanunu 28 maddesinde zarar gören yönünden öngörülen süreler hak düşürücü süre niteliğindedir. Hakim sürenin geçtiğini kendiliğinden göz önünde bulundurmamak zorundadır.

Haklıların, hak sahiplerinin en kısa sürede haklarına kavuşmaları dileğiyle değerli eserlerinden yararlandığım, bu suretle görüşlerimi olgunlaştırıp kaleme aldığım başta yakın tarihte kaybettiğimiz çok değerli hukukçu Prof. Dr. Safa Reisoğlu ve Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler isimli eseri ile diğer çok değerli hukukçu büyüklerimize teşekkür ederim. Yeni araştırmalar ve açıklamalarımda görüşmek umudu ve dileğiyle herkese sevgi ve saygılar sunarım. ●

EYLÜL - EKİM - KASIM 2025 YURTIÇİ FUAR TAKVİMİ

BAŞLAMA	BİTİŞ	FUARIN ADI	FUARIN KONUSU	FUAR YERİ	ORGANİZASYON
02.09.2025	06.09.2025	Eskişehir Tarım Fuarı 6. Tarım, Hayv. Fuarı	Tarım, Hayvancılık Ve Teknolojileri, Tarımsal Mekanizasyon	Eto-Tüyap Fuar Merkezi Eskişehir	Tüyap Tüm Fuarcılık Yapım A.Ş.
02.09.2025	05.09.2025	Worldfood İstanbul 2025 33. Uluslararası Gıda Ürünleri Ve Teknolojileri Fuarı	Gıda Ürünleri, Gıda Teknolojileri	Tüyap Fuar Merkezi İstanbul	Ica Fuarcılık Anonim Şirketi
03.09.2025	06.09.2025	Tarım Ve Teknoloji Günleri	Açık Alan Uygulamalı Tarım Ve Hayvancılık Fuarı	Karaevli Fuar Alanı Tekirdağ	Dlg Fuarcılık Limited Şirketi
03.09.2025	05.09.2025	We-Cycle 3. Çevre Ve Geri Dön. Tek. Fuarı	Çevre Teknolojileri, Geri Dönüşüm, Sıfır Atık Ve Atık Yönetimi	Fuarizmir - Yeni Fuar Alanı İzmir	1) İzfaş İzmir Fuarcılık Hiz. Kültür A.Ş. 2) Efor Ege Fuarcılık A.Ş.
03.09.2025	06.09.2025	Aymod Uluslararası Ayakkabı Moda Fuarı	Ayakkabılar, Çantalar, Kemerler, Cüz., Kurum. Müm. Ve Dergiler	İstanbul Fuar Merkezi	Tasd Fuarcılık A.Ş.
03.09.2025	06.09.2025	3. Ankara Moda Fuarı	Hazır Giyim, Moda, Kumaş, Konfeksiyon Yan Sanayii, Tekstil	Ato 'Congresium' Ankara	Rem Fuar Sergi Ve Panayır Tanıtım
03.09.2025	06.09.2025	Minex 11. Madencilik, Doğal Kay. Ve Tek. Fuarı	Madencilik, Doğal Kaynaklar Ve Teknolojileri	Fuarizmir - Yeni Fuar Alanı İzmir	Izfaş İzmir Fuarcılık Hizmetleri
04.09.2025	07.09.2025	Etak 2025 Eğitimde Tek., Ar-Ge Ve Kalite Zirvesi	Eğitimde Teknoloji, Ar-Ge Ve Kalite	Lütfi Kırdar Kongre Sergi Sarayı İst.	Çintemani Müze Ve Sanat Org. A.Ş.
04.09.2025	07.09.2025	Akşehir Tarım, Hayvancılık Ve Yem Fuarı	Tarım, Hayvancılık Ve Makine, Gıda	Perşembe Kapalı Fuar Alanı Konya	Lina Fuarcılık Hizmetleri
10.09.2025	13.09.2025	Promosyon Show İstanbul Fuarı	Promosyon Pazarlama, Reklamcılık, Tasarım	İstanbul Fuar Merkezi İstanbul	Promo Fuarcılık Tic. Ltd. Şti.
10.09.2025	11.09.2025	16. Yerel Zincirler Buluşuyor 2025 Kon. Ve Fuarı	Market Donanımları Ve Zincir Marketlerde Satılan Ürünler	Haliç Kongre Merkezi İstanbul	Focus Fuar Ve Kongre Yönetimi A.Ş.
10.09.2025	12.09.2025	Texhibition İstanbul Kumaş, Denim, Tekstil Aksesuarları Ve İplik Fuarı	Kumaş, Denim, Tekstil Aksesuarları Ve İplik	İstanbul Fuar Merkezi İstanbul	İtkib Fuarcılık Anonim Şirketi
10.09.2025	13.09.2025	Kapex Kapı Fuarı	Çelik, Ahşap, Cam, Alüminyum, Plastik Ve Her Türlü Kapı Üretimi	Kayseri Osb Fuar Merkezi Kayseri	Nobel Expo Uluslararası Fuarcılık
10.09.2025	13.09.2025	Psb Anatolia 2025	PeYZaj, Süs Bitkileri, Bahçe Sanatları Ve Ekipmanları	Kırkpınar Fuar Alanı Sakarya	Karma Fuarcılık Limited Şirketi
11.09.2025	14.09.2025	Zuchex 35. Ev Ve Mutfak Eşyaları Fuarı	Züccaciye, Porselen, Seramik Ev Elektroniği, Elektrikli Ev Eşyaları	Tüyap Fuar Merkezi İstanbul	Tarsus Turkey Fuarcılık A.Ş.
16.09.2025	18.09.2025	Logistech "4. Lojistik, Depolama Ve Tekn. Fuarı"	Lojistik, Depolama Teknolojileri	Fuarizmir - Yeni Fuar Alanı İzmir	Izfaş İzmir Fuarcılık Hizmetleri
17.09.2025	20.09.2025	Kalite'25 Fuarı	14. Kontrol, Otomotiv, Havacılık Ve Uzak Teknolojileri Test Ekipmanları, Metroloji Ve Endüstriyel Yazılım	İstanbul Fuar Merkezi İstanbul	Kalite Fuar Yapım Anonim Şirketi
17.09.2025	21.09.2025	5.Marmara Camp&Caravan Ve Doğa Sp. Fuarı	Karavan - Karavan Ekipmanları	1) Marintürk İstanbul City Port 2) Marintürk İstanbul City Port	Anadolu Ekspo Fuar Ticaret Ltd. Şti.
18.09.2025	20.09.2025	Mobilya Tasarım Fuarı	Ev Ofis Mobilyaları, Dekorasyon Üniteleri, Aksesuarlar, Tasarım	İstanbul Fuar Merkezi İstanbul	Mos Fuarcılık A.Ş.
18.09.2025	20.09.2025	How - Hub Of Warehouse	Akıllı Depo Sistemleri, İç Lojistik, Taşıma Ve Tedarik Zinciri Yönetimi	İstanbul Fuar Merkezi İstanbul	Hannover Fairs Turkey Fuarcılık
18.09.2025	20.09.2025	Aluexpo 2025 - 9. Uluslararası Alüminyum Teknolojileri, Makine Ve Ürünleri İhtisas Fuarı	Alüminyum Ürünler, Üretim Teknolojileri, Makinaları, Ekipmanları	İstanbul Fuar Merkezi İstanbul	Hannover Messe Ankiros Fuarcılık
18.09.2025	22.09.2025	Contemporary İst. Çağdaş Sanat Hizmet Fuarı	Çağdaş Ve Güncel Sanat	1) İstanbul Kongre Merkezi Veb5 2) Lütfi Kırdar Kongre Sarayı İst.	İkon Fuarcılık Hizmetleri Limited Şirketi
18.09.2025	21.09.2025	Uşak 10. Ege Tarım Ve Hayvancılık, Süt Tekn., Çiftlik Ekip., Tarım Mak., Sera Teknolojileri Fuarı	Tarım, Hayvancılık, Makine Teknolojileri	Kemal Öz Fuar Alanı Uşak	Gl Platform Fuar Hizmetleri
18.09.2025	20.09.2025	İgeF'25 - 2.İç Güvenlik Ekipmanları Fuarı	İç Güvenlik, Polis, Özel Güvenlik, Jandarma Ekip. Ve Teknolojileri	Ato Kongre 'Congresium' Ankara	Expolink Fuarcılık Hizmetleri
18.09.2025	20.09.2025	6.Anfaş Fresh Antalya - Sebze, Meyve, Arıcılık, Ambalaj, Lojistik, Depolama Ve Taze Ürün Tekn.	Sebze, Meyve, Arıcılık, Ambalaj, Lojistik, Depolama Ve Taze Ürün Teknolojileri	Anfaş Antalya Fuar Ve Kon. Mer.	Anfaş Antalya Fuarcılık İşletme
18.09.2025	20.09.2025	Interfresh Eurasia /Meyve, Sebze, Gıda,Fuarı	Sebze, Meyve, Gıda, Ambalaj, Lojistik, Tarım Tekn.,Depolama	Fuarizmir - Yeni Fuar Alanı İzmir	1) Antexpo Fuarcılık Hizmetleri A.Ş. 2) Expofest Fuarcılık A.Ş.
18.09.2025	21.09.2025	Türk Diş Hekimleri Birliği Expodental 2025	Diş Hekimliği Ve Teknolojileri	Dicle Üni. 15 Temmuz Diyarbakır	Türk Dişhek. Birliği Fuar Ve Org
23.09.2025	27.09.2025	Karavan Show Eurasia 4. Kamp,Karavan Fuarı	Kamp,Karavan Ve Ekipmanları, Alternatif Turizm	İstanbul Fuar Merkezi	Birleşik Fuar Yapım Anonim Şirketi
23.09.2025	27.09.2025	Tiny Home Show - 4. Modüler, Mobil, Prefabrik	Modüler, Mobil, Prefabrik Ev Ve Yapı Sist.,Ekipman Ve Teknolojileri	İstanbul Fuar Merkezi	Birleşik Fuar Yapım Anonim Şirketi
24.09.2025	27.09.2025	7. Metal Expo Eurasia İstanbul - Demir, Çelik	Demir, Çelik, Metal, Makine, Aksam Satış Ve Üretim Prosesleri	İstanbul Fuar Merkezi	Sky Fuarcılık A.Ş.
24.09.2025	27.09.2025	Fespa Eurasia	Dijital, Serigrafi, Tekstil Baskı Ve Endüstriyel Reklam	İstanbul Fuar Merkezi	Fespa Eurasia Fuarcılık A. Ş.
24.09.2025	28.09.2025	Dinar Tarım Hayv. Mak. Tekn. Ve Yem Fuarı	Tarım, Tarımsal Mek., Seracılık Ve Hayv. Teknolojileri, Gıda, Yem	Dinar Fuar Alanı Afyonkarahisar	Başak Fuar Hizmetleri Ltd. Şti.
24.09.2025	27.09.2025	20. Trakya Lüleburgaz Tarımteç Tarım, Hayv.	Tarım, Hayv., Tohum, Meyvecilik, Sulama Ve Seracılık, Traktör Ve Ekipmanları, Depolama Sistemleri, Soğutma, Havalandırma	Lüleburgaz Fuar Merkezi Kırklareli	Renkli Fuarcılık Ltd. Şti.
24.09.2025	28.09.2025	Denizli Kent Yaşam 2025 - 3. Ev Oto. Fuarı	Mobilya, Yatak Baza, Dekorasyon, Gelinlik, Makine, İmalat	Egs Park Fuar Alanı Denizli	4M Fuar Organizasyon Hizmetleri
24.09.2025	27.09.2025	Ibia Expo - 4. Yatak Yan San. Ve Tekn. Fuarı	Yatak Yan Sanayi Ve Teknolojileri	İstanbul Fuar Merkezi	Birleşik Fuar Yapım Anonim Şirketi
24.09.2025	27.09.2025	Foamtech Expo	Sünger Üretim Teknolojileri Ve Komponentleri Fuarı	İstanbul Fuar Merkezi	Birleşik Fuar Yapım Anonim Şirketi
24.09.2025	27.09.2025	(TradeF) 3. Türkiye Ortadoğu Karma Tic. Fuarı	Genel	Kuzykent Fuar Alanı Kastamonu	İstamonu Fuarcılık Hizmetleri
24.09.2025	27.09.2025	Foundry Expo İstanbul, Demir, Döküm Fuarı	Demir, Döküm, Dövme Tekn., Makine Ve Mühendislik Hizmetleri	İstanbul Fuar Merkezi	Sky Fuarcılık A.Ş.
25.09.2025	28.09.2025	Intermob 2025, 27.Uluslararası Mobilya Yan Sanayi, Aks. Orman Ür.Ve Ahşap Tekn. Fuarı	Ahşap Orman Ürünleri Ve Malzemeler, Mobilya Aksesuarları, Oturma Grubu Ve Yatak Üretim Malzemeleri	Tüyap Fuar Merkezi İstanbul	Reed Tüyap Fuarcılık Anonim Şirketi
25.09.2025	26.09.2025	İstanbul Turizm Fuarı	Turizm	Kadir Topbaş Merkezi İstanbul	Dream Project Organizasyon Fuarcılık
25.09.2025	28.09.2025	III.Expo Sport Uluslararası Spor Fuarı	Spor, Egzersiz Ve Sağlıklı Yaşam Ekipmanları	Fuarizmir - Yeni Fuar Alanı İzmir	Exposport Fuarcılık Anonim Şirketi
26.09.2025	28.09.2025	Vitahealth Fuarı	Sağlıklı Yaşam İçin Gerekli Ürün Ve Hizmetler	Elite World Grand İstanbul	Bt Turizm Org. Ve Fuarcılık Ltd. Şti.
26.09.2025	28.09.2025	1.Bahçe Ve Pet Ürünleri Fuarı	Bahçe Ve Pet Ürünleri	Mmo Tepekule Kongre Mrk.Izmir	Ulusal Fuarcılık Organizasyon Ticaret
26.09.2025	28.09.2025	5.Antalya Estetik Güzellik Kiş. Bak. Koz. Fuarı	Güzellik&Bakım, Kozmetik, Spa&Sağlık Ve Estetik	Anfaş Antalya Fuar Merkezi	Us Fuarcılık Ve Organizasyon Ltd. Şti.
27.09.2025	05.10.2025	Karadeniz 10. Kitap Fuarı	Kitap, Süreli Yayın	Tüyap Samsun Fuar Merkezi	Tüyap Tüm Fuarcılık Yapım
27.09.2025	27.09.2025	Qs Discover Master Fuarı	Yurtdışında Yüksek Lisans Eğitimi	Intercontinental İstanbul Oteli	Study Expo Fuarcılık A.Ş.
30.09.2025	02.10.2025	2. Oyfest Oyuncak Ve Çocuk Gereçleri Fuarı	Bebek, Çocuk Ve Yetişkin Oyunc., Hobi Ve Yaşam Tarzı Ürünleri	Royal Seginus Hotel Antalya	Oyfest Fuarcılık Ve Organizasyon
01.10.2025	04.10.2025	Ijs - İstanbul Jewelry Show 58. Fuarı	Mücevher, Altın, Gümüş, Değerli Taş, Teknolojileri, İlgili Yan Sanayi	İstanbul Fuar Merkezi	Informa Fuarcılık Anonim Şirketi
01.10.2025	04.10.2025	Akıllı Bina Teknolojileri Elektrik Sistemleri Fuarı	Elektrik, Aydınlatma, Elektronik, Akıllı Ev, Yangın, Güvenlik, Enerji	İstanbul Fuar Merkezi	Artı 2 Fuarcılık Limited Şirketi
01.10.2025	03.10.2025	Surtech Eurasia 2025	Yüzey İşlem Kimyasalları, Kimyasal Son İşlem Tekn., Mekanik Son İşlem, Ölçüm, Analiz, Test Ve Kontrol İçin Mak. Ve Ekipm., Çevre Güvenliği, Koruma Ve İşçi Sağlığı, Müh. Ve Destek Hizmetleri	İstanbul Fuar Merkezi	Artkim Fuarcılık Ticaret A.Ş.
01.10.2025	03.10.2025	8. Paintexpo Eurasia 2025	Endüstriyel Yaş Boyalar, Toz Boya Ve Coil Coating Sistemleri Ve Ekipmanları, Otomasyon Ve Konveyör Teknolojileri, Uygulama Sistemleri Ve Boya Tanbancaları, Ölçüm Ve Test Teknolojileri	İstanbul Fuar Merkezi	Artkim Fuarcılık Ticaret A.Ş.
01.10.2025	03.10.2025	Eurasian Lubricants Show 2025	Madeni Yağlar, Baz Yağlar, Bitmiş Yağlayıcılar, Katkı Maddeleri	İstanbul Fuar Merkezi	Cng Fuarcılık Ve Tanıtım Hizmetleri
01.10.2025	04.10.2025	Ortadoğu Yapı End. Ve İnşaat Malz.Fuarı	Yapı Endüstrisi Ve İnşaat Malzemeleri	Ortadoğu Fuar Merkezi	Gaziantep International Fuar
02.10.2025	05.10.2025	Promogift İstanbul Kurumsal Tanıtım Ve Reklam	Kurumsal Tanıtım Ve Reklam Ürünleri	Tüyap Fuar Merkezi İstanbul	Informa Fuarcılık Anonim Şirketi
02.10.2025	05.10.2025	26. Sign İstanbul Endüstriyel Reklam Fuarı	Baskı, Reklamcılık, Bayilik, Promosyon, Tasarım	Tüyap Fuar Merkezi İstanbul	Informa Fuarcılık Anonim Şirketi

EYLÜL - EKİM - KASIM 2025 YURTIÇİ FUAR TAKVİMİ

BAŞLAMA	BİTİŞ	FUARIN ADI	FUARIN KONUSU	FUAR YERİ	ORGANİZASYON
02.10.2025	04.10.2025	Sigorta Sektörü İş Birliği Fuarı Ve Kongresi	Sigorta Sektöründe İşbirliğini Geliştirme	Pullman İstanbul Hotel	Arass Organizasyon İnşaat Turizm
02.10.2025	05.10.2025	6. Craftistanbul Yöresel Ve Gel. El Sanatları	Yöresel, Geleneksel El Sanatları Ve Tasarım	Kadir Topbaş Merkezi İstanbul	Atis Fuarçılık A.Ş.
03.10.2025	05.10.2025	15. Biga Tarım, Hayvancılık Ve Gıda Fuarı	Tarım, Seracılık, Hayvancılık Gıda, Sanayi Ürünleri Ve Teknolojileri	Biga (Biga Tso) Çanakkale	Renkli Fuarçılık Ltd. Şti.
03.10.2025	12.10.2025	15. Antalya Kitap Fuarı	Kitap, Dergi, Süreli Yayın	Cam Piramit Fuar Merkezi Antalya	Nap Fuarçılık Limited Şirketi
03.10.2025	12.10.2025	22. Ankara Kitap Fuarı	Yeni Çıkan Kitaplar, Yayınevleri, Kırtasiye, Okul Kitapları, Yazarlar	Ato 'Congressium' Ankara	Eylül Fuar Organizasyon
04.10.2025	04.10.2025	Studyexpo Yurtdışı Eğitim Fuarı	Yurtdışı Eğitim Kurumları Ve Programları	Intercontinental İstanbul Otel	Study Expo Fuarçılık A.Ş.
05.10.2025	05.10.2025	Studyexpo Yurtdışı Eğitim Fuarı	Yurtdışı Eğitim Kurumları Ve Programları	Hilton İstanbul Kozyatağı Otel	Study Expo Fuarçılık A.Ş.
06.10.2025	07.10.2025	Enerji Verimliliği Forumu Ve Fuarı	Enerji, Enerji Verimliliği Ve Yen. Enerji Yeni Teknolojiler Ve Uyg., Hizmetler, Danışmanlık Şirketleri, Destekleyen Finansal Kuruluşlar	İstanbul Kongre Merkezi	Cef Fuarçılık Anonim Şirketi
07.10.2025	11.10.2025	53. (Modelf Expo 2025) Mobilya Ve Dek. Fuarı	Mobilya Ve Dekorasyon	İnegöl H. Şahin Parkı Fuar Bursa	Modelf Fuarçılık Ticaret Limited Şirketi
07.10.2025	11.10.2025	5. Karavan Show Eurasia Turizm Fuarı	Kamp,Karavan Ve Ekipmanları, Alternatif Turizm	İstanbul Fuar Merkezi	Birleşik Fuar Yapım Anonim Şirketi
07.10.2025	11.10.2025	4. Tiny Home Show - Fuarı	Modüler, Mobil, Prefabrik Ev Ve Yapı Sist., Ekipman Ve Tekn.	İstanbul Fuar Merkezi	Birleşik Fuar Yapım Anonim Şirketi
08.10.2025	11.10.2025	29.Uluslararası Isaf International Fuarı	Güvenlik, Ülke Güvenliği, Siber Güvenlik, Yangın, İşg	İstanbul Fuar Merkezi	Marmara Tanıtım Fuarçılık Org. A.Ş.
08.10.2025	11.10.2025	14.Uluslararası Isaf Smartex Fuarı	Akıllı Şehirler, Binalar, Ulaşım, Yönetim Ve Yaşam	İstanbul Fuar Merkezi	Marmara Tanıtım Fuarçılık Org. A.Ş.
08.10.2025	10.10.2025	19.Eif Enerji Kongresi Ve Fuarı	Enerji Sektörünün Buluşması	İstanbul Fuar Merkezi	Domino Fuarçılık A.Ş.
08.10.2025	11.10.2025	11. Uluslararası Petzoo Eurasia Fuarı	Evcil Hayvan Ürün Malzeme Ve Aksesuarları	İstanbul Fuar Merkezi	Ulusal Fuarçılık Organizasyon
08.10.2025	10.10.2025	Enerji Kongresi Ve Fuarı	Enerji Sektörünün Buluşması	İstanbul Fuar Merkezi	Selen Fuarçılık Anonim Şirketi
08.10.2025	12.10.2025	4. Anamob Anadolu Mobilya Fuarı	Ev , Ofis, Mutfak, Bahçe Mobilyası Ve Dekorasyon Ürünleri	Osb Fuar Ve Kongre Merk. Kayseri	Nobel Expo Uluslararası Fuarçılık A.Ş.
08.10.2025	11.10.2025	4. Peyzaj İstanbul Fuarı 2025	Peyzaj, Peyzaj Malzemeleri, Süs Bitkileri, Park Ve Bahçeler	İstanbul Fuar Merkezi	Athena Fuarçılık A.Ş.
08.10.2025	11.10.2025	3. Konya Maktek - Fuarı	Takım Tezgahları, Metal İşleme Mak. Kaynak, Kesme Delme Teknolojileri, Kalite Kontrol, Test Ve Ölçüm Cihazları	KTO-Tüyp Konya Fuar Merkezi	Tüyp Konya Fuarçılık A.Ş.
08.10.2025	11.10.2025	Agrogreen Bursa Tarım, Hayvancılık Fuarı	Canlı Hayvan, Tarım, Hayvancılık, Tarım Makineleri, Et, Süt, Sera Teknolojileri, Yem, Tohum	Bursa Fuar Merkezi	GI Platform Fuar Hizmetleri
08.10.2025	10.10.2025	Logistech "4. Lojistik, Dep. Ve Tek. Fuarı"	Lojistik, Depolama Teknolojileri	Fuarizmir - Yeni Fuar Alanı İzmir	İzfaş İzmir Fuarçılık Hizmetleri A.Ş.
08.10.2025	11.10.2025	5. Uluslararası Mobisad Imex Fuarı	Mobil İletişim Tüketici Elektronikleri Ve Yeni Teknolojiler	İstanbul Fuar Merkezi	Marmara Tan. Fuarçılık Org. Rek. A.Ş.
08.10.2025	12.10.2025	İzfunex İzmir Mobilya Fuarı	Mobilya	Fuarizmir - Yeni Fuar Alanı İzmir	Efr Fuarçılık Ve Organizasyon Ticaret
08.10.2025	11.10.2025	Data Center Eurasia	Veri Merkezi, Altyapı Ve Dijital Tek., 5G , Bulut Tek., Siber Güvenlik, İot ,Veri Depolama, Gizliliği, Yönetimi ,Veri Mer. Altyapısı Ve İzleme	İstanbul Fuar Merkezi	Marmara Tanıtım Fuarçılık Org. A.Ş.
10.10.2025	14.10.2025	Nobel Çukurova Mobilya Fuarı	Mobilya Ve Dekorasyon Ürünleri	Adana Uluslararası Fuar Merkezi	Nobel Expo Uluslararası Fuarçılık A.Ş.
10.10.2025	19.10.2025	Şanlıurfa Gıda Yöresel Ürünler Hediyeelik Eşya	Şanlıurfa Gıda Yöresel Ürünler Tekstil Hediyeelik Eşya Ve El Sanatları	Şanlıurfa Fuar Merkezi	Medyatrend Fuarçılık San. Tic.
11.10.2025	15.10.2025	Woodtech 2025 - 38.Uluslararası Ağaç İşleme Makineleri, Kesici Takımlar, El Aletleri Fuarı	Ağaç İşleme Makineleri, Mobilya İmal Makine Ve Tezgahları, Kesici Takımlar, El Aletleri	Tüyp Fuar Merkezi İstanbul	Reed Tüyp Fuarçılık A.Ş.
11.10.2025	12.10.2025	Akare Yurtdışı Eğitim Fuarları	Yurtdışı Eğitim Alternatifleri Ve İmkanları Yaz Okulu Ve Lise Eğitimi	İstanbul Kongre Merkezi	Akare Fuarçılık A.Ş.
12.10.2025	12.10.2025	İleft Yurt Dışı Eğitim Ve Kariyer Fuarları	Üniv., Dil Okulları, Kolejler, Eğitim Kur., Konsolosluklar, Vakıflar	Sheraton Hotel Ankara	İstanbul Eğitim Fuarları Ve Tanıtım
13.10.2025	13.10.2025	Akare Yurtdışı Eğitim Fuarları	Yurtdışında Lisans, Yük. Lisans, Doktora, Sertifika, Yabancı Dil	Dedeman Bostancı Hotel İstanbul	Akare Fuarçılık A.Ş.
14.10.2025	14.10.2025	İleft Yurt Dışı Eğitim Ve Kariyer Fuarları	Üniv., Dil Okulları, Kolejler, Eğitim Kur., Konsolosluklar, Vakıflar	Swissôtel Büyük Efes İzmir	İstanbul Eğitim Fuarları Ve Tan. Ltd. Şti.
15.10.2025	15.10.2025	Akare Yurtdışı Eğitim Fuarları	Yurtdışında Lisans, Yük. Lisans, Doktora, Sertifika, Yabancı Dil	Sheraton Hotel Ankara	Akare Fuarçılık A.Ş.
15.10.2025	16.10.2025	1. Türk-Arap Beauty Expo Güzellik Fuarı	Güzellik, Kozmetik, Doğal Ürünler, Estetik Kişisel Bakım Ürünleri	Pullman İstanbul Hotel	Turab Fuarçılık Reklam Org. A.Ş.
15.10.2025	17.10.2025	6. Pharmanext Uluslararası İlaç Fuarı	İlaç, İlaç Bileşenleri, Paketleme Ve Üretim Ekip., Kontrat Hizmetleri	Lütfi Kırdar Kongre Sarayı İstanbul	Akdeniz Rek. Tanıtım Ve Fuar Hiz.
15.10.2025	17.10.2025	8. Cleanroom Uluslararası Temizoda Fuarı	Temizoda Teknolojisi, Bakımı Ve Donanımları	Lütfi Kırdar Kongre Sarayı İstanbul	Akdeniz Rek. Tanıtım Ve Fuar Hiz.
15.10.2025	17.10.2025	8. Analytech Uluslararası Analiz Ve Lab. Fuarı	Analiz Ve Laboratuvar Tekn., Kimyasallar, Kalite Kontrol Ölçümleme	Lütfi Kırdar Kongre Sarayı İstanbul	Akdeniz Rek. Tanıtım Ve Fuar Hiz.
15.10.2025	16.10.2025	3. Expo Health Tourism	Hastaneler, Sağlık Turizmi, Sağlık Hizmetleri, Tıbbi Cihazlar	Pullman İstanbul Hotel İstanbul	Turab Fuarçılık Reklam Org. A.Ş.
15.10.2025	16.10.2025	3. Expo Health Care Fuarı	Hastane Malzemeleri Ve Tekn., Tıbbi Cihazlar, Eczacılık, Sağlık Tur.	Pullman İstanbul Hotel İstanbul	Turab Fuarçılık Reklam Org. A.Ş.
15.10.2025	17.10.2025	9. Biotechnica Uluslararası Biyotek., Fuarı	Biyoproses, Biyoanalitik, Biyoenformasyon, End. Biyotek., Ar-Ge	Lütfi Kırdar Kongre Sarayı İstanbul	Akdeniz Rek. Tanıtım Ve Fuar Hiz.
15.10.2025	18.10.2025	Tedarik Ve Lojistik Fuarı	Biyoproses, Biyoanalitik, Biyoenformasyon, End. Biyotek., Ar-Ge	Lütfi Kırdar Kongre Sarayı İstanbul	Akdeniz Rek. Tanıtım Ve Fuar Hiz.
15.10.2025	17.10.2025	Tekstil Ve Konf. Mak., Yan Sanayi Ve Aks.	Tedarik Lojistik Afet Kurtarma Güvenlik Yazılım İletişim Ulaşım	Anfa Altınpark Fuar Merkezi Ankara	Abc Fuar Org. Merkezi A.Ş.
15.10.2025	17.10.2025	Teknik Tekstiller Ve Nonwoven Tek. Fuarı Gtmf	Bilişim Teçhizat Optik Yedek Parça Tıp Gıda Robotik	Ortadoğu Fuar Merkezi Gaziantep	International Fuar Yapım Ve Org.
15.10.2025	19.10.2025	İmek Deniz Ticaret Odası Bodrum Boat Show	İplik, Dokuma, Boya, Baskı Ve Terbiye Mak., Tekstil Kimyasalları,	Ortadoğu Fuar Merkezi Gaziantep	International Fuar Yapım Ve Org.
15.10.2025	16.10.2025	10. Türk- Arap Yapı- İnşaat Malzemeleri Ve Teknolojileri, İşbirliği Organizasyonu	Teknik Tekstiller Ve Nonwoven Teknolojileri Ve Makineleri	Muttaş Bodrum Yat Limanı Muğla	Ed Fuarçılık Ve Org. Ltd. Şti.
15.10.2025	19.10.2025	10. Samsun Tarım 2025 Tarım, Hayv. Fuarı	Motoryat, Yelkenli, Katamaran, Şişme Bot, Motor Ve Aksesuarları,	Wow İstanbul Hotels & Conv. Center	Turab Fuarçılık Reklam Org. Hiz.A.Ş.
16.10.2025	16.10.2025	İleft Yurt Dışı Eğitim Ve Kariyer Fuarları	Yapı Malzemeleri Ve Teknolojiler	Tüyp Samsun Fuar Merkezi	Tüyp Tüm Fuarçılık Yapım A.Ş.
16.10.2025	19.10.2025	23. Bayim Olur Musun? Franchising Fuarı	Tarım, Hayvancılık Ve Teknolojileri	Hilton İstanbul Kozyatağı	İstanbul Eğitim Fuarları Ve Tanıtım
16.10.2025	19.10.2025	Bakery Plus, Ekmek, Pasta, Dondurma, Fuarı	Üniversiteler, Dil Okulları, Kolejler, Eğitim Kur., Kons., Vakıflar	Kadir Topbaş Merkezi İstanbul	Medya Fors Fuarçılık A.Ş.
16.10.2025	16.10.2025	"Vef Yurt Dışı Eğitim Fuarı	Bayilik, Distribütör Ve Franchise Veren Firmalar	Ato 'Congressium' Ankara	Messe Stuttgart Ares Fuarçılık
16.10.2025	19.10.2025	Motta Ege Motorlu Taşıtlar Fuarı	Ekmek, Pasta Makinaları, Dondurma, Çikolata Ve Teknolojileri	Ege Palas Otel İzmir	Endless Grup Eğitim Bilişim A.Ş.
17.10.2025	17.10.2025	Akare Yurtdışı Eğitim Fuarları	"Yurt Dışı Eğitim Danışmanlığı	Ege Palas Otel İzmir	Orion Fuarçılık Ve Tanıtım Hiz. A.Ş.
17.10.2025	26.10.2025	İzkitap "6.İzmir Kitap Fuarı"	Otomobil, Tic. Araç, Motorsiklet, Elek.Bisiklet, Traktör, Yan Sanayi	Ege Palas İzmir	Akare Fuarçılık Anonim Şirketi
18.10.2025	19.10.2025	İleft Yurt Dışı Eğitim Ve Kariyer Fuarları	Yurtdışı Eğitim Alternatifleri Ve İmkanları	Fuar Alanı Kültürpark İzmir	1) İzfaş İzmir Fuarçılık - 2) Tactfair Org.
18.10.2025	21.10.2025	3. Çivril Tarım, Hay. Mak. Tekn. Ve Yem Fuarı	Kitap, Süreli Yayın, Gazete Ve Dergi Yayıncılığı, Medya Kuruluşları	Hilton İstanbul Bosphorus	İstanbul Eğitim Fuarları Ve Tanıtım
18.10.2025	18.10.2025	Vef Yurt Dışı Eğitim Fuarı	Üniversiteler, Dil Okulları, Kolejler, Eğitim Kur., Kons., Vakıflar	Çivril Fuar Ve Etkinlik Alanı Denizli	Başak Fuar Hizmetleri Ltd. Şti.
18.10.2025	26.10.2025	Diyanbaki 9. Kitap Fuarı 2025	Tarım, Tanımsal Mek., Seracılık Ve Hayvancılık Tekn., Gıda, Yem	Hilton İstanbul Kozyatağı	Endless Grup Eğitim Bilişim A.Ş.
19.10.2025	21.10.2025	Start Beauty İzmir Expo Güzellik Fuarı	Yurt Dışı Eğitim Danışmanlığı Yurt Dışı Dil Okulları	Mezopotamya Fuar Mer. Diyarbakır	Tüyp Tüm Fuarçılık Yapım A.Ş.
21.10.2025	22.10.2025	Mobidictum Conference 2025	Yurt Dışı Eğitim Danışmanlığı, Yurt Dışı Dil Okulları	Intercontinental İstanbul	Endless Grup Eğitim Bilişim A.Ş.
22.10.2025	25.10.2025	İsk-Sodex 2025 Uluslararası Isıtma, Soğutma, Klima, Yalıtım, Tesisat, Su Arıtma, Yangın, Havuz Ve Güneş Enerjisi Sistemleri Fuarı	Güzellik Ve Bakım, Saç, Kozmetik, Spa&Wellness Ve Parf. Estetik	Fuarizmir - Yeni Fuar Alanı	Start Fuarçılık Ve Org. Ltd. Şti.
			Oyun Sektöründeki İş İlişkilerinin Kurulması Ve Geliştirilmesi Web3	Lütfi Kırdar Sergi Sarayı İstanbul	Mobidictum Medya A.Ş.
			Doğalgaz, Isıtma, Soğutma, Klima, Havalandırma, Yalıtım, Pompa, Tesisat, Su Arıtma, Jeotermal Ve Güneş Enerjisi Sistemleri, Enerji Verimliliği, Bina Otomasyonu		
22.10.2025	25.10.2025	19. Food-Tech Eurasia 2025	Gıda Ve İçecek Üretim Makine Ve Tek. Ve Güvenliği,	İstanbul Fuar Merkezi	Hannover Messe Sodeks Fuarçılık A.Ş.
				Tüyp Fuar Merkezi	İstanbul Reed Tüyp Fuarçılık A.Ş.

EYLÜL - EKİM - KASIM 2025 YURTIÇİ FUAR TAKVİMİ

BAŞLAMA	BİTİŞ	FUARIN ADI	FUARIN KONUSU	FUAR YERİ	ORGANİZASYON
22.10.2025	24.10.2025	Intermoda Ayakkabı Fuarı	Ayakkabı, Terlik, Çanta, Kemer Ve Aksesuarlar	Fuarizmir - Yeni Fuar Alanı İzmir	Akort Tanıtım Org. Ve Fuarçılık
22.10.2025	24.10.2025	8. Fashion Prime Tekstil Fuarı	Tekstil, Hazır Giyim Tedarikçileri Ve Teknolojileri	Fuarizmir - Yeni Fuar Alanı İzmir	İzfaş İzmir Fuarçılık Hiz. Kültür A.Ş.
22.10.2025	24.10.2025	Uluslararası Antalya Turizm Fuarı	Turizm, Konaklama, Otelcilik, Ulaşım, Lojistik, Sağlık, Kongre	Anfaş Antalya Fuar Merkezi	Gmt Fuarçılık Limited Şirketi
22.10.2025	25.10.2025	30.Uluslararası Avrasya Ambalaj 2025 fuarı	İçecek Çikolata, Şekerleme, Pastacılık, Süt, Et, Meyve	Tüyap Fuar İstanbul	Reed Tüyap Fuarçılık A.Ş.
22.10.2025	25.10.2025	Nobel Master Shoes - Fuarı	Ayakkabı Ve Çanta, Moda	KTO-Tüyap Konya Fuar Merkezi	Nobel Expo Uluslararası Fuarçılık
22.10.2025	26.10.2025	Artnouva 2.Sanat Fuarı	Yerli Ve Yabancı Sanat Galerileri,Müzeler, Mimari Projeler	Ato 'Congressium' Ankara	Atis Fuarçılık A.Ş.
23.10.2025	26.10.2025	11. Magrotex'25 Mardin Tarım Fuarı	Tarım Gıda Ve Hayvancılık Endüstrisi Ve Teknolojileri	Mardin Fuar Alanı	Zümrüt Fuarçılık Tan. Org. San
23.10.2025	25.10.2025	Turfood/ 6.Bursa Gıda Fuarı	Gıda Ürünleri Ve Teknolojileri	Bursa Fuar Merkezi	Network Fuarçılık Ticaret Ltd. Şti.
23.10.2025	25.10.2025	Bursa Food Point Gıda Ür. Ve Tekn. Fuarı	Gıda Ürünleri Ve Teknolojileri	Bursa Fuar Merkezi	Kfa Fuarçılık A.Ş.
23.10.2025	26.10.2025	Jojo Karavanport Karavan Karavan Ekipmanları	Karavan Ekip. Tiny House Ve Modüler Evler Outdoor Ve Otomotiv	Adana Fuar Ve Kongre Merkezi	Jojo Fuar Ve Fuarçılık Hizmetleri A.Ş.
23.10.2025	26.10.2025	Bergama Tarım Ve Hayvancılık Fuarı	Tarım Ve Hayvancılık Araçları Ve Ekipmanları	Bergama Otagan İzmir	Alsancak Kongre Ve Fuarçılık
24.10.2025	02.11.2025	Van Yöresel Ürünler, Gıda Ve El Sanatları Fuarı	Gıda, Yöresel Ürünler, Hed. Eşya Ve El San. Ürünleri, Tekstil, Takı,	Van Fuar Ve Kongre Merkezi	İpekulo Expo Fuar A.Ş.
25.10.2025	02.11.2025	Boat Show Ataköy	Tekne, Tekne Ekipman Ve Aksesuarları	Ataköy Marina İstanbul	Ed Fuarçılık Ve Organizasyon
28.10.2025	31.10.2025	Expo Toybir 3. Oyuncak Ve Çocuk Ger. Fuarı	Oyuncak Ve Çocuk Gereçleri	Granada Luxury Hotel Antalya	Planb Event Organizasyon Turizm
30.10.2025	01.11.2025	İstanbul Maraton Ve Spor Fuarı	Spor Ürünleri, Spor Malzemeleri Ve Sponsorluklar	Kadir Topbaş Merkezi İstanbul	Thor Expo Fuarçılık Hizmetleri A.Ş.
30.10.2025	02.11.2025	2.Çorum Ceviz Türkiye Fuarı	Ceviz Yetiştiriciliği Tekn. Tarım Alet Ekip. Ve Pazarlaması	Çorum Tso Fuar Merkezi	Elka Fuarçılık Limited Şirketi
31.10.2025	02.11.2025	Ankara Beautylife Expo Estetik Güzellik Fuarı	Medikal Estetik Dermatoloji Ürün Ve Ekip., Güzellik Salonu,Cilt Bakımı Ve Cihaz Ür. Spa, Dermo Kozmetik, Zayıflama Ürünleri	Ato 'Congressium' Ankara	Us Fuarçılık Ve Organizasyon Ltd. Şti.
03.11.2025	07.11.2025	Ceramtech Seramik Tekn. Ve Hammadde Fuarı	Seramik Teknolojileri Ve Hammadde	İstanbul Fuar Merkezi	Unicera Uluslararası Fuarçılık A.Ş.
03.11.2025	07.11.2025	Unicera - İstanbul Seramik, Banyo, Mutfak Fuarı	Seramik , Banyo, Mutfak Ekipmanları	İstanbul Fuar Merkezi	Unicera Uluslararası Fuarçılık A.Ş.
04.11.2025	08.11.2025	18. Adana Tarım Fuarı	Tarım, Hayvancılık,Tavukçuluk, Süt Endüstrisi, Tarımsal Mek.	Adana Fuar Ve Kongre Merkezi	Tüyap Tüm Fuarçılık Yapım A.Ş.
04.11.2025	08.11.2025	18. Adana Sera & Bahçe Fuarı 2025	Seracılık, Bahçecilik, Fidancılık, Tohumculuk, Çiçekçilik Ve Tekn.	Adana Fuar Ve Kongre Merkezi	Tüyap Tüm Fuarçılık Yapım A.Ş.
05.11.2025	06.11.2025	2. Avrasya Su Fuarı	Su Yönetimi, Atıksu Ve Su Kayıpları, Altyapı Teknolojileri	Wow İstanbul Hotels & Convention	Maven Etkinlik Ve Fuarçılık A.Ş.
05.11.2025	09.11.2025	Motta İzmir Motorlu Taşıtlar Fuarı	Motorlu Taşıtlar Fuarı	Fuarizmir - Yeni Fuar Alanı İzmir	Orion Fuarçılık Ve Tanıtım Hizmetleri
05.11.2025	08.11.2025	Maktek Smart Yeni Nesil Makineler Fuarı	Yeni Nesil Makineler, Akıllı Ve Otonom Üretim Sistemleri	Tüyap Fuar Merkezi İstanbul	Tüyap Tüm Fuarçılık Yapım A.Ş.
05.11.2025	08.11.2025	Smtch Eurasia Powered By Maktek Smart	Sac, Boru, Profil İşleme Teknolojileri Ve Yan Sanayileri	Tüyap Fuar Merkezi İstanbul	Tüyap Tüm Fuarçılık Yapım A.Ş.
05.11.2025	07.11.2025	Syt Otel Ekipmanları Fuarı	Horeca Sektörünün İhtiyaçlarına Göre Planlanmış İhtisas Fuarı	Sueno Hotels Fuar Merkezi Antalya	Syt Organizasyon Fuarçılık
06.11.2025	09.11.2025	Sakarya 7. Tarım Hayvancılık Mak. Tekn. Fuarı	Canlı Hayvan, Hayvancılık, Tarım Makineleri, Et, Süt Teknolojileri	Henek Kapalı Fuar Alanı Sakarya	GI Platform Fuar Hizmetleri
06.11.2025	09.11.2025	Manisa 19.Tarım Gıda Ve Hayvancılık Fuarı	Tarım, Gıda, Hayvancılık	Manisa B.Belediyesi Fuar Merkezi	Tactfair Organizasyon A.Ş.
06.11.2025	08.11.2025	Fia-Tech İzmir Endüstriyel Otomasyon Fuarı	Otomasyon, Robotik Sistemler Üretim Teknolojileri	Mmo Tepekule Sergi Merkezi İzmir	Boğaziçi Dijital Medya Fuarçılık
06.11.2025	08.11.2025	6.Piktech Denizli Tekstil Fuarı	Pamuk, İplik, Kumaş, Tekstil Aksesuarları, Tekstil Teknolojileri	Egs Park Fuar Alanı Denizli	Termin Fuarçılık Ltd. Şti.
06.11.2025	08.11.2025	Hasyurt Tarım Fuarı	Sera, Tarım Teknolojileri Ve Ekipmanları Fuarı	Hasyurt Fuar Alanı Antalya	Expoloji Uluslararası Fuarçılık Org.
09.11.2025	11.11.2025	İstanbul Berber, Kuaför Ve Ekipmanları Fuarı	Güzellik Ve Bakım, Saç, Kozmetik, Spa&Wellness Ve Parf. Estetik	Lütfi Kırdar Kongre Sarayı İstanbul	Start Fuarçılık Ve Org. Ltd. Şti.
11.11.2025	14.11.2025	Aysaf Ayakkabı Yan Sanayi Fuarı 2025	Ayakkabı Komponentleri, Deri, Aksesuarlar, Makine Ve Teknolojileri	İstanbul Fuar Merkezi	Artkim Fuarçılık Ticaret A.Ş.
11.11.2025	16.11.2025	Şanlıurfa Moda Ve Tekstil Fuarı	Tekstil, Hazır Giyim Ve Moda	Şanlıurfa Fuar Merkezi	Tekhan Fuarçılık Sanayi Ve Ticaret A.Ş.
12.11.2025	14.11.2025	Ev Charge Show - Elektrikli Araç Şarj Tekn. F.	Elektrikli Araçları Şarj Etmek İçin Üniteler	İstanbul Fuar Merkezi	Voli Fuar Hizmetleri A.Ş.
12.11.2025	15.11.2025	Beton 2025 - 12.Hazır Beton Fuarı	Hazır Beton, Çimento, Agrega, İnşaat Teknolojileri Ve Ekipmanları	İstanbul Fuar Merkezi	Tg Ekspo Uluslararası Fuarçılık A.Ş.
12.11.2025	15.11.2025	20. Göller Bölgesi Tarım Ve Hayvancılık Fuarı	Tarım Ve Hayvancılık	Gökkubbe Fuar Merkezi İsparta	Detay Fuarçılık Ve Tanıtım
13.11.2025	16.11.2025	Gönen 13.Tarım Hayvancılık Gıda Ve Otomotiv	Tarım Hayvancılık, Tohum, Meyvecilik, Gıda,Sulama Tekn. Otomotiv	Gönen Fuar Alanı Balıkesir	Renkli Fuarçılık Ltd. Şti.
13.11.2025	16.11.2025	Ankara Prefab House Expo Ev Fuarı	Prefabrik, Tiny House, Konteyner, Modüler Ev	Anfa Altınpark Fuar Merkezi Ankara	Zirve Fuarçılık Dış Ticaret
13.11.2025	16.11.2025	Çorum Ev Ofis Bahçe Peyzaj Yatak Mobilya Dek. Ve İnşaat Tekn. Güneş Enerjisi Fuarı	İnşaat Yapı Malz. Tekn. Emlak Mimarlık Konut Mobilya Dekorasyon	Çorum Tso Fuar Merkezi	Proaktif Fuarçılık Limited Şirketi
13.11.2025	16.11.2025	Adana Arıcılık Ve Arı Ürünleri Fuarı	Arıcılık Malzeme Ve Ekipmanları	Adana Fuar Ve Kongre Merkezi	Msr Uluslararası Fuarçılık
15.11.2025	18.11.2025	26. Uluslararası Avrasya Pencere 2025	Pencere, Panjur, Cephe Ve Profil, Üretim Makineleri, Aksesuar, Yalıtım Malzemeleri, Hammadde Ve Tamamlayıcı Ürünler	Tüyap Fuar Merkezi İstanbul	Reed Tüyap Fuarçılık A.Ş.
15.11.2025	18.11.2025	15. Uluslararası Avrasya Cam 2025	Cam Ürünleri, Uyg., Üretim İşleme Tekn. Ve Mak., Ürün Ve Kim.	Tüyap Fuar Merkezi İstanbul	Reed Tüyap Fuarçılık A.Ş.
15.11.2025	18.11.2025	17. Uluslararası Avrasya Kapı 2025	Kapı, Kepenk, Kilit, Alarm Ve Güvenlik, Panel, Pano, Bölme Sistem	Tüyap Fuar Merkezi İstanbul	Reed Tüyap Fuarçılık A.Ş.
16.11.2025	18.11.2025	Gaziantep Beautylife Expo - Fuarı	Güzellik&Bakım,Kozmetik,Spa &Sağlık Ve Estetik	Şahinbey Kongre Merk. Gaziantep	Us Fuarçılık Ve Organizasyon Ltd. Şti.
18.11.2025	21.11.2025	1. Turab Expo Helâlî Ticaret Ve İhracat Fuarı	Gıda Ve Gıda Teknolojileri, Endüstri Ve Halı, Ev Tekstil,	Ortadoğu Fuar Mer. Gaziantep	Turab Fuarçılık Reklam Org. A.Ş.
18.11.2025	21.11.2025	Growtech 2025 24.Uluslararası Fuarı	Sera, Tarımtoknolojileri Ve Hayvancılık Ekipmanları	Anfaş Antalya Fuar Merkezi	Informa Fuarçılık Anonim Şirketi
18.11.2025	23.11.2025	Mezopotamya Gurme Ve Yöresel Lez. Fuarı	Gıda, İçecek, Yöresel Ürünler, Gıda Teknolojileri	Mezopotamya Fuar Mer.Diyarbakır	Diyarbakır Fuarçılık Ve Ticaret A.Ş.
19.11.2025	21.11.2025	Uluslararası Logitrans Transport Lojistik Fuarı	Taşımacılık, Lojistik, Intermodal Uygulamalar, Depolama, Telematik	Kadir Topbaş Merkezi İstanbul	Eko Mmı Fuarçılık Limited Şirketi
19.11.2025	22.11.2025	9. Uluslararası İstanbul Hırdavat Fuarı	Hırdavat Ürünleri Ve Teknolojileri	İstanbul Fuar Merkezi	Voli Fuar Hizmetleri Anonim Şirketi
19.11.2025	22.11.2025	Uluslararası Silmo İstanbul Optik Fuarı	Optik Ve Oftalmoloji Ürünler,Yedek Parçalar,Endüstri Makinaları	İstanbul Fuar Merkezi	24Saat Fuarçılık Anonim Şirketi
19.11.2025	23.11.2025	4. Denizli Doğal Yaşam Fuarı	Kamp,Karavan,Ağaç Ve Pref. Evler,Doğa Sporları, Yat, Bot, T.House	Egs Kültür Merkezi Denizli	İhtisas Fuar Fuarçılık Hizmetleri
19.11.2025	22.11.2025	Btm - Bursa Tekstil Makinaları Fuarı	Tekstil, İplik, Dokuma, Örgü, Boya, Terbiye, Baskı, Dijital Baskı	Bursa Fuar Merkezi	Birleşik Fuar Yapım Anonim Şirketi
20.11.2025	22.11.2025	Trend Ev Fuarı	Ev Gereçleri, Züccaciye, Ev Tekstil Malzemeleri	Pine Beach Belek Antalya	Partner Fuarçılık Limited Şirketi
20.11.2025	23.11.2025	Anatex Anadolu Döşemelik Kumaş, Deri Tekn.	Döşemelik Kumaş, Deri Ve Üretim Teknolojileri	Kayseri Osb Fuar Ve Kongre Mer.	Nobel Expo Uluslararası Fuarçılık
20.11.2025	23.11.2025	Yanexpo Aşşap, Metal, Plastik Üretim Fuarı	Aşşap, Metal Ve Plastik Üretim Yan Sanayi	Kayseri Osb Fuar Ve Kongre Mer.	Nobel Expo Uluslararası Fuarçılık
20.11.2025	22.11.2025	Travel Expo Ankara 8. Turizm Ve Seyahat Fuarı	Turizm	Ato 'Congressium' Ankara	Atis Fuarçılık A.Ş.
20.11.2025	23.11.2025	Modiex'25 Ankara Mobilya Dek. İnovasyon	Ev, Ofis Mobilya Dekorasyon Aksesuar Ve Yan Sanayi	Anfa Altınpark Fuar Merkezi Ankara	Zümrüt Fuarçılık Tan. Org. San.
21.11.2025	23.11.2025	Start Beauty Çukurova Expo-Adana Estetik	Güzellik Ve Bakım, Saç, Kozmetik, Spa & Wellness Ve Parf., Estetik.	Adana Fuar Ve Kongre Merkezi	Start Fuarçılık Ve Org. Ltd. Şti.
21.11.2025	30.11.2025	8.Şanlıurfa Kitap Fuarı	Kitap Ve Süreli Yayınlar	Şanlıurfa Fuar Merkezi	1) Eylül Fuar Org.Sergi Ve Panayır 2) Urfa Kültür Ve Bilişim Anonim Şirketi
21.11.2025	24.11.2025	4.Nevagrı'25 Uluslararası Tarım Gıda Ve Hayv.	Tarım, Gıda Ve Hayvancılık Endüstrisi Ve Teknolojileri	Gülşehir Pazar Yeri Nevşehir	Zümrüt Fuarçılık Tan. Org. San.
21.11.2025	23.11.2025	Kocaeli Bilişim Fuarı	Bilişim, Teknoloji Ve İnovasyon	Kocaeli Kongre Merkezi	Kocaeli Fuarçılık Turizm Danışmanlık
26.11.2025	28.11.2025	Putech Eurasia 2025	9.Poliüretan Hamm., Poliürea, Poliüretan Uyg. Ve Üretim Teknolojileri	İstanbul Fuar Merkezi	Artkim Fuarçılık Ticaret Anonim Şirketi
26.11.2025	28.11.2025	Eurasian Composites Show 2025	7.Kompozit Hamm., Yarı Mam., Kompozit Ürünler, Prosesler Ve Tekn.	İstanbul Fuar Merkezi	Artkim Fuarçılık Ticaret Anonim Şirketi
26.11.2025	28.11.2025	Adhesive And Bonding Eurasia 2025	3.Yapıştırıcılar, Dolgu Malzemeleri Ve Yapıştırma Teknolojileri	İstanbul Fuar Merkezi	Artkim Fuarçılık Ticaret Anonim Şirketi
26.11.2025	28.11.2025	Foam Eurasia 2025	3.Teknik Köpük Endüstrisi Ve Teknolojisi	İstanbul Fuar Merkezi	Artkim Fuarçılık Ticaret Anonim Şirketi

EYLÜL 2025 - ŞUBAT 2026 YURTDIŞI FUAR TAKVİMİ

BAŞLAMA	BİTİŞ	FUARIN KONUSU	FUARIN ADI	FUAR YERİ	ORGANİZASYON
02.09.2025	06.09.2025	Saat	Hong Kong Watch & Clock Fair : Hong Kong Saat Fuarı	Hong Kong	HKDTC
02.09.2025	05.09.2025	Silah	MSPO : Uluslararası Savunma Sanayi Fuarı	Kielce	Targi Kielce
02.09.2025	04.09.2025	Tekstil	Intertextile Shanghai : Hazır Giyim Tekstil Kumaş ve Aksesuar Fuarı	Şangay	Messe Frankfurt
02.09.2025	03.09.2025	Tekstil	Münich Fabric Start : Uluslararası Tekstil Aksesuar, Materyal Fuarı. Moda-Giyim	Münih	Messe München
02.09.2025	04.09.2025	Tekstil	Yarn Expo : Uluslararası Çin İplik Fuarı	Şangay	Messe Frankfurt
03.09.2025	05.09.2025	Deri	All China Leather Exhibition : Deri ürünleri, Deri giyim, Kimyasal ve Boyalar	Şangay	APLF
03.09.2025	05.09.2025	Enerji Isı ve Havalandırma	AquaTherm Almaty : Isıtma, Soğutma, Havalandırma, Sıhhi Tesisat Fuarı	Almaty	ITE Group
03.09.2025	05.09.2025	Gıda	Asia Fruit Logistica : Meyve ve Sebze Fuarı	Hong Kong	Messedamm
03.09.2025	05.09.2025	Telekomunikasyon	IFA 2025 : Uluslararası Tüketici Elektronik Fuarı	Berlin	Messe Berlin
03.09.2025	05.09.2025	Yapı İnşaat	KazBuild : Yapı Fuarı	Almaata	UFI
04.09.2025	06.09.2025	Gıda	Riga Food 2025 : Uluslararası Baltık Gıda Endüstrisi Fuarı	Riga	BT 1
04.09.2025	08.09.2025	Mobilya Dekorasyon	Maison & Objet : Mobilya Dekorasyon Fuarı	Paris	Safsalons
06.09.2025	08.09.2025	Kuyumculuk	MIDORA : Saat ve Mücevher Fuarı	Leipzig	Leipziger Messe
07.09.2025	09.09.2025	Deri Ayakkabı	MICAM : Ayakkabı Fuarı	Milano	Fiera Milano
09.09.2025	12.09.2025	Mobilya	Ciff Shanghai : 54. Çin Uluslararası Mobilya Fuarı (Şanghay)	Şangay	NECC
09.09.2025	11.09.2025	Optik	CIOF Optics China : Çin Uluslararası Optik Fuarı	Pekin	COOA
09.09.2025	14.09.2025	Otomotiv ve Yan Sanayii	IAA MOBILITY : Uluslararası Ticari Araç ve Yan Sanayii Fuarı	Münih	VDA
09.09.2025	11.09.2025	Tekstil	Child Youth (Kind+Jugend) : Uluslararası Çocuk ve Gençlik Fuarı	Köln	Koeln Messe
10.09.2025	13.09.2025	Ahsap Makinaları	FMC China : Mobilya Üretim ve Teknoloji makinaları Fuarı	Şangay	CNFA
10.09.2025	12.09.2025	Elektrik Elektronik	SEMICON Taiwan : Yarı iletken Üretim Ekipmanları ve Malzemeleri Fuarı	Taipei	Taipei Nangang Expo
10.09.2025	13.09.2025	Mobilya	FURNITURE China : Şangay Uluslararası Mobilya Fuarları	Şangay	Sino Expo
15.09.2025	19.09.2025	Gıda	Drinktec Münih: Uluslararası İçeceklerde Kullanılan Gıda Malzemeleri ve Ambalajlama Fuarı	Münih	Messe München
15.09.2025	17.09.2025	Gıda	ISM Middle East : Uluslararası Şekerleme Fuarı	Dubai	DWTC
15.09.2025	17.09.2025	Mobilya	Fortech Home: Mobilya Üretimi ve İmalatı, Mak., Hammadde ve Bileşen End. Ticaret Fuarı	Dubai	Mediafusionme
16.09.2025	19.09.2025	Gıda	World Food Moscow : Uluslararası Yiyecek ve İçecek Fuarı	Moskova	ITE Moscow
16.09.2025	18.09.2025	Kağıt, Matbaa ve Etiket	Labelexpo Europe : Etiket, Ürün Dek., Web Baskısı ve Converting Endüstrisi Fuarı	Barcelona	Label Expo
16.09.2025	18.09.2025	Lojistik Depolama	CeMAT Russia : Uluslararası Lojistik Fuarı	Moskova	Deutsche Messe
16.09.2025	18.09.2025	Plastik Kauçuk	China Composites Expo : Çin Uluslararası Kompozit Endüstrisi Fuarı	Şangay	SWEECC
17.09.2025	20.09.2025	Ambalaj	Pack & Print : 8.Paketleme ve Baskı Fuarı	Bangkok	Messe Düsseldorf Asia
17.09.2025	19.09.2025	Boya ve Kimyasal	ICIF China : Çin Uluslararası Kimyasal Endüstrisi Fuarı	Şangay	CCPIT
17.09.2025	18.09.2025	Enerji Isı ve Havalandırma	RWM 2025 : Enerji verimlilik ve katı atık yönetimi Fuarı	Birmingham	i2i Events Group
17.09.2025	19.09.2025	Plastik Kauçuk	RubberTech China : Uluslararası Kauçuk Teknolojileri Fuarı	Şangay	Ch Rubber
17.09.2025	19.09.2025	Reklam	Sign China : Uluslararası Reklam Tabelası Sergisi	Şangay	Informa
18.09.2025	20.09.2025	Gıda	Inter-Tabac : Uluslararası Tütün ve Sigara Ürünleri Sektörel Fuarı	Dortmund	Messe Dortmund
19.09.2025	22.09.2025	Otomotiv ve Yan Sanayii	CIMA Motors : Çin Uluslararası Motosiklet Fuarı	Chongqing	Unido Spx
22.09.2025	26.09.2025	Makina ve Teknik	Emo Hannover : Makina, Metal İşleme ve Teknoloji Fuarı	Hannover	Hannover Messe
22.09.2025	26.09.2025	Seramik ve Banyo	CERSAIE : Uluslararası Keramik Fuarı	Bologna	Bologna Fiere
23.09.2025	26.09.2025	Denizcilik	Neva 2025 : Uluslararası Denizcilik endüstrileri Fuarı	St Petersburg	Neva
23.09.2025	27.09.2025	Enerji Isı ve Havalandırma	Energy Show : Enerji Fuarı	Şangay	Ciif Expo
23.09.2025	25.09.2025	Medika	Analitica Latin America : Uluslararası Laboratuvar Teknolojileri ve Kalite Kontrol Fuarı	Sao Paulo	NuernbergMesse
23.09.2025	25.09.2025	Medika	Arablab Live : Uluslararası Laboratuvar Teknolojisi Fuarı	Dubai	The Arablab
23.09.2025	25.09.2025	Medika	POWTECH 2025 : Eczacılık Fuarı	Nürnberg	Nürnberg Messe
23.09.2025	26.09.2025	Mermer	MARMOMACC : Uluslararası Mermer Fuarı	Verona	Verona Fiere
23.09.2025	26.09.2025	İnşaat	BICES Beijing 2025 : İş, İnşaat ve Madencilik Makineleri Fuarı	Pekin	Bices
24.09.2025	27.09.2025	Tekstil Makinaları	CISMA 2025 : Çin Uluslararası Konfeksiyon, Dikiş Makineleri ve Aksesuarları Fuarı	Şangay	CISMA
26.09.2025	29.09.2025	Optik	SILMO : Uluslararası Optik Fuarı	Paris	Comexposium
04.10.2025	08.10.2025	Gıda	Anuga : Yiyecek ve İçecek Fuarı	Köln	Koeln Messe
04.10.2025	09.10.2025	Otomotiv ve Yan Sanayii	Busworld : Otobüs ve otobüs endüstrisi Fuarı	Brüksel	Busword
08.10.2025	15.10.2025	Plastik Kauçuk	K 2025 : Plastik ve Kauçuk Sanayi Fuarı	Düsseldorf	Messe Dusseldorf
09.10.2025	11.10.2025	Dental	Pragodont 26. Uluslararası diş cihazları, aletleri, cerrahi malzeme ve hizmetleri fuarı	Prag	Incheba
12.10.2025	14.10.2025	İnşaat	Cityscape Qatar : Uluslararası Gayrimenkul Emlak Fuarı	Doha	Informa Markets
13.10.2025	16.10.2025	Elektrik Elektronik	Hong Kong Electronics Fair : Hong Kong Elektronik Fuarı	Hong Kong	HKDTC
14.10.2025	16.10.2025	Demir Çelik	Deburring Expo : Çapak Alma Teknolojileri Fuarı	Karlsruhe	Messe Karlsruhe
14.10.2025	17.10.2025	Makina ve Teknik	Interlift 2025 : Asansör Fuarı	Augsburg	Messe Augsburg
14.10.2025	18.10.2025	Otomotiv ve Yan Sanayii	Equip Auto 2025 : Otomotiv ve Ticaret Fuarı	Paris	Comexpo
17.10.2025	21.10.2025	Endüstriyel Ekipman	Host Milano : Uluslararası Otel ve Catering, Mağaza Dizaynı Fuarı	Milano	Fiera Milano
20.10.2025	22.10.2025	Silah	Expodefensa : Savunma ve Güvenlik Fuarı	Bogota	ExpoDefensa
21.10.2025	24.10.2025	Demir Çelik	Blehexpo Stuttgart : Uluslararası Sac ve Metal Ürünleri Fuarı	Stuttgart	Schall Messen
21.10.2025	24.10.2025	Elektrik	Interlight : Aydınlatma Fuarı	Moskova	Expo Centre
23.10.2025	26.10.2025	Dental	DenTech China 2025 : Dişçilik Ekipmanları, Teknolojisi ve Ürünleri Fuarı	Şangay	Show Star
28.10.2025	31.10.2025	Kozmetik	Aquanale 2025 : Uluslararası Bronzlaşma, Havuz Ürün ve Ekipmanları Fuarı	Köln	Koelnmesse
28.10.2025	31.10.2025	Su Teknolojisi	FSB Köln : Uluslararası Spor, Havuz Ürünleri Fuarı	Köln	Koeln Messe
28.10.2025	31.10.2025	Tekstil Makinaları	ITMA Asia + Citime : Uluslararası Tekstil Makinaları Fuarı	Singapur	ITMA ASIA
04.11.2025	07.11.2025	Medika	A + A / A plus A : Uluslararası İş Sağlığı, Güvenlik ve Emniyet Fuarı	Düsseldorf	Messe Düsseldorf
09.11.2025	15.11.2025	Tarım Hayvancılık	AGRITECHNICA : Uluslararası Tarım Makinaları Fuarı	Hannover	Dlg Frankfurt
10.11.2025	13.11.2025	Silah	Defense & Scurity : Savunma ve Güvenlik Fuarı	Bangkok	IMPACT
14.11.2025	16.11.2025	Gıda	Forum Vini : 34.Uluslararası Münih Şarap Fuarı	Münih	Messe München
17.11.2025	21.11.2025	Havacılık	Dubai Airshow : Havacılık Endüstri Fuarı	Dubai	Fairs & Exhibitions
18.11.2025	21.11.2025	Elektrik Elektronik	MILIPOL : Güvenlik Fuarı	Paris	Milipol
18.11.2025	21.11.2025	Elektrik Elektronik	Productronica : Elektronik Fuarı	Münih	Messe Muenchen
19.11.2025	22.11.2025	Mobilya	VietnamWood 2025 : Vietnam Uluslararası Ağac Endüstrisi Fuarı	Ho Chi Minh City	SECC
19.11.2025	22.11.2025	Yapı İnşaat	Made Expo : Yapı Teknolojileri Fuarı	Milano	Fiera Milano

EYLÜL 2025 - ŞUBAT 2026 YURTDIŞI FUAR TAKVİMİ

BAŞLAMA	BİTİŞ	FUARIN KONUSU	FUARIN ADI	FUAR YERİ	ORGANİZASYON
25.11.2025	27.11.2025	Tarım Hayvancılık	Viv Mea Abu Dhabi : Abu Dhabi Tarım ve Hayvancılık Fuarı	Abu Dhabi	VIV MEA
26.11.2025	29.11.2025	Otomotiv ve Yan Sanayii	Automechanika Shanghai : Otomotiv ve Otomotiv Yan Sanayi Fuarı	Şangay	Messe Frankfurt
02.12.2025	05.12.2025	Denizcilik	Marintec China : Denizcilik Fuarı	Şangay	CMP
02.12.2025	05.12.2025	Kağıt, Matbaa ve Etiket	Labelexpo Asia : Etiket Fuarı	Şangay	Label Expo
03.12.2025	05.12.2025	Moda	ISPO MUNICH : Uluslararası Spor Giyim Fuarı	Münih	Messe München
04.12.2025	07.12.2025	Bisiklet	Intermot : Uluslararası Motorsiklet, Scooter ve Bisiklet Fuarı	Köln	Koeln Messe
09.12.2025	11.12.2025	Otomotiv ve Yan Sanayii	Automechanika Middle East: Otomobil, Motor, Karavan Aksam ve Parçaları	Dubai	Messe Frankfurt
09.12.2025	11.12.2025	Yapı İnşaat	Ci Brush Şangay : Fırçalar ve Fırça Sanayi Fuarı	Şangay	HJT Expo
09.12.2025	11.12.2025	Yapı İnşaat	Simi Paris : Emlak Fuarı	Paris	Delling Expo
12.12.2025	14.12.2025	Tekstil	Hong Kong Wedding : Düğün modası, Bayramlık moda, Düğün ihtiyaçları Fuarı	Hong Kong	HKAE
06.01.2026	09.01.2026	Elektrik Elektronik	CES 2026 : Tüketici Elektronik Fuarı	Las Vegas	CEA
07.01.2026	09.01.2026	Reklam	PSI Dusseldorf : Uluslararası Promosyon Ürünleri, Reklamcılık Fuarı	Düsseldorf	Messe Düsseldorf
09.01.2026	11.01.2026	Moda	Ispo China : Uluslararası Spor Giyim Fuarı	Pekin	CIEC
12.01.2026	14.01.2026	Elektrik Elektronik	InterSec : Uluslararası Güvenlik Fuarı	Dubai	Messe Frankfurt
12.01.2026	14.01.2026	Elektrik Elektronik	Light Middle East : Uluslararası Dubai Aydınlatma Fuarı	Dubai	Messe Frankfurt
13.01.2026	16.01.2026	Ev Tekstili	HEIMTEXTIL : Uluslararası Ev Tekstil Fuarı	Frankfurt	Messe Frankfurt
14.01.2026	15.01.2026	Tarım Hayvancılık	LAMMA : Tarım Makineleri, Ekipmanları ve Teknolojisi Fuarı	Birmingham	NEC
15.01.2026	19.01.2026	Mobilya	Meuble Paris : Mobilya Fuarı	Paris	Salondumeuble
15.01.2026	19.01.2026	Mobilya Dekorasyon	Maison & Objet : Mobilya Ev Dekorasyonu, Hediye Eşya Fuarı	Paris	Maison-objet
16.01.2026	25.01.2026	Gıda	Grüne Woche (Green Week) : Gıda Sanayisi, Ziraat ve Bahçivancılık Fuarı	Berlin	Messe Berlin
16.01.2026	20.01.2026	Gıda	Sigep : Dondurma, Tatlıcılık, Şekerleme ve Fırıncılık Fuarı	Rimini	Rimini Fiera
16.01.2026	18.01.2026	Optik	OPTI München : Uluslararası Gözlük ve Optik Fuarı	Münih	Messe München
16.01.2026	25.01.2026	Tarım Hayvancılık	International Green Week : Yeşil Hafta Gıda Endüstrisi, Tarım ve Bahçecilik Fuarı	Berlin	Messe Berlin
17.01.2026	25.01.2026	Denizcilik	Boot Düsseldorf : Uluslararası Yatçılık Fuarı	Düsseldorf	Messe Düsseldorf
18.01.2026	21.01.2026	Gıda	Sirha Bake & Snack : Yiyecek İşleme ve Paketleme Makinaları Fuarı	Paris	Sirha Food
18.01.2026	21.01.2026	Yapı İnşaat	BIG 5 CONSTRUCT SAUDI : Yapı İnşaat Fuarı	Riyad	Drng Events
19.01.2026	21.01.2026	Dental	AEEDC Dubai : Diş Konferansı ve Arap Diş Sergisi	Dubai	Index Holding
19.01.2026	22.01.2026	Hali-Zemin Kaplama	DOMOTEX : Dünya Hali ve Zemin Ürünleri Sanal Fuarı	Hannover	Deutsche Messe
20.01.2026	22.01.2026	Otomotiv ve Yan Sanayii	International Armoured Vehicles : Zırhlı Araçlar ve Yan Sanayi Fuarı	Londra	IQPC
20.01.2026	22.01.2026	Tekstil	Milano Unica : Uluslararası Tekstil, Kumaş ve Aksesuar Fuarı	Milano	Fiera Milano
21.01.2026	23.01.2026	Tekstil	Pitti Filati : İplik Fuarı	Floransa	Firenze Expo
21.01.2026	25.01.2026	Turizm	FITUR 2026 : Uluslararası Turizm Fuarı	Madrid	IFEMA
22.01.2026	25.01.2026	Hediye Eşya	HOMI Milano : Uluslararası Hediye Eşya Fuarı	Milano	Fiera Milano
24.01.2026	26.01.2026	Medika	DUPHAT : Dubai Uluslararası İlaç ve Teknolojileri Konferansı ve Fuarı	Dubai	Index
26.01.2026	30.01.2026	Gıda	Gulfood 2026 : Uluslararası Gıda ve Otel Ekipmanları Fuarı	Dubai	DWTTC
27.01.2026	30.01.2026	Çiçekçilik	IPM Essen : Çiçekçilik, Tarım ve Peysaj Fuarı	Essen	Messe Essen
27.01.2026	31.02.2026	Oyuncak	Spielwarenmesse Toy Fair : Uluslararası Oyuncak Fuarı	Nürnberg	Spielwarenmesse
27.01.2026	30.01.2026	Plastik Kauçuk	Ruplastica 2026 : Uluslararası Plastik ve Kauçuk Fuarı	Moskova	Expo Centre
29.01.2026	31.01.2026	Medika	IMCAS Paris : IMCAS Dünya Dermatoloji, Plastik Cerrahi Kongresi	Paris	IMCAS
29.01.2026	01.02.2026	Tarım Hayvancılık	Agrotica Helexpo : Uluslararası Tarım Makinaları Fuarı	Selanik	Helexpo
31.01.2026	02.02.2026	Optik	Mido : Uluslararası Optik ve Teknolojileri Fuarı	Milano	EFOP
01.02.2026	04.02.2026	Gıda	ISM : Uluslararası Şekerleme Fuarı	Köln	Koeln Messe
01.02.2026	04.02.2026	Gıda	ProSweets : Şekerleme Fuarı	Köln	Koeln Messe
01.02.2026	04.02.2026	Hediye Eşya	SFB Spring Fair Birmingham : Ev Eşyaları, Hediye Eşya, Mücevherat Fuarı	Birmingham	Emap Connect
01.02.2026	04.02.2026	Tekstil	Moda Uk : Hazır giyim, Ayakkabı, Aksesuar ve Moda Fuarı	Birmingham	ITE Group
03.02.2026	06.02.2026	Bilgisayar	ISE Integrated Systems Europe : Bilgisayar ve Görüntüleme Teknolojileri Fuarı	Barcelona	Integrated Systems
03.02.2026	06.02.2026	Enerji Isı ve Havalandırma	AquaTherm Moscow: Isıtma, hav., klima, su, sıhhi teçhizat, çevre tekn. ve havuz Fuarı	Moskova	Reed Expo
03.02.2026	05.02.2026	Hali-Zemin Kaplama	Surface Design Show : Zemin Fuarı	Londra	Expomedia UK
03.02.2026	05.02.2026	Makina ve Teknik	Metav : Uluslararası Metal endüstrisi, otomasyon ve Üretim Teknolojisi Fuarı	Düsseldorf	Landesmesse Stuttgart
03.02.2026	07.02.2026	Mobilya	Stockholm Furniture : İsveç Uluslararası Mobilya ve Aydınlatma Fuarı	Stockholm	Stockholmsmässan
03.02.2026	06.02.2026	Yapı İnşaat	BUDMA : Uluslararası Yapı Fuarı	Poznan	MTP
04.02.2026	06.02.2026	Gıda	Fruit Logistica : Berlin Sebze ve Meyve Fuarı	Berlin	Messe Berlin
04.02.2026	06.02.2026	Hediye Eşya	INTERGIFT : Hediye Eşya Fuarı	Madrid	Feria de Madrid
05.02.2026	07.02.2026	Makina ve Teknik	SAMUEXPO : Metal işleme teknolojisi, Samuplast, plastik, teknoloji ve makine Fuarı	Pordenone	Pordenone Fiera
06.02.2026	10.02.2026	Hediye Eşya	Ambiente : Uluslararası Hediye Eşya ve Züccaciye Fuarı	Frankfurt	Frankfurt Messe
07.02.2026	09.02.2026	Spor	Spoga Horse : Uluslararası Atlı Spor Ekipmanları Ticaret Fuarı	Köln	Koelnmesse
09.02.2026	12.02.2026	Gıda	PRODEXPO 2025 : Uluslararası Gıda, İçecek, Gıda Hammaddeleri Fuarı	Moskova	Expo Centre
09.02.2026	12.02.2026	Medika	Arab Health : Medikal ve Sağlık Fuarı	Dubai	Informa
10.02.2026	12.02.2026	Enerji Isı ve Havalandırma	E-World : Enerji, Su Fuarı ve Kongresi	Essen	Messe Essen
10.02.2026	13.02.2026	Gıda	BIOFACH : BioFach, IFOAM'un kontrolündeki, dünyanın en büyük organik fuarıdır.	Nürnberg	NürnbergMesse
10.02.2026	12.02.2026	Turizm	BIT MILANO : BIT Milano Turizm Fuarı	Milano	Fiera Milano
11.02.2026	13.02.2026	Demir Çelik	Semicon Korea : Yarı İletken Araçlar ve Gereçler Fuarı	Seul	Semicon
18.02.2026	22.02.2026	Turizm	F.R.E.E : Uluslararası Seyahat, Karavan ve Yat Fuarı	Münih	Messe Muenchen
20.02.2026	23.02.2026	Kuyumculuk	Inhorgenta Europe : Saatler, Mücevherat, Değerli Taşlar, İnciler ve Teknoloji Fuarı	Münih	Messe München
21.02.2026	01.03.2026	Tarım Hayvancılık	SIA : Uluslararası Tarım Hayvancılık Fuarı	Paris	comexposium
22.02.2026	26.02.2026	Perakende	Eurocis Dusseldorf : Avrupa Güvenlik ve Perakende Fuarı	Düsseldorf	Messe Dusseldorf
22.02.2026	26.02.2026	Perakende	EuroShop : Dünya Parekencilik Fuarı	Düsseldorf	Messe Düsseldorf

DÖNEM SONU DOLAR KURLARI (DÖVİZ ALIŞ)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
1991	3.041	3.330	3.700	3.953	4.050	4.330	4.395	4.591	4.718	4.924	5.062	5.074
1992	5.486	5.867	6.241	6.593	6.820	6.868	7.058	7.050	7.317	7.838	8.241	8.555
1993	8.814	9.185	9.451	9.649	10.123	10.860	11.531	11.746	12.081	12.967	13.723	14.458
1994	17.203	18.260	22.137	34.086	31.730	31.163	31.016	32.950	34.038	35.823	36.323	34.418
1995	40.393	41.371	41.726	42.268	42.588	43.803	44.880	47.843	48.883	50.985	54.462	59.501
1996	62.503	65.786	70.574	74.235	78.029	81.281	82.795	85.802	91.328	95.632	101.321	107.505
1997	115.210	121.830	127.050	134.580	139.720	147.690	158.660	165.410	173.210	181.240	193.420	205.110
1998	214.190	228.50	241.630	248.550	255.940	264.880	269.260	276.020	276.210	285.080	302.360	313.707
1999	330.605	350.713	367.383	388.375	404.642	419.339	425.934	442.953	458.392	477.319	513.672	540.098
2000	557.882	572.057	588.06	609.305	614.742	618.098	635.514	653.448	665.885	682.686	682.101	671.765
2001	676.431	920.678	1.020.560	1.137.693	1.206.147	1.252.773	1.323.108	1.358.232	1.518.666	1.587.404	1.473.969	1.446.638
2002	1.305.340	1.386.051	1.337.794	1.331.884	1.438.010	1.569.143	1.688.194	1.621.347	1.650.456	1.662.511	1.535.339	1.639.745
2003	1.635.530	1.588.579	1.700.073	1.567.279	1.419.761	1.407.647	1.411.817	1.392.790	1.384.378	1.478.911	1.455.285	1.393.278
2004	1.337.001	1.321.306	1.310.219	1.417.299	1.492.017	1.480.911	1.462.654	1.502.122	1.497.349	1.470.153	1.426.013	1.342.500
2005	1.3295	1.2785	1.3462	1.3844	1.355	1.3337	1.3212	1.3473	1.3422	1.3417	1.3575	1.3422
2006	1.3199	1.3061	1.3417	1.3155	1.5601	1.5697	1.4811	1.4478	1.4971	1.4541	1.4458	1.4056
2007	1.4135	1.4131	1.3801	1.3607	1.3166	1.3046	1.2746	1.2914	1.2048	1.1716	1.1715	1.1593
2008	1.1681	1.1906	1.3064	1.2849	1.2067	1.2186	1.1564	1.1746	1.2316	1.5603	1.5624	1.5218
2009	1.6345	1.6874	1.6682	1.5786	1.5345	1.5247	1.4691	1.4956	1.4770	1.4826	1.4825	1.4873
2010	1.4831	1.5361	1.5157	1.4739	1.5665	1.5747	1.5431	1.5209	1.4435	1.4216	1.4999	1.5376
2011	1.5991	1.5928	1.5363	1.5141	1.5939	1.6302	1.6733	1.7454	1.8601	1.7458	1.8409	1.8889
2012	1.7640	1.7375	1.7729	1.7849	1.8404	1.8065	1.7864	1.8111	1.7847	1.7853	1.7774	1.7708
2013	1.7548	1.7955	1.8087	1.7963	1.8842	1.9248	1.9309	2.0311	2.0365	1.9895	2.0174	2.1304
2014	2.2696	2.2129	2.1557	2.1154	1.8842	2.1226	2.1333	2.1584	2.2772	2.2027	2.2102	2.3269
2015	2.4176	2.5077	2.6134	2.6559	2.6587	2.6850	2.7839	2.9179	3.0251	2.9149	2.9109	2.9181
2016	2.9609	2.9612	2.8249	2.8014	2.9515	2.8848	3.0125	2.9544	3.004	3.1024	3.4174	3.5192
2017	3.7874	3.6078	3.6362	3.5504	3.5334	3.5168	3.5226	3.4782	3.5521	3.7754	3.9390	3.7719
2018	3.7540	3.7997	3.9489	4.0399	4.4808	4.5607	4.8999	6.5498	5.9902	5.4981	5.1570	5.2810
2019	5.2109	5.3177	5.6284	5.9563	5.8613	5.7551	5.5227	5.8140	5.6437	5.7083	5.7403	5.9400
2020	5.9726	6.2259	6.5696	6.9719	6.8138	6.8432	6.9372	7.3261	7.7522	8.3082	7.7892	7.4194
2021	7.3216	7.3708	8.3258	8.2311	8.4990	8.6803	8.4139	8.3043	8.8785	9.4813	12.9387	13.3290
2022	13.4015	13.8286	14.6371	14.7852	16.3876	16.6614	17.8939	18.1704	18.5187	18.5915	18.6194	18.6983
2023	18.7878	18.8647	19.1532	19.4268	20.6632	25.8231	26.9323	26.6658	27.3767	28.2366	28.8209	29.4382
2024	30.2952	31.1597	32.2854	32.3091	32.1339	32.8262	33.0835	33.9233	34.1210	34.1787	34.5794	35.2803
2025	35.7630	36.3812	37.7656	38.3684	39.0626	39.7408	40.5128	40.9441				

NOT: Günlük kur uygulamasının başladığı Mayıs 1981'den önce dövizlerin değerinin, siyasi kararlarla belirlendiğinin dikkate alınması gereklidir. Ocak 2005'ten itibaren TL'ye göre düzenlenmiştir. Her ayın son günü alınmıştır.

DÖNEM SONU EURO KURLARI (Döviz alış)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2006	1.5983	1.5511	1.6254	1.6506	2.0081	1.9963	1.8897	1.8609	1.8964	1.8461	1.9081	1.8515
2007	1.8296	1.8646	1.8383	1.8517	1.7705	1.7585	1.7473	1.7658	1.7086	1.6925	1.7295	1.706
2008	1.7357	1.8098	2.0643	1.9994	1.8706	1.9248	1.8055	1.7314	1.8065	1.9873	2.0039	2.1332
2009	2.1027	2.1361	2.2163	2.1032	2.1555	2.1523	2.0735	2.1358	2.1611	2.1977	2.2297	2.1427
2010	2.0717	2.0861	2.0405	1.9616	1.9404	1.9217	1.9596	1.9278	1.9693	1.9781	1.9624	2.0551
2011	2.1842	2.2026	2.1822	2.2496	2.2769	2.3492	2.3880	2.5186	2.5128	2.4451	2.4518	2.4438
2012	2.3260	2.3378	2.3664	2.3132	2.2840	2.2742	2.1929	2.2750	2.3084	2.3210	2.3114	2.3479
2013	2.3787	2.3560	2.3189	2.3485	2.4498	2.5137	2.5608	2.6930	2.7502	2.7200	2.7454	2.9344
2014	3.0726	3.0477	2.9699	2.9252	2.4498	2.8979	2.8560	2.8451	2.8746	2.7662	2.7535	2.8272
2015	2.7397	2.8148	2.8125	2.9709	2.9146	2.9982	3.0561	3.2716	3.3941	3.2068	3.0795	3.1838
2016	3.2292	3.2302	3.2090	3.1908	3.2881	3.2078	3.3446	3.2910	3.3548	3.3993	3.6364	3.7099
2017	4.0558	3.8291	3.8921	3.8744	3.9558	4.0126	4.1325	4.1046	4.1924	4.3942	4.6663	4.5155
2018	4.6728	4.6439	4.8673	4.8917	5.2431	5.3092	5.7456	7.6428	6.9505	6.2373	5.8679	6.0422
2019	5.9871	6.0576	6.3188	6.6730	6.5320	6.5507	6.1574	6.4407	6.1671	6.3830	6.3175	6.6741
2020	6.5864	6.8592	7.2107	7.5827	7.5770	7.6720	8.1481	8.7284	9.0835	9.6985	9.3306	9.1164
2021	8.8718	8.9420	9.7688	9.9545	10.3629	10.3249	10.0084	9.8228	10.2933	10.9980	14.6798	15.0867
2022	14.9636	15.4724	16.2855	15.6139	17.5702	17.3701	18.2977	18.1574	18.1395	18.4742	19.2824	19.9349
2023	20.3458	20.0042	20.8450	21.3604	22.0582	28.1540	29.6989	29.0184	29.0305	30.0552	31.5154	32.5739
2024	32.7884	33.7686	34.8023	34.6230	34.8283	35.1284	35.8145	37.6723	38.1714	37.1235	36.5473	35.2803
2025	37.1461	37.8234	40.7019	43.6361	44.2706	46.6074	46.3740	47.7841				

NOT: Ocak 2005'ten itibaren YTL'ye göre düzenlenmiştir.

YILLARA GÖRE ENFLASYON

Kaynak: TÜİK

YIL	ÜFE-Toptan Eşya Fiyatları (%)		TÜFE-Tüketici fiyatları (%)		YIL	ÜFE-Toptan Eşya Fiyatları (%)		TÜFE-Tüketici fiyatları (%)	
	Yıl sonu	12 Aylık Ortalama	Yıl sonu	12 Aylık Ortalama		Yıl sonu	12 Aylık Ortalama	Yıl sonu	12 Aylık Ortalama
1990	48,6	52,3	30,4	60,3	2008	8,11	12,72	10,06	10,44
1991	59,2	55,3	71,1	66,0	2009	5,93	1,23	6,53	6,25
1992	61,4	62,1	66,0	70,1	2010	8,87	8,52	6,40	8,57
1993	60,3	58,4	71,1	66,1	2011	13,33	11,09	10,45	6,47
1994	149,6	120,7	125,5	106,3	2012	2,45	6,09	6,16	8,89
1995	65,6	86,0	76,0	89,1	2013	6,97	4,48	7,40	7,49
1996	84,9	75,9	79,8	80,4	2014	6,36	10,25	8,17	8,85
1997	91,0	81,8	99,1	85,7	2015	5,71	5,28	8,81	7,67
1998	54,3	71,8	69,7	84,6	2016	9,94	4,30	8,53	7,78
1999	62,9	53,1	68,8	64,9	2017	15,47	15,82	11,92	11,14
2000	32,7	51,4	39,0	54,9	2018	33,64	27,01	20,30	16,33
2001	88,6	61,6	68,5	54,4	2019	7,36	17,56	11,84	15,18
2002	30,8	50,1	29,7	45,0	2020	25,15	12,18	14,60	12,28
2003	13,9	25,6	18,4	25,3	2021	79,89	43,86	36,08	19,06
2004	13,8	11,1	9,3	10,6	2022	97,72	128,47	64,27	72,31
2005	2,66	5,89	7,72	8,18	2023	44,22	49,93	64,77	53,86
2006	11,58	9,34	9,65	9,6	2024	28,52	41,10	44,38	58,51
2007	5,94	6,31	8,39	8,76	2025				

(2005 yılından itibaren üretici fiyat artışlarını göstermektedir.)

AYLIK TÜKETİCİ FİYAT ARTIŞLARI - TÜFE (%)

Kaynak: TÜİK

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
1998	7,2	4,4	4,3	4,7	3,5	2,4	3,4	4	6,7	6,1	4,3	3,3
1999	4,8	3,2	4,1	4,9	2,9	3,3	3,8	4,2	6	6,3	4,2	5,9
2000	4,9	3,7	2,9	2,3	2,2	0,7	2,2	2,2	3,1	3,1	3,7	2,5
2001	2,5	1,8	6,1	10,3	5,1	3,1	2,4	2,9	5,9	6,1	4,2	3,2
2002	5,3	1,8	1,2	2,1	0,6	0,6	1,4	2,2	3,5	3,3	2,9	1,6
2003	2,6	2,3	3,1	2,1	1,6	-0,2	-0,4	0,2	1,9	1,4	1,6	0,9
2004	0,66	0,52	0,96	0,49	0,44	-0,14	0,47	0,77	0,94	2,24	1,32	0,32
2005	0,55	0,02	0,26	0,71	0,92	0,1	-0,57	0,85	1,02	1,79	1,4	0,42
2006	0,75	0,22	0,27	1,34	1,88	0,34	0,85	-0,44	1,29	1,27	1,29	0,23
2007	1	0,43	0,92	1,21	0,5	-0,24	-0,73	0,02	1,03	1,81	1,95	0,22
2008	0,8	1,29	0,96	1,68	1,49	-0,36	0,58	-0,24	0,45	2,6	0,83	-0,41
2009	0,29	-0,34	1,1	0,02	0,64	0,11	0,25	-0,3	0,39	2,41	1,27	0,53
2010	1,85	1,45	0,58	0,6	-0,56	-0,36	-0,48	0,40	1,23	1,23	1,83	-0,3
2011	0,41	0,73	0,42	0,87	2,42	-1,43	-0,41	0,73	0,75	3,27	1,73	0,58
2012	0,56	0,56	0,41	1,52	-0,21	-0,90	-0,23	0,56	1,03	1,96	0,38	0,38
2013	1,65	0,30	0,66	0,42	0,15	0,78	0,31	-0,10	0,77	1,80	0,01	0,46
2014	1,72	0,43	1,13	1,34	0,40	0,31	0,45	0,09	0,14	1,90	0,18	-0,44
2015	1,10	0,71	1,19	1,63	0,56	-0,51	0,09	0,04	0,89	1,55	0,67	0,21
2016	1,82	-0,02	-0,04	0,78	1,48	0,47	1,16	0,29	0,18	1,44	0,52	1,64
2017	2,46	0,81	1,02	1,31	0,45	-0,27	0,15	0,52	0,65	2,08	1,49	0,69
2018	1,02	0,73	0,99	1,87	1,62	2,61	0,55	2,30	6,30	2,67	-1,44	-0,40
2019	1,06	0,16	1,03	1,69	0,95	0,03	1,36	0,86	0,99	2,00	0,38	0,74
2020	1,35	0,35	0,57	0,85	1,36	1,13	0,58	0,86	0,97	2,13	2,30	1,25
2021	1,68	0,91	1,08	1,68	0,89	1,94	0,58	1,12	1,25	2,39	3,51	13,58
2022	11,1	4,81	5,46	7,25	2,98	4,95	2,37	1,46	3,08	3,54	2,88	1,18
2023	6,65	3,15	2,29	2,39	0,04	3,92	9,49	9,09	4,75	3,43	2,53	2,93
2024	6,70	4,53	3,16	3,18	3,37	1,64	3,23	2,47	2,97	2,88	2,24	1,03
2025	5,03	2,77	2,46	3,00	1,53	1,37	2,06	2,04				

TOPTAN EŞYA FİYAT ARTIŞLARI (%)

Kaynak: TÜİK

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
1998	6,5	4,6	4	4	3,3	1,6	2,5	2,4	5,3	4,1	3,4	2,5
1999	3,6	3,4	4	5,3	3,2	1,8	4	3,3	5,9	4,7	4,1	6,8
2000	5,8	4,1	3,1	2,4	1,7	0,3	1	0,9	2,3	2,8	2,4	1,9
2001	2,3	2,6	10,1	14,4	6,3	2,9	3,3	3,5	5,4	6,7	4,2	4,1
2002	4,2	2,6	1,9	1,8	0,4	1,2	2,7	2,1	3,1	3,1	1,6	2,6
2003	5,6	3,1	3,2	1,8	-0,6	-1,9	-0,5	-0,2	0,1	0,6	1,7	0,6
2004	2,6	1,6	2,1	2,6	0	-1,1	-1,5	0,8	1,8	3,2	0,8	0,1

AYLIK ÜRETİCİ FİYAT ARTIŞLARI - ÜFE (%)

Kaynak: TÜİK

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2006	1,96	0,26	0,25	1,94	2,77	4,02	0,86	-0,75	-0,23	0,45	-0,29	-0,12
2007	-0,05	0,95	0,097	0,8	0,39	-0,11	0,06	0,85	1,02	-0,13	0,89	0,15
2008	0,42	2,56	3,17	4,5	2,12	0,32	1,25	-2,34	-0,9	0,57	-0,03	-3,54
2009	0,23	1,17	0,29	0,65	-0,05	0,94	-0,71	0,42	0,62	0,28	1,29	0,66
2010	0,58	1,66	1,94	2,35	-1,15	-0,50	-0,16	1,15	0,51	0,51	1,21	1,31
2011	2,36	1,72	1,22	0,61	0,15	0,01	-0,03	1,76	1,55	1,66	0,65	1,0
2012	0,38	-0,09	0,36	0,08	0,53	-1,49	-0,31	0,26	1,03	0,17	1,66	-0,12
2013	0,18	-0,13	0,81	-0,51	1,00	1,46	0,99	0,04	0,88	0,69	0,62	1,11
2014	3,32	1,38	0,74	0,09	-0,52	0,06	0,73	0,42	0,85	0,92	0,79	-0,76
2015	0,33	1,20	1,05	1,43	1,11	0,25	-0,32	0,98	1,53	-0,20	-1,42	-0,33
2016	1,82	-0,02	-0,04	0,78	1,48	0,47	1,16	0,29	0,18	1,44	0,52	1,64
2017	3,98	1,26	1,04	0,76	0,52	0,07	0,72	0,85	0,24	1,71	2,02	1,37
2018	0,99	2,68	1,54	2,60	3,79	3,03	1,77	6,60	10,88	0,91	-2,53	-2,22
2019	0,45	0,09	1,58	2,98	2,67	0,09	-0,99	-0,59	0,13	0,17	-0,08	0,69
2020	1,84	0,48	0,87	1,28	1,54	0,69	1,02	2,35	2,65	3,55	4,08	2,36
2021	2,66	1,22	4,13	4,34	3,92	4,01	2,46	2,72	1,55	5,24	9,99	19,08
2022	10,45	7,22	9,19	7,67	8,76	6,77	5,17	2,41	4,78	7,83	0,74	-0,24
2023	4,15	1,56	0,44	0,81	0,65	6,50	8,23	5,89	3,40	1,94	2,81	1,14
2024	4,14	3,74	3,29	3,60	1,96	1,38	1,94	1,68	3,01	1,29	0,66	0,40
2025	3,06	2,12	1,88	2,76	2,48	2,46	1,73	2,48				

GLOBAL

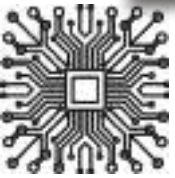
SANAYİCİ

EKONOMİ VE İŞ DÜNYASI DERGİSİ

16.

Yaşında

BAŞARI

MBA GİBİ!

KENDİN OL

MBA'Lİ GİBİ!

MBA
OKULLARI
SCHOOLS

MEDICANA
EĞİTİM GRUBU
EDUCATION GROUP

ÇERKEZKÖY
KAMPÜSÜ